

ТЕКА • ГАЛАКТИКА •
МОТЕКА • ГАЛАКТИКА •
БМБ

ТАЙНСТВЕНИЯТ ТРИЪГЪЛНИК

**ТАЙНСТВЕНИЯТ
ТРИЪГЪЛНИК
СБОРНИК
НАУЧНОФАНТАСТИЧНИ
РАЗКАЗИ ЗА МОРЕТО**

Превод: Христо Боевски, Огнян Бранков, Елена Николова-Руж,
Александър Хрусанов, Васил Атанасов, Нели Константинова, Васил
Кинов, Божидар Барбанаков

chitanka.info

В сборника са включени едни от най-големите имена на фантастиката като По, Лем, Бредбъри, а наред с тях съжителстват и такива писатели като Моравия, Маркес, Кортасар, Бингел, а от социалистическите страни — Дилов, Хернади, Матеошек и други. Всички са обединени от любовта към морето, на което са посветили едни от най-хубавите си произведения.

ГЕОРГИ КРУМОВ

ПРЕДГОВОР (ТАЙНСТВЕНИЯТ ТРИЪГЪЛНИК)

От дълбока древност морето е възбуждало фантазията на човека. Безброй поверия са свързани с тайнствената водна шир, с нейните непрогледни дълбини. Ние и сега наричаме Световен океан волните простори на планетата, вместо да ги наречем земен океан. Човекът, изправен пред наистина внушителната гледка на синята безбрежност, е отразил в нея почудата си от мащабите на света. Думите на Христофор Колумб „Не стигат слова, за да разкажат, и ръце, за да опишат всички чудеса на океана“ по своему се потвърждават и днес. А не са редки и парадоксите в откриването на „чудесата“. Вече и децата знаят, че кашалотите реагират на корабните ехолоти и се опитват да водят с тях „диалог“. През нашия век науката бе изненадана от откритието за акустичните локацион на китообразните и веднага след това за втори път бе „изненадана“, че още Аристотел е знаел за съществуването на този биологичен феномен... Така нещата понякога се преоткриват, а пътят към пълното им разгадаване остава продължителен и често пъти проектиран в далечното бъдеще. Затова бихме могли да кажем, че традиционният белетрист, посветил перото си на актуални проблеми, поставя тези проблеми „на дневен ред“. Фантастът ги поставя „на вековен ред“ и дори каламбурното в тези думи подсказва нещо от същината на жанра.

В космогоничните представи на древните, морето винаги е играло първостепенна роля. То ражда богове и богини, крепи земята, от морето идват и в морето изчезват чудовища и добри хора от неизвестни раси; в морето е скрито — според поверията на Шумер и Акад — бодливото цвете на безсмъртието, в морето е откънато то отново от някакво зловещо влечуго, което го изтръгва из ръцете на цар Гилгамеш. На морското дъно лежат действителни и мними градове и държави, там е потънала не една надежда и мечта на човечеството и

оттам са се надигнали други — реални и илюзорни. На дъното, под загадъчните водни пластове, има и поселища от някогашни космически пришълци, които от време на време задоволяват безумното си любопитство, като грабват по някой кораб или самолет, или изпращат, за да ни стряскат или развличат, летящи чинии и други неидентифицирани домакински съдове. Понякога грабват само хората от обречения кораб — старинен ветроход или модерен лайнер — и навярно за да подсилят чрез кръвосмешение своята разкиснала се под водата раса. Морето е всичко.

Жул Верн му посвети двадесет хиляди левги и бисерите на своето въображение. Джонатан Суифт разходи през него своя Гъливер. Фантастите — „морски“ или „сухоземни“, „космически“ или открили „тайнства“ на своята си уличка — създадоха вече необичайно пъстра палитра от идеи, мисли, прогнози, неведнъж мъдри, неведнъж глуповати. Сирано и Рабле като че ли — уви — започват да бъдат забравяни. Икар и майстор Манол може би вече не са така популярни, но съвременникът помни предсказанията на Уелз за световната война в „Освободеният свят“ или за хитлеризма в „Самовластието на мистър Парем“. Фантастиката на Чапек във „Война със саламандрите“ отново добива широка актуалност: човечеството се самопредпазва и чрез литературата. Социалните абсурдизации на Кафка — без, разбира се, да е фантаст — чрез смътната му, потискаща фантастична черта в творчеството му заклеймиха буржоазната бюрокрация и света, в който се ражда „малкият човек“. Популярната абсурдна драматургия все повече черпи от похватите на фантастиката. Присъствието на научност в това многообразие на жанра е различна: някъде го откриваме с изненадващата сила на прогнози етиката, другаде изобщо научност няма, а не е и търсена — има само набор от псевдонаучни и научноподобни термини и внушения, които в най добрите случаи са посветени да подсилят някоя преценка за човека или човешкото. Научността е била и безспорно ще бъде най трудният и ценен елемент на фантастиката. Тя сочи и най добрия път на множество фантасти, по който — макар и в приятен зигзаг — виждаме да крачат Кларк, Бредбъри, Азимов, Лем, Мещерхази, Дидов... Но жанровата търпимост ни най-малко не лишава от широк „друм“ и онези писатели, временно или трайно увлечени по фантастиката, които твърде често отръскват научността с такава лекота, сякаш махват с пръст прашилка

от ревера на самото си. Тяхната сила — като на Маркес или Кортасар — обикновено е в нравствените инвенции, в моралната оценка или самооценка на личността в обществото или микросредата.

Някои фантасти търсят все по-често морета и океани из Космоса. Понякога те са като земните, друг път творческата мисъл се е надпреварвала да им придаде необичаен вид и смисъл. Морето по далечните планети е преди всичко символ, носталгия, надежда, отчаяние, борба, изпитание и награда — впрочем, каквото си е то и тук, на Земята. Само че за мнозина реално разгадаемостта от земния океан не е така примамливо, както видението за космическите водни простори, в които понякога присъствието на невъзможното е по очебийно от всичко друго.

На какво ли се дължи това? Ако мога да предложа един условен отговор, той ще бъде преди всичко на самите читатели, любители на фантастиката и научната фантастика. В едно интервю със Станислав Лем става дума за три вида читатели, чиито предпочитания в края на краищата повлияват върху „програмата“ на фантаста:

„Към първия тип спадат хора, които очакват от научната фантастика анализ на актуалните проблеми на съвременното общество в особени, екзотични, невероятни условия. Те предполагат, че условната фантастична ситуация помага за по-свежото възприятие на днешните проблеми. Вторият тип притежават остро развито чувство за ирационалност, интерес към неразрешените и неразрешими загадки на живота; В научната фантастика те виждат начин да се докоснат до «тайните на битието», «да надникнат в бездната», но това пътешествие към тайните те извършват в разбираеми условия и искат да видят «бездната» повече или по-малко узнаваема... И на края — третият тип. Тяхната ориентация можем да наречем условно технократска. Те считат, че научната фантастика трябва да се занимава с действително научните проблеми на бъдещето.“

При някои автори — дори сред най видните и популярните — забелязваме нещо като жанрово езичничество. Те служат и на трите читателски идола. А немалко — и на още други. Жертвоприношенията пред тези идоли, разбира се, са несравнимо повече, отколкото жреческите прозрения.

В този том с фантастика на морска тема преобладават разкази, които ще допаднат преди всичко на първия тип читатели и само донякъде на втория. Третият тип, доколкото съществува у нас, ще остане незадоволен. Впрочем не е и възможно да се задоволят в един том с ограничена тематика всички разбирания и предпочитания за научната фантастика. Защото трите типа читатели биха могли да станат много повече, ако не ги групираме в категории, които така строго обобщават предпочитанията им. Отдавна вече се говори за сюрреалистична фантастика, все повече за лирична, за приказна, а и шегата, гротеската, параболата са ни добре известни. Говори се вече и за „народен сюрреализъм“ — всъщност за митологичните и фантастични елементи на народната приказка. Не е мястото тук да спорим с тази „агресивност“ на жанра, макар — нека изразя едно субективно мнение — ми се иска „пулсациите“ му да бъдат центростремителни, а не центробежни... Малко познаваме още — и не губим много от това — представителите на „демоничната“ и дори „апокалиптична“ фантастика. Но често това дори не е фантастика, а болезнена гледка, безумен кошмар. Или както бях чел нечие определение: смет за изриване.

Хулио Кортасар в разговор с интервюирац говори как някои негови фантастични творби разярили аржентинската хунта, как тя е наложила груба цензура върху тях. Той говори и за свой научнофантастичен разказ с ярко и пряко революционно внушение (публикуван в кубинското издание „Ел Кайман Бербудо“) и същевременно се оплаква, че съществуват — там, където най-малко би трябвало да ги има — мнения за това, че фантастиката е безполезна, дори вредна, защото отвличала вниманието на читателя от проблемите на реалността... Така от революционността до абстракцията фантастиката, както изобщо литературата, приема върху себе си изобилие от плюсове и минуси в един вече така многодетен спор „за и против“.

Критиците добре познават този спор: той ту е негласен, но създава болезнени манипулации, ту добива знак и буква. Ще го спомена само защото читателите не го познават достатъчно: става дума литература ли е фантастиката и трябва ли тя да носи чертите на белетристиката. Множество писатели убедено откликват с „да“ и на двата основни (защото има още много) въпроса. Читателят, доколкото е изразявал мнението си, в преобладаващите случаи е солидарен с тях. Но често дори известни творци натрапват своето „не“. Ето например как реагира в статията си „Жул Верн и неговите деца“ писателката Агнеш Наг Немеш:

„Защо наистина ругаем научната фантастика? Главно защото я гледаме от литературна гледна точка. Затова изискваме от нея онова, което тя няма и не може да има: например описание на вътрешни убеждения, психологическо кредо или човекоописание. Тази липса не е в нейна вреда, тя е нейно свойство, неминуема последица от жанра. Една единствена реална човешка фигура би разрушила научнофантастичния роман тъй, че и пращинка не би останала от него.“

Допускайки все пак елементи на психология и социология, авторката определя мястото им в научната фантастика само разглеждано от позициите на научността. Дори в творбите на Лем, Азимов, Кларк, в човешките фигури тя вижда само талантливо раздвижени „клишета“. За нея литературността е „голяма беда в научната фантастика“. Тя пише:

„Няма нищо по неудобно, когато авторът на научна фантастика сбърка собствения си жанр и иска да покаже, че може да бъде писател. Ако той желае да показва как може да се «задълбочава», да лиризира, да обрисова едва ли не истински конфликти, ако вмъкне в своя дедуктивен жанр проникновени обрисовки на обществото, исторически мъдрости, ако поиска да пее по

психологически ноти, тогава нека пише литература. Литературата е нещо друго. Но строгият жанр на научната фантастика не търпи подобни артистични отклонения. При това не ги търпи най-вече в тяхната най-капризна, най-литературна точка: в обрисовката на човека.“

И така нататък. Остър, болезнен диспут с последица: умножаващия се брой на сурогатите. В споменатата позиция — ако я доразвием или доразкажем — главоломно изниква принудата на втория и трети тип читатели с техния пад за ирационална или технократска храна. За тях Лем бе казал:

„На хората, които изпитват глад за ирационална храна, научната фантастика може да предложи само сурогати.“

Впрочем това наистина е неизбежно.

Понятията, критериите, преценките и предпочитанията около фантастиката и научната фантастика явно тепърва ще се доизясняват, ще улягат. И мисля, че този „капризен“ жанр все повече ще доказва, че е литература. Както литературата е доказвала векове наред, че може да се изгражда и чрез фантастика.

Георги Крумов

АЛБЕРТО МОРАВИЯ

КОГАТО КИ ТЪТ БЕШЕ СЪВСЕМ МАЛЪК

Преди един милиард години, в едно малко езерце сред гората живял самотен Ки Тът. Той не бил по-голям от една обикновена пиявица. Независимо от това, че бил жива, пъргава, весела, неуморима и темпераментна рибка, малкият му ръст го натъжавал. Често си въздишал:

— Всички, са по големи от мене. Колко е ужасно да бъдеш малък!

На брега на езерото имало едно дърво, на дървото бил свил гнездо някой си Щър Кел. Този Щър Кел непрекъснато дебнел какво става в езерото. Само да се подадяла някоя рибка над водата, за да си поеме въздух, Щър Кел веднага се спускал натам като ракета, сграбчвал я с дългата си човка и я изяждал за миг.

Един хубав ден Ки Тът се подал над водата, искал да хване едно водно конче, което тъкмо гонело една муха, която пък се опитвала да хване една едnodневка.

Щър Кел светкавично се стрелнал, сграбчил в човката си Ки Тът и го понесъл към гнездото си, за да го изяде на спокойствие. Но когато стигнали горе, казал:

— Сега веднага ще те изям, но първо ми кажи кой си, що си, как се казваш и с какво се занимаваш. Иначе как бих могъл с удоволствие да изям нещо, за което дори не знам какво представлява?

Ки Тът отговорил с отчаяно ридание:

— Аз съм Ки Тът, по професия гладник. Аз съм най нещастната риба на света.

Щър Кел попитал:

— Хайде де, защо да си най нещастната риба на света?

Ки Тът отвърнал:

— Защото тук съм се родил и отрасъл, в това малко, клето езерце, в тази локва. Никога не съм могъл да видя големия свят, а пък това, дете съм такъв дребосък, ме направи нещастен за цял живот. А

сега и ти ще ме изядеш и хайде, лека нощ. Та има ли по-нещастен от мене?

Горчивата болка в гласа на Ки Тът покъртила Щър Кел и той му казал:

— Ако помилвам живота ти, какво ще правиш?

— Ще направя всичко, за да стана по-голям — отговорил Ки Тът.

— Колко по-голям? Два пъти?

— Много, много повече. Сто хиляди пъти!

— Но защо?

— Така.

При този отговор Щър Кел неуверено се почесал по главата и на края казал:

— Според мен ти си толкова малък, защото си се родил и отрасъл в това малко езерце. Мъничко езерце — малка рибка. По време на моите пътувания съм виждал едно огромно езеро, което се нарича море. Та ако би попаднал в това езеро, наречено море, можеш да бъдеш сигурен, че ще станеш голям, страшно голям, огромен, тъй като езерото, наречено море, е наистина страшно голямо.

— Колко голямо? Два пъти?

— Два пъти? Ти не си с всичкия си. Сто хиляди пъти!

Тогава Ки Тът казал:

— Е, сега вече ме изяж. И без това няма да мога да видя това езеро, наречено море. Изяж ме и край.

Обаче Щър Кел отговорил:

— Не. Ти си толкова симпатична малка рибка, че няма да те изям. По-скоро ще изпълня желанието ти: ще те взема в човката си и ще отлети с теб към езерото, наречено море.

Но Ки Тът запротестираше:

— Не, в човката не. Ще вземеш да изгладнееш по пътя и ще ме глътнеш, за да набереш сили. Не, аз ще тръгна пеша, а ти от високото, като летиш над мен, ще ми показваш пътя.

Това звучи малко непривично от устата на една риба, но веднага ще ни стане ясно, ако знаем, че тогава всички риби са имали крака и Ки Тът имал две малки черни крачета — такива, като на патето. Ки Тът ги използвал, когато, като си нямал друга работа, се разхождал по сушата.

Речено-сторено. Двойката тръгнала на път. Ки Тът напредвал пъргаво, бодро и неуморимо през гори и полета, през планини, равнини и долини; Щър Кел летял бавно, със скоростта на Ки Тът, и показвал пътя. Вървели, вървели, летели, летели, докато стигнали до един покрит със зеленина планински връх, под който се простирало синьото огледало на безкрайно голяма вода.

Слънцето огрявало това съвършено спокойно, усмихващо се море, милиони вълнички си играели, окъпани в лъчи. Щър Кел кацнал на едно първо и казал:

— Пристигнахме. Това е езерото, което наричат море. Хайде, скачай вътре и бъди здрав. На всеки хиляда години преминавам отук по два пъти. Ако имаш нещо да ми кажеш, чакай ме тук, в морето, аз ще те забележа веднага и ще си поговорим.

Ки Тът се разтревожил:

— Как ще ме забележиш? Та аз съм толкова малък.

— Не се бой, ще те забележа, защото ще бъдеш толкова голям, че ще се виждаш отдалеч. Но недей забравя никога, че имаш два крака: ако морето ти омръзне, само трябва да излезеш на сушата и да си тръгнеш към къщи, към нашето-езеро — казал Щър Кел.

Ки Тът гордо го прекъснал:

— Хайде де, кой иска да се връща в онази локва?

Хубаво. Щър Кел отлетял по свои работи, а Ки Тът се хвърлил в морето и почувствувал, че — от радост, че най-сетне пред него се е открило такова необятно пространство — вече е станал два пъти по голям. Весело и щастливо се впуснал да плува, морето наистина се оказало безкрайно, колкото повече плувал Ки Тът, толкова по голям ставал. Да не хабим думите — не изминали и милион години, и Ки Тът вече станал огромна риба. Тежал близо сто тона, на дължина достигал сто метра, на едно ядене изяждал по един тон дребни риби.

Това вървяло така прекрасно двеста-триста милиона години. Тогава обаче постепенно започнали да се проявяват недостатъците на езерото, наречено море. Най главният, колкото и невероятно да звучи, бил прекалено лесното намиране на храна. В родното си езеро Ки Тът винаги едва изтрайвал, докато се наяде, по цели дни търсел нещо за храна. А тук било достатъчно да се излегне на вълните и да си отвори устата: дребните риби с милиони се плъзвали в тази неописуемо

огромна уста, която мислели за морска пещера, и доброволно се запътвали в корема му.

Понеже не било необходимо. Ки Тът не се и помръдвал, оставял се да го влачат морските течения, а тъй като ядъл твърде много — храносмилането му заляняло, постоянно прекарвал дните си в сънно упоение. Дебелеел ли, дебелеел, тлъстината покривала вече цялото му тяло и се натрупвала главно в главата: тя постепенно се превърнала в истински склад за лой. Промъкнала се лойта и в мозъка му. Ки Тът се оплаквал от постоянно главоболие, а като прибавим и сънливостта и проблемите с храносмилането — не знаел къде да се дене.

На края толкова се изплашил Ки Тът, че свикал при себе си четирима от най-известните лекари на консулт: Зми О'Рка. Лан Густа, Аку Ла и Косте Нурка.

Докторите след щателен преглед стигнали до следната диагноза: Ки Тът страда от затлъстяване. Налага се възможно най-драстичната терапия за отслабване. Точно затова препоръчваме на Ки Тът да яде колкото може повече.

Може би някой ще се зачуди: как са могли лекарите да вземат толкова противоречиво решение? Е, случва се.

Приказките са си приказки, но Ки Тът продължавал да тъжи за езерото, в което се бил родил, където бил израсъл като весела и игрива рибка, с жив и пъргав ум. Колко било хубаво, когато било толкова лошо! И Ки Тът решил в себе си: „Ще отида до онзи връх, ще изчакам моя приятел Щър Кел и след това лекичко ще се замъкна пеша до моето мило езеро. В малко езеро — малка рибка. Едва чакам да се освободя от този пласт сланина.“

Ки Тът доплувал до върха и зачакал там приятеля си Щър Кел. Не му се наложило дълго да чака, само петстотин години. И ето, горе на небето се появила една дребна, черна точица, която постепенно нараствала и бавно приела очертанията на птица с дълъг клюн и дълги крака. Това бил той, Щър Кел, който, като забелязал мощния гръб на Ки Тът, люлеещ се като странен остров на повърхността на вълните, се спуснал при него и изкрякал:

— Здравей! Е, какво има?

Ки Тът отговорил:

— Бедата е там, че морето вече не ми харесва, не ми харесва и това, дете съм толкова голям, и искам да се върна в езерото и да стана

отново малък, като една обикновена пиявица.

Щър Кел му отговорил:

— Няма нищо по-лесно от това. Излез на сушата и тръгни на малките си патешки крака. Аз ще ти показвам пътя, както и миналия път. Между другото, ти си прав. По-добре е да живееш в движение, с пъргав ум да си плуваш в езеро, отколкото да лежиш тъпо, като хипопотам, в море.

Ки Тът се зарадвал, весело доплувал до брега, откъдето тясна пътечка водела нагоре, и се опитал да излезе от водата. Олеле! За свое най-голямо отчаяние той установил, че вече нямал крака. По-точно крака имал, но лойта така ги била покрила, че не се и виждали. Ки Тът извикал отчаяно:

— О, горко ми, няма ми краката! Щър Кел, скъпи приятелю Щър Кел, помогни ми, вземи ме в клюна си и ме отнеси обратно в езерото. Ако го направиш, ще ти бъда благодарен цял живот!

Щър Кел се изсмял и казал:

— Скъпи приятелю, ти си си изгубил ума. Та как бих могъл да взема в клюна си такава стотонна лоена грамада?

И отлетял по пътя си, а пък Ки Тът останал в океана. Полюшква се на вълните и — ще не ще — яде малките рибки с милиони. От време на време изхвърля огромен фонтан във въздуха: така си издухва носа, когато плаче. Защото той плаче и яде, яде и плаче, потънал в тъга, като си помисли за щастливите времена, когато бил съвсем мъничък.

Затова и до ден днешен китовеите излизат понякога на брега, в пясъчните плитчини, засядат там и доброволно умират. Оплакват времето, когато са били малки, опитват се да измъкнат краката си от слоя лой и умират от отчаяние. След това идват рибарите, нарязват ги заради лойта им и учудено се питат: „Защо са му на кита крака?“ Те не знаят, че са за това, да може китът да се върне в старото си езеро и да стане отново весела рибка с пъргав ум.

СТАНИСЛАВ ЛЕМ

СЪВЕТНИЦИТЕ НА ЦАР ХИДРОПС

Едни от първите звездни племена били аргонавтиците, които покорили навеки в името на разума дълбочините на планетните океани — така казвали металните работи на Малкия дух. Един от смарагдовите пунктове на царството била Аквация, която блестяла на северното небе като голям сапфир в огърлица от топази. На тази подводна планета властвувал в продължение на много години цар Хидропс Всерибен. Една утрин той извикал в тронната си зала четирима царски съветници. Когато те доплували при него, той се обърнал към тях, раздвижвайки големите си криле, целите от смарагд, с перки като ветрила:

— Мои достойни неръждаеми! От петнадесет века управлявам Аквация, нейните подводни градове и селища със сини ливади, през това време разширих държавните граници, потопих собствените си земи и не опетних водоотпорните знамена на моята държава, които приех от баща си Ихтиократес. Да, в битките с враговете микроцити удържах много победи, за което не трябва да се приписва славата на мен. Аз съм на мнение, че да бъдеш владетел е непоносимо бреме, и затова реших да се сдобия със син, та той да продължи достойно и справедливо да управлява от трона на ипоксидите. Затова се обръщам към тебе, мой верни хидроцидер Амасид, към тебе, велики програмисте Диоптрик, и към вас, Филонауто и Миногар, да ми измислите син, нека бъде умен, но да не се откъсва от книгите, а с излишъка от знания да нанася поражения на враговете. Нека бъде добър, но не прекомерно. Желая да бъде смел, но не дързък. Впечатлителен, но не чувствителен. Най-сетне нека да прилича на мен и неговите бузи да имат също като моите танталови люспи, а кристалите на неговите мисли нека бъдат така прозрачни като тази вода, която ни обкръжава, поддържа и кърми. А сега започнете делото в името на великия Матриц!

Диоптрик, Миногар, Филонауто и Амасид се поклонили ниско и отплували в мълчание. Всеки от тях преценявал царските думи, но не точно така, както желяел могъщият Хидропс. Миногар от всичко най-много желяел да завладее трона, Филонауто бил тайно благосклонен към враговете на аргонавтиците, Микроцитон, Амасид също и Диоптрик били смъртни врагове и всеки от тях жадувал да види падението на другия, а също и на останалите високопоставени.

„Царят желяе да му проектираме син — мислел си Амасид, — какво по-просто от това, да се издълбае в микроклишето на царското синче антипатия към Диоптрик, този мелез, надут като мехур? Ох, да взема веднъж властта, веднага ще заповядам да го обесят, като му извадят главата на въздух. Това би било наистина фантастично — продължавал да мисли славният хидроцидер. — Диоптрик сигурно крои подобни планове и като програмист има за жалост много възможности, за да внуши на бъдещия цар омраза към мен. Фатална история! Трябва добре да си отварям очите, когато заедно поставяме клишето в детската глава!“

„Най-лесно би било — размишлявал в същото време Филонауто — в царския син да вложим благосклонност към микроцитите. Но това веднага ще се забележи и кралят ще ми заповяда да изключа направеното. Но все пак може да се запои в царския син любов към малките форми, което ще бъде много по-безопасно. Ако ме заподозрат, ще кажа, че съм мислил само за подводните дребосъци и че съм забравил да поставя в програмата на сина предварителното условие, че това, което не е подводно, не трябва да се обича. В най-лошия случай царят ще ми отнеме ордена на великия Клупник, но не ще ми отнеме и главата, а това е нещо много по-скъпо, което не би ми го върнал даже самият Напоксер, владетелят на микроцитите!“

— Защо мълчите, достойни господа? — запитал Миногар. — Мисля, че трябва незабавно да започнем работа, няма по-свято нещо от царската заповед!

— Нали мисля — казал бързо Филонауто, а Диоптрик и Амасид допълнили едновременно:

— Ние сме готови!

Решили по стар обичай да се затворят в стаята със стени от смарагдови люспи, която отвън била запечатана с подморска смола, а самият Негацист, господарят на планетарния успех, поставил на печата

своя герб — „Тиха вода“. Вече никой не можел да се бърка в тяхната работа, едва след като дадат знак, че са свършили всичко, и захвърлят през клапата в мисловия вир несполучливите проекти, ще произнесат великото име, ще махнат печата и ще започне големият празник по случай раждането на царския син.

Достойните се хванали за работа, но не им споряло. Никой не мислел как да вкара в царския син истините, които Хидропс им казал, а как да надхитри царя и тримата си неръждаеми другари в тази трудна творческа работа.

Царят бил нетърпелив, вече осем дни и ноци стоели затворени неговите синотворци, а с нищо не показвали, че работата отива към своя разумен край. Четиримата се мъчели да дочакат на кого от тях ще се изчерпят силите и тогава някой бързо да вмъкне кристала в мрежичката на клишето, което ще накара царският син да бъде благосклонен към него.

Жаждата за власт се събуждала в Миногар, а във Филонауто страстта за богатства — каквито му обещали микроцитите, — взаимна омраза изпитвали Амасид и Диоптрик.

Филонауто изчерпал по този начин своето търпение, но не и силите си и казал:

— Не разбирам, достойни господа, защо нашата работа толкова много продължава? Царят ни посочи директивите, от които трябваше да се ръководим, ако бяхме ги изпълнили, царският син щеше да бъде готов. Вече се съмнявам, вашата мудност ми подсказва нещо, което има някаква друга връзка и няма нищо общо с желанията, които са скъпи на нашия владетел. Ако продължава така, съобщавам ви с най-голямо съжаление, че ще се чувствавам задължен да изложа Ротон сепаратум, това е написано...

— Донос! За това ли говорите, ваша светлост — изсъскал Амасид, като прикривал своята ярост с блестящите си хриле, че чак шамандурите на ордените му затреперили. — Но моля, моля и аз с позволение, ваша светлост, неизвестно откога, е обхванат от треска и унищожи вече осемдесет перлови клишета, които изхвърлихме, понеже към формулата за обичта към древните форми не остана никакво място на заповедта за забрана на любовта към това, което не е подводно! Какво ще кажете, благородни Филонауте? Мисля, че това бе твърде силен довод, повторен осемдесет пъти, достатъчно, за да те

затворят в дома на предателите или лудите, и ти ще бъдеш свободен да избереш къде да отидеш — при едните или при другите!

Филонауто също искал да се защити от край до край, но Миногар го изпреварил и казал:

— Кой може да допусне, благородни Амасиде, че между нас има такива хора, та ние сме чисти като медуза без петънце, — кристални, — но нали по неизвестни причини и ти единадесет пъти се отказваше, когато трябваше да вложиш в клишето това, от което трябва да се отвращава царският син, ти прикачи веднъж триразделната опашка, веднъж емайлиран гръб на сина, два пъти ококорени очи, три пъти двойната коремна броня и две червени искри, хм, и не знаеше, че всички тези белези могат да се отнасят за Диоптрик, съродителя на царския син, и ти желаше да вкараш в душата на принца омраза към този велик мъж.

— А защо Диоптрик на края на клишето написваше непрекъснато думата презрение — за съществата, на които името им завършва на „ид“? — попита Амасид. — И ако за това става дума, защо самият той, милостивият Миногар, не знаеше защо към предметите, които принцът не трябва да търпи, включваше упорито Убрелантните перки? Не видя ли, че тронът и перките си приличат като две капки вода?

Настанала невероятна тишина, прекъсвана от слабо пликане. Достойните дълго се набеждавали, измъчвани от противоречиви мнения. На края образували помежду си партии — Филонауто и Миногар се споразумели, че синът от клишето трябва да има симпатия към всичко, което е малко. Също така принцът трябвало да прави път на всички дребни същества. Филонауто мислел за микроцитите. Миногар — само за себе си, понеже бил най-малък. Диоптрик изведнъж се сетил за формулата, която би направил Амасид най-висок сред тях. Последният се сетил, че може да се смали. Помислил също, че може да подкупи дворцовия обуцар, който да подплати подметките на Диоптрик с плочки от тантал, поради което ще бъде ненадминат с високия си ръст и така ще навлече омразата на принца върху себе си.

След това те бързо направили син от клишето и когато изхвърлили ненужния материал през клапата, започнало великото тържество по случай раждането на сина.

Когато клишетото с принцовия проект се доизпичало, а почетната стража застанала елегантно пред детската пещ, от която трябвало да излезе истинският владетел на аргонавтиците, Амасид решил да действа. Дворцовият обушар, който бил подкупен, доставял все нови и нови парчета тантал за подметките на Диоптрик.

Принцът в този миг бил под наблюдението на по-млади металурзи, а Диоптрик, като се огледал в голямото дворцово огледало, разбрал с ужас, че вече е по-висок от своя враг, а принцът имал програмирана симпатия само към малките предмети и същества.

Като се върнал в къщи, Диоптрик се прегледал и почукал по всички части на тялото си със сребърно чукче, открил поставената на ходилата му тенекия и веднага разбрал кой е извършил тази работа. „О, подлецо! — помислил си Амасид. — Ах, какво да правя сега?“ След кратко размишление решил да се смали. Повикал верния си слуга и му заповядал да доведе добър шлосер. Но слугата не разбрал добре казаното, заплувал по улицата и довел някакъв беден тенекеджия, който се казвал Фротон. Той обикалял по цял ден града и викал: „Глави заварявам! Затягам стомаси, опашки заварявам, опашки полирам!“ Този тенекеджия имал лоша жена, която го чакала да се върне с кол в ръка, и когато се приближавал, цялата улица се изпълвала с нейната заядлива врява, вземала му всичко, което припечелвал, и го налагала по плещите. Фротон, треперещ, застанал пред великия програмист, който му казал:

— Ей, ти слушай! Ще можеш ли да ме смалиш? Нали виждаш, разбираш ли? Аз съм много голям... Впрочем все едно! Трябва да ме смалиш, но така, че да не се отрази на моята хубост! Ако направиш това добре, ще те възнаградя богато и след всичко това трябва да забравиш какво си вършил тук, от устата ти не трябва да излезе ни капка — в противен случай ще заповядам да те завинтят!

Фротон се изумил от казаното, но не се издал. Погледнал внимателно Диоптрик, разгледал го в средата, поочукал го и казал:

— Ваша светлост, аз мога да ви отвинтя средната част на опашката...

— Не, не искам! — бързо отговорил Диоптрик. — Жалко за опашката! Тя е тъй хубава!

— Мога ли да отвинтя краката! — попитал Фротон. — Те са съвсем непотребни!

И наистина аргонавтиците не си служат с крака, те са наследство от едно време, когато прадедите ни ги използвали по сушата. Тогава Диоптрик се разгневил:

— Ах, ти, глупчо железни! Не знаеш ли, че само ние от висшето потекло, само на нас е разрешено да имаме крака? Как смееш да ми отнемеш тези благородни достойнства?!

— Най-покорно се извинявам, ваша светлост, но в такъв случай какво мога да ви отвинтя?

Диоптрик разбрал, че да се опъва няма смисъл, и измънкал:

— Прави каквото искаш...

Фротон го премерил, поочукал го и казал:

— С ваше позволение мога да ви отвъртя главата...

— Ти май полудя! Как мога да остана без глава? С какво ще мисля?

— О, това е нищо, господине! Ще сложа в стомаха уважаемия ви мозък, ваша светлост — там има много място...

Диоптрик се съгласил, а тенекеджията сръчно му отвъртял главата, сложил полукълбото на кристалния мозък в стомаха, после го завинтил, почукал го, получил пет дуката и слугата го извел от дома на Диоптрик. На излизане видял в една от стаите Аурентина, дъщерята на Диоптрик, цялата в сребро и злато, а нейната стройна талия при всяка крачка издавала чуден звън. Изглеждала по-хубава от всичко, каквото той бил виждал до този момент. Върнал се в къщи, където го чакала неговата жена с железен кривак в ръка, и страшен трясък се разнесъл по цялата улица, а съседите казвали:

— Охо! Тази Фротонова вещица пак налага мъжа си.

Диоптрик много се зарадвал от това, което станало, и тръгнал веднага към двореца. Учудил се царят, като видял своя министър без глава, но последният му обяснил, че това е нова мода. Амасид разбрал, че всичките му усилия са отишли напразно, и когато се върнал в къщи, постъпил като своя враг. Оттогава се разгоряло между тях съперничество за смаляване. Амасид си отвъртял перките, хрилете, металния врат. След една седмица двамата неприятелски можели, без да се навеждат, да се завират под масите, но останалите двама министри разбрали, че само най-малките същества ще симпатизира бъдещият цар и волею-неволею започнали и те да се смаляват. Станало така, че

вече нямало какво да отвиват. Тогава отчаяният Диоптрик изпратил отново слугата си да доведе тенекеджията.

Учудил се Фротон, когато се изправил пред благородника. От достойния мъж почти нищо не било останало. Той му заповядал отново още повече да го смали.

— Ваша светлост — казал тенекеджията, като се чешел по главата, — мисля, че има само един начин, с ваше позволение да ви отвинтя мозъка...

— Ти полудял ли си? — извикал Диоптрик, но занаятчията му пояснил:

— Ще поставим мозъка ви в някоя от вашите стаи, на сигурно място, например ето в този шкаф, а вие ще имате в средата си само мъничко приемниче и говорителче и благодарение на това, ваша светлост, ще имате електромагнитна връзка с разума си.

— Разбирам! — казал Диоптрик. Тази идея му допаднала. — Е, направи това, което си намислил!

Фротон му извадил мозъка, сложил го в едно чекмедже на шкафа, заключил чекмеджето, ключа дал на Диоптрик, а в стомаха му поставил мъничко апаратче и микрофонче. Толкова малък станал Диоптрик, че изобщо не можел да се забележи. Неговите съперници затреперали, когато го видели, царят се учудил, но нищо не казал. Тогава Миногар, Амасид и Филонауто се захванали отчаяно за работа. Пред очите на другите се стапяли ден след ден. Те направили това, което занаятчията сторил с Диоптрик, скрили си мозъците кой където намери — в бюра, под легла, а самите те заприличали на лъскави консервни кутии с един-два ордена, малко по-малки от самите тях.

А Диоптрик отново изпратил слугата си при тенекеджията и когато последният застанал пред него, казал:

— Трябва да направиш нещо! На всяка цена трябва да ме смалиш, понеже ще стане много лошо!

— Ваша светлост — отговорил тенекеджията, като се поклонил ниско на благородника, който едва се забелязвал между облегалото и седалката на фотьойла. — Това е нечувано трудно и не знам дали изобщо е възможно...

— Нищо! Направи това, което ти казвам! Трябва! Ако успееш да ме смалиш и стана минимална личност, такава, че никой да не ме достигне, ще изпълня всичките ти желания.

— Ако, ваша светлост, ми даде честната си благородна дума, че ще бъде така, както казахте, ще се постарая да изпълня вашето желание — отговорил Фротон, на когото изведнъж нещо просветнало в главата, а в гърдите му сякаш някой налял най-чисто злато — от много дни той не мислеше за нищо друго, а само за златната Аурентина и за кристалните звънчета, които се криели в нейните гърди.

Диоптрик му се закле. Тогава Фротон взел последните три ордена, които кичели дребните гърди на големия програмист, направил от тях тристенна кутийка, в средата сложил апаратче, малко като дукат. Всичко завил със златна тел, заварил отзад златната тенекийка, изрязал я във формата на опашчица и казал:

— Готово е, ваша светлост! Под тези високи отличия всеки лесно ще познае вашата личност, благодарение на тази тенекийка ще можете да плувате, апаратчето ще направи възможна връзката с разума ви, скрит в шкафа...

Диоптрик се зарадвал:

— Какво искаш? Моля те, говори — всичко ще получиш!

— Желая да взема за жена дъщеря ви, ваша светлост, златоликата Аурентина!

Диоптрик страшно се разгневил и заплувал около лицето на Фротон, като го обсипвал с обиди, звънял му с ордените си, наричал го безсрамен негодяй, нехранимайко, подлец, а после заповядал да го изхвърлят от замъка му. След това Диоптрик с шестстенна подводна лодка отплавал веднага при царя.

Когато Миногар, Амасид и Филонауто видели Диоптрик в новия му образ, те го познали само по великолепните ордени, от които в действителност той бил направен, ако не се вземе под внимание опашчицата, и ги обхванал страшен гняв. Като просветители на електричното дело разбрали, че ще е трудно по-нататък да извършват собствената си миниатюризация, а утре започвали тържествата по случай раждането на принца и работата не можела да се протака нито миг. Амасид и Филонауто се наговорили да нападнат Диоптрик, когато той се връща в своя палат, да го хванат и погубят. Това нямало да бъде трудно, понеже никой не ще забележи изчезването на такова дребно същество. Амасид приготвил стара тенекиена консервна кутия и се притаил до кораловия риф, покрай който щяла да мине лодката на Диоптрик, а когато се приближила, замаскираният враг изведнъж

изскочил на пътя му. Лакеите на Диоптрик се помъчили да го предпазят с перките си, но господарят им бил покрит с кутията и хванат. Амасид веднага го покрил с тенекиено капаче, за да не може великият програмист да се измъкне на свобода, и като се подигравал с него, бързо се върнал в къщи. Когато бил у дома си, помислил, че не е хубаво да държи затворника при себе си, и точно тогава чул някой да вика на улицата:

— Глави заварявам! Стомаси, опашки полирам! — зарадвал се Амасид и повикал тенекеджията, който бил Фротон. Заповядал му да завари херметично кутията, а когато Фротон направил това, дал му талер и казал:

— Слушай какво, тенекеджийо, в тази кутия има метален скорпион, който е хванат в зимниците на моя замък. Вземи го и го хвърли извън града, там, където е голямото бунище, нали знаеш? А за по-сигурно натисни кутията с камък за всеки случай, нищо се не знае. Вярвай във великия Матриц и не отваряй тази кутия, понеже на часа ще умреш!

— Ще направя това, което заповядвате, господарю! — казал Фротон, взел кутията, спечеления талер и си отишъл.

Заинтригувала го тази история, не знаел какво да мисли. Разклатил веднъж кутията, а в нея нещо издрънкало.

„Това не може да бъде скорпион — помислил си. — Такива малки скорпиони няма... Ще видим какво е това, но не сега...“

Върнал се в къщи, скрил кутията на тавана, затрупал я със стари тенекии, да не я намери жена му, и легнал да си почива. Но жена му видяла, че той сложил нещо под покрива, и на другия ден, когато излязъл да обикаля, както винаги, града, викайки: „Глави полирам! Опашки заварявам!“ — тя бързо се качила горе, намерила кутията и като я раздрусала, чула звън на метал.

„Ах, че негодник, ама че мошеник! — помислила си за Фротон. — Стигна дотам да крие от мене съкровища!“ Бързо направила една дупка на кутията, но нищо не видяла. После взела едно длето и чукала с него кутията, а когато малко я поотворила, видяла блясък на злато — това били ордените на Диоптрик. Тя махнала похлупака на кутията и тогава Диоптрик, който дотогава лежал като мъртъв, понеже кутията го изолирала и той нямал връзка с мозъка си, който се намирал в шкафа на замъка му, се пробудил, получил връзка с мозъка си и завикал:

— Какво е това? Къде съм?! Кой се осмели да ме нападне?! Коя си ти, отворотелна кретенко? Знай, че ще загинеш мизерно завинтена, ако не ме освободиш веднага!

Жената на тенекеджията, която видяла трите дукатови орденна как подскачат към очите ѝ, как пицят и изпускат огън, се уплашила, искала да избяга, скочила към таванския капак, а Диоптрик непрекъснато плувал над нея и я заплашвал, изведнъж тя се препънала в напречната греда на стълбата и заедно с нея полетяла надолу. Като паднала, счупила си главата, а стълбата се обърнала и вече не подпирала таванския капак, който се отворил и по тоя начин Диоптрик останал затворен на тавана, там той плувал от стена до стена и напразно викал за помощ.

Фротон се върнал вечерта в къщи и се учудил, че жена му не го чака на прага с железен кривак в ръка. А като влязъл вътре, видял я, разтревожил се и понеже бил много честен, светкавично се досетил, че може да я използва и за запасни части, което било добре дошло за него. Той седнал на пода, взел си отвертката и се хванал да отвива частите на покойницата. Когато дочул пискливи викове, които идели отгоре, си казал:

— Ах, познавам този глас — това е великият царски програмист, който заповяда вчера да ме изхвърлят от замъка и нищо не ми плати, но откъде се е взел на моя таван?

Той сложил стълбата до капака, качил се и попитал:

— Това вие ли сте, ваша светлост?

— Да, да! — завикал Диоптрик. — Това съм аз, някой ме отвлече, нападна ме, сложи ме в една кутия, някаква жена я отвори и тя падна от тавана, капакът се затвори, аз съм като затворник тук, пусни ме който и да си — в името на великия Матриц! — и ще ти дам всичко, което пожелаеш!

— Тези думи вече ги слушах, ваша светлост, и знам колко струват — отговорил Фротон. — Понеже аз съм тенекеджията, когото заповядахте да изхвърлят.

И му разказал историята как един неизвестен благородник го повикал при себе си и му заповядал да завари една кутия и да я хвърли на буницето край града. Диоптрик разбрал, че това е някой от царските министри и без съмнение Амасид. Той веднага започнал да

моли Фротон да го пусне от тавана. Другият попитал как може да вярва на думите му?

И едва когато Диоптрик се заклел във всичко свято, че ще му даде дъщеря си за жена, тенекеджията му отворил капака, взел магната с два пръста и го занесъл в замъка. В това време часовниците плискали дванадесет часа на обяд. Започвало голямото тържество по случай изваждането на царския син от пещта. Диоптрик закачил към трите ордена, от които бил сглобен, голямата всемогъща морска звезда върху лента, украсена с идоли, и бързо заплувал към двореца на ипосидите. Фротон веднага се отправил към стаята, където сред дамите стояла Аурентина и свирела на електролира. Двамата много си допаднали. Чули се фанфари от дворецовите кули, а когато Диоптрик доплувал до главния вход, вече започвало празненството. Отначало стражата не искала да го пусне, но го познала по ордените и отворила вратата.

А когато тя се отворила, подводното течение заляло цялата тронна зала, отвлякло Амасид, Миногар и Филонауто и понеже били миниатюрни, отплували към кухнята, където малко се повъртели и викали напразно за помощ, после се намерили над мивката, паднали в нея и по подземните канали се намерили извън града и докато се измъквали от тинята и от блатото, докато се очистили и върнали в двореца, тържеството свършило. Същото това подводно течение, което така наредило тримата министри, отвлякло и Диоптрик и го завъртяло около трона с такава сила, че се скъсало златното телче, което го опасвало, и се разпилели на всички страни ордените и морската звезда, апаратчето с всички сили се ударило в челото на цар Хидропс, който много се учудил, понеже от дребосъчето се разнесло писукане:

— Ваше величие! Извинете ме! Без да искам! Това съм аз, Диоптрик, великият програмист...

— Що за глупави шеги в този час? — запитал царят и махнал апаратчето, което паднало на пода, а великите подхрилни възвестили откриването на тържеството като ударили три пъти с жезлите си и без да искат, пръснали апаратчето на дребни парчета. Принцът излязъл от детската пещ и неговият поглед се спрял на една електрическа рибка, която плувала в сребърен кафез, близо до трона. Лицето му се прояснило и той заприличал на това малко творение. Тържеството отивало към своя щастлив край, принцът се възкачил на трона и заел мястото на Хидропс. От този момент станал владетел на аргонавтиците

и велик философ, отдал се на изследване на небитието, за което най-малко може да се мисли, управлявал справедливо, нарекъл се Неапофил, а малките рибки били неговото най-любимо ядене. Фротон взел за жена Аурентина. По нейна молба той ремонтирал почиващото в мълчание Диоптриково тяло и му сложил мозък, този, който се намирал в шкафа. Като видял, че няма друг изход, великият програмист и останалите министри служили вярно на новия цар. Аурентина и Фротон, който станал велик царски тенекеджия, живели дълго и щастливо.

ХОРСТ БИНГЕЛ НАПАДЕНИЕТО

В тази нощ рибите излязоха на сушата. Биеха барабани, развяваха знамена — рибите излизаха на сушата. Градът спеше, когато шествието на рибите потегли от пристанището, спеше, когато рибите се строиха на пазарния площад, спеше, а барабанът биеше. Спеше. Оксигени, бургии, лостове, ключове. Рибите излязоха на сушата, разбиха касите на държавната банка, натрупаха парите накуп върху пристана. После пренесоха парите на корабите. Беше по времето, когато рибите плуваха по морето с кораби, беше в онова велико време, за което разказват хронистите.

И пак спеше градът, пак дойдоха рибите в четвъртия час на сутринта. Биене на барабан. Рибите се люшнаха наляво. Биене на барабан, пет дузини надясно, още шест полунадясно, една самотна ги последва. Риби. Пред къщата. Риби. Къщи. Иха! Хората се разбудиха: най-сетне очи, очи като врати в тази нощ, накуп в нощта. Кметът, бирникът и гражданите. Мнозина бяха натоварени на камиони. Кметът и гражданите. Бяха отведени на корабите.

Когато всички бяха вече на палубата, един отряд под водачеството на адмирала слезе от кораба. Спуснаха се надолу по въжетата, напуснаха адмиралския кораб. Гмурнаха се надолу. Отвориха клапаните.

Долу стояха стотици риби с лопати, отдадоха чест, присъединиха се към колоната на другите, навили знамето на руло, в ръцете — с лопати. Грапава и неравна беше почвата, вървяха крачка по крачка, предпазливо, но вървяха напред. Навсякъде риби — с лопати в ръце, някои копаеха, полагаха релси, тикаха вагонетка след вагонетка навътре, изсипваха пясъка, тинята и мръсотията в морето, та чак се вдигна пяна и то стана жълто в тази нощ. Стояха рибите с лопати, копаеха, колоната напредваше, все по-дълга ставаше колоната на рибите, докато стигнаха на края под центъра на града.

Изкачиха се по въжени стълби, шест на брой, другите останаха. Мълчаха. Шестте прекосиха църковния кораб, изкатериха се на кулата, задърпаха едновременно и четирите въжета, забиха камбаните. Камбанен звън. Две от тях закараха пазача долу. Камбаните биеха, когато двете риби се върнаха отново горе, знамето беше все още на руло, но сега го развяха. Камбанен звън. Пазарният площад. Хора, жена до жена, тук-таме деца, жени с деца на ръце, крясъци, мъжете на групи. Гледаха рибите върху кулата.

Две все още биеха камбаните, когато другите се изтеглиха обратно през шахтата, минаха бързо по тунела, разбутаха тук-таме вагонетките настрана — някои от тях още пълни, — захвърляха лопатите. Когато в пристанището вече издигаха вимпелите, когато пристанището заеча от глъчката на хората, които объркани тичаха насам-натам и безпомощни се събираха на групички, когато започнаха да стрелят с оръдия, рибите вдигнаха котви, отсякоха въжетата, вятърът изду платната. В града все още биеха камбани на кулата.

В тази нощ рибите отвлякоха рибарските флотилии, навсякъде гърмяха оръдия. Две риби продължаваха да бият камбаните във всеки град и когато корабите отдавна бяха в открито море. Плуваха.

Плуваха шест седмици. Пет и половина седмици плуваха тези, които бяха по-близо до острова, който рибите строяха от месеци. Бяха извадили пясък от дъното на морето, с лодки бяха докарали камъни. Една армия от риби бе издигнала остров там, където преди имаше само море. Бяха насипали земята с кофи, по-късно с кранове, със стени бяха укрепили творението си. Работеха денем, нощем, все още мъкнеха отдолу пясък. Тук и там полагаха още по някой камък, вдигаха къща след къща, кметството, някъде поставяха покривите, настилаха рибния пазар и улиците. Все още настилаха, когато първите кораби се приближиха и хвърлиха котви в морето. Спуснаха лодки на вода, изпратиха напред пратеници, които спряха в новопостроеното пристанище. После дадоха знак на флотата с димни сигнали, понесоха се сигнали с флагчета от кораб на кораб, запускаха се лодка след лодка, много риби с лопати се смъкнаха по въжени стълби, загребаха към брега.

Темпото се ускори, сега строяха все по-бързо и по-бързо. Завършиха за два пъти по шест дни града. Отново изпратиха димни сигнали към корабите. Върху всички къщи се заразвяваха знамена.

Сигнали от рог откъм всички страни на града. Танцуваха по всички улици. Риби. Празнични огънове. Сигнали. Отговор от корабите. Спуснаха отново лодки. Загребаха към брега.

Градът на рибите, положен здраво камък върху камък — високо към небето се вдигаше димът на многото огънове. Когато лодките от всеки кораб се приближиха, когато флотата, останала в открито море, наруши строя си, когато корабите бавно влязоха в пристанището и пуснаха котви кораб до кораб, израсна гора от мачти с надиплени платна — насочени към хоризонта мачти, мачта до мачта.

С корабите бяха докарали хората на брега, предоставиха им града заедно с корабите освен три. Цяла нощ празнуваха рибите, преди да отплуват обратно в морето, преди да изчезнат отново в дълбините му.

Там, където преди много-много време рибите потопиха три от корабите, някога, когато бяха съградили новия град, сега на това място в морето рибите отново се събираха. Водорасли и пясък бяха затрупали корабите, тук се подаваше мачта, там трябваше да се намира кораб, дъното на морето беше силно издуто, това беше сборният пункт на рибите. Бяха натоварени със сонди, с лопати и пак сонди, за да пробият дъното на морето.

Рибите се събраха, когато рибарите отново бяха излезли в морето и рибите от новия град започнаха пак да ловят риба ден и нощ, а после да просват рибите по паважа на пазара, когато жените на рибарите отново затъргуваха, когато рибарите понесоха парите към банката. Метър след метър покриваха рибите своята шахта, разширяваха я, след като слизаха все по-надълбоко. Копаеха наляво, надясно, разклониха шахтата, изкарваха пясъка нагоре, изнасяха земята отдолу към дъното на морето; на края пуснаха водата да потече надолу, построиха си ново море и изчезнаха в него.

ХАНС ЕРИХ НОСАК

МОМЪКЪТ ОТ МОРЕТО

Често съм чувал да разправят, че рибар е изваждал с мрежата си от морето жена, и в това няма нищо чудно. На мен самия все така още не ми се е случвало, но причината може да е, че никога не съм имал възможност да ловя риба в морето. Всъщност не се съмнявам, че и на мен би могло да ми се усмихне щастieto. И мислено чувствавам вече как мрежата се опъва и става все по-тежка и по-тежка, колкото повече я издърпвам. Поглеждам учудено през борда на лодката и виждам във водата нещо светло. Разбира се, не изпускам мрежата, а едва тогава истински се напрягам. Най-сетне сполучвам да вдигна улова на повърхността и виждам, че в мрежата ми се е заплела жена. Тя не може да помръдне, може би и съвсем не желае, но е жива, защото ме поглежда през спуснатите си клепащи. Водата капе от тялото ѝ на едри капки. Каква мила гледка! Да си представиш люспеста рибешка опашка вместо крака е вече по-трудно. Това чувство трябва да е неприятно. Но стигне ли се дотам, или няма да гледам, или бързо ще свикна.

Най-често такива истории завършват малко печално, това е истина. Жената или морското момиче въпреки всичката любов не може да се почувствува като у дома си на сушата, или пък рибарят в последния момент отпуска мрежата и се хвърля след нея в морето. Ако пък не го стори, тъй като благоприличието му забранява, от него не може вече много нещо да се очаква. Той ще страни от хората и особено от жените. Да, особено от тях. Защото, ако скоро забрави и все пак се ожени за някоя от тях, ще свърши с нещастие. Виждат го да седи вечер на някоя стръмна скала и да се взира към морето. Понякога го чуват и да пее.

Така стават обикновено тия работи и навярно никога не ще се промени. Който не иска да се излага на тази опасност, най-добре ще направи да си седи в къщи и да кара баба си да му готви любимото ястие.

Но че някоя жена е имала подобно преживяване с мъж — толкова нещо още никой не ни е разказал. Честно казано, и аз винаги съм вярвал, че в морето живеят само жени или момичета. Най-много още някой престарял Нептун с тризъбец и неапетитен гол корем. Защото игривите мургави момчета, които лудуват край него като тюлени, не влизат в сметката.

Дали това заблуждение не се дължи на факта, че обикновено жените са потайни и по-малко говорят за такива преживелици от мъжете?

Както и да е, с Хана Ст. се случила подобна история. Името Хана не ми харесва особено. Това може да е предразсъдък, защото, когато бях още дете, имахме у дома една слугиня с много руса коса и невероятно червени бузи. Докато тя ми завързваше бялата копринена джувка, каквито момчетата трябваше да носят по онова време заедно с неудобна твърда яка, когато ги нагиздваха за гости, ми бе много неприятно. С една дума, ако бях си измислил тази история, щях сигурно да потърся по-хубаво име от Хана. Име, което чрез някое повече или по-малко известно събитие в миналото е получило определен смисъл, та слушателите да си рекат: „Аха, ето какво е искал да каже...“; или: „Ето така е изглеждала.“ Защото тази Хана съвсем не беше руса, а имаше тъмна, хубава, късо подстригана коса. И лицето ѝ бе тясно и бледо. Изобщо беше стройна и нежна. Или по-точно казано, слаба, в края на краищата това не е срамно, нали всички ние от осем години гладувахме. Да, ако бях французин, бих я нарекъл например Сузета. Но нека си останем при Хана и истината.

През една юлска вечер към девет часа тя слязла на морето да се окъпе и почувствувала, че под водата нещо се вкопчило здраво в нея откъм гърба. Някакво тежко и в същото време повелително докосване горе над лявото коляно. Помислила най-напред, че водорасли са се оплели около крака ѝ.

А денят бил много душен. Морето било гладко като огледало. Над водата се стелела лека виолетова мъглица, която се сгъстявала на хоризонта. Ивицата суша отдясно изглеждала съвсем близо. Рибарската хижа светела призрачно бяла, макар по това време отникъде да не идвала светлина.

Хана пристигнала едва късно следобед. Пътуването било много уморително, както обикновено се случва днес при лошите връзки на

влаковете. Последното разстояние, по което преди пътувал автобус, трябвало да измине пеша, при тази горещина и с куфар в ръка пътят не бил удоволствие. След това в селото тя поприказвала с неколцината рибари, оцелели от войната, и скоро поискала ключа на едно от малките бунгала, разположени високо на стръмния бряг. По-рано била живяла там и искала и сега да опита.

Къщичката била грозно ограбена, но Хана и не очаквала, че ще бъде другояче. След като сложила малко ред и се убедила, че при неволя може да се поживее в нея, тя се отпуснала уморена на масата в кухнята и си помислила: „Сега ще напиша едно писмо.“ Но след миг ѝ хрумнало, че още не била видяла, както трябва, морето. Станала, извадила от куфара си нещата за къпане и слязла на брега, който се ширел съвсем безлюден в този час.

След известно колебание се съблякла, надянала банския си костюм и предпазливо нагазила в морето. Най-напред водата ѝ стигнала до глезените, било много приятно и освежително. Но тя не се хвърлила във водата, а навлизала стъпка по стъпка навътре внимателно — сякаш не искала да оставя следи в пясъка по морското дъно. Скоро водата стигнала до хълбоците ѝ. След това стъпила на плитчина, която я издигнала почти съвсем над водата. Но после отново нагазила в подълбоко. Когато водата започнала да плакне раменете ѝ, тя си помислила: „Сега вече ще заплувам назад към брега.“ И тъкмо в този момент се случило.

Може би не се изразявам съвсем точно, като казвам „почувствувала, че някой я хваща отзад“. По-скоро нещо се закачило за крака ѝ.

Хана се помъчила да опипа какво е и останала с впечатление, че нечия малка ръка се е вкопчила в коляното ѝ. По-точно една малка длан. Това естествено е било сетивна измама, предизвикана може би от водата.

Хана отдръпнала учудено ръката си и полуизвърната назад, погледнала във водата. Различила при краката си някаква бяла фигура, ала не могла точно да я разпознае.

— Пуснете ме! — извикала тя и тозчас се почувствувала свободна.

Но фигурата от морското дъно останала да се върти около нея. На Хана ѝ се струвало, че вижда две очи, които я гледат въпросително,

но всичко, което ѝ се мерзелеело във водата, се губело бързо.

— Излезте навън! — извикала тогава тя.

Почувствувала как водата се раздвижила и се отгласнала леко от краката ѝ нагоре към тялото. В следния миг от морето се показала глава на момче.

Те двамата много си приличали. Момчето било само малко по-високо от Хана. Водата стигала до под мишниците му. Раменете му образували една линия с брега. Хана стояла с гръб към морето.

Не бива да се учудваме, че тя не се уплашила. Както вече споменах, и аз не бих се уплашил, ако извадя някое момиче от морето. Отпърво, като го забележиш, те обзема любопитство, а когато пък го видиш, съвсем други мисли се раждат в главата ти.

Те стояли доста дълго един срещу друг и мълчали. Момчето гледало Хана с очакване. Тя понечила да го запита какво е искало от нея, но се отказала. „Трябва да ме е видял, когато влизах във водата, и се е влюбил в мен. Още е много млад и няма смелост да ми го каже.“

Тя се опитала да му се усмихне и младежът също ѝ се усмихнал плахо в отговор. Тази усмивка не се харесала на Хана. „Какво си въобразява той? Сякаш само него съм чакала. И изобщо какво да го правя? — питала се тя. — Не можем цяла вечност да стоим тук, във водата. А, от друга страна, мога просто да го отпратя. Колко глупаво, че точно сега ми се случи това.“

Тя напрегнато обмисляла. Между веждите ѝ се образувала мрачна гънка. И по лицето на младежа преминала сянка.

Тогава на Хана ѝ дожаляло за него.

— Вървете напред — казала тя и посочила към брега.

Все пак предпочела той да върви пред нея, за да не го загуби от очи.

Младежът се подчинил. Едва когато стигнал пясъчната плитчина, тя забелязала, че е съвсем гол. Позабавила крачка и тозчас и той се спрял и се извърнал назад към нея. Навярно се страхувал, че тя не ще го следва.

— Продължавайте напред — извикала му Хана. — Ей там е моята хавлиена кърпа. Увийте се в нея.

„Той е много хубав“ — мислела си тя, докато вървели към брега. Но тя почнала да се влюбва в него не заради това. Никоя жена не се влюбва в един мъж, защото наглед е хубав. Аз поне не мога да си

представя такова нещо и ако все пак се случи, може да се случи само на недобри жени. Този младеж, доколкото можах да доловя между думите, трябва да е приличал малко на спящия роб на Микеланджело. Когато го погледне човек, обзема го някаква плаха нежност и причината за това е не само, че има красиво тяло. Тук трябва да има и нещо друго.

То се знае, на Хана и през ум не ѝ е минавало за този роб, но съзнанието, че младежът е красив, я изпълвало с увереност и радост. Впрочем като говоря за нея като за жена, не бива да ме разбирате неправилно. Тя беше около двадесет и шест годишна и неомъжена. Но да говоря за нея като за младо момиче би значило да създам съвсем превратна картина. Това е само един израз на глупава неловкост.

Момъкът се отправил натам, където били нещата на Хана, и взел хавлиената кърпа, за да се прикрие с нея. Но не могъл да се справи сам.

— Колко сте непохватен — казала Хана. — Елате по-близо до мен. — Тя му помогнала и затегнала здраво кърпата на хълбоците му.

Когато го докоснала, той потръпнал. Нейните ръце били студени от морската вода, а той бил вече напълно сух и топъл, сякаш изобщо не се е потапял във водата.

— Ето така — казала Хана, — сега ще държи. — Кърпата била бледосиня, но малко поизбеляла от пране. — „Стои му добре“ — помислила си Хана.

— Една моя позната ми даде тази кърпа назаем — раз казала, му тя. — Аз нямам. Всичките ми неща изгоряха.

Младежът кимнал с глава на нейните думи.

— А сега — напътила го Хана, — седнете ей там на пясъка и гледайте някъде встрани, докато аз се облека.

„Колко глупаво — мислела си тя, докато смъквала от себе си мокрия бански костюм, — дадох му хавлиената си кърпа и ето сега няма с какво да се избърша.“ На края използвала за тази цел комбинезона си. И без друго скоро ще настъпи нощ, а до утре ще изсъхне.

Въпреки това я обзел гняв. „Хубав товар си окачих на шията — ругаела се тя сама. — Ето го седи и чака само на мен. Защо всъщност се подреждам така? Наистина само с мен може да се случат такива неща. А на всичко отгоре и главата ме боли, та ще се пръсне.“

На хоризонта пламнали далечни светкавици и отблясъците осветили брега.

— Няма нищо — успокоила Хана младежа, който погледнал към нея. — Ще има буря. Чувствува се.

„Уж му заповядах да гледа на друга страна — продължавала да мисли тя, — а той не, очите му в мене. Но няма значение, той е добро момче и навярно нищо лошо не му минава през ум. Ако му повтора още веднъж, най-много ще го наведе на глупави мисли. Може и да е гладен. Колко неприятно, че преди това не попитах рибарите. По-рано от тях можеха да се купят змиорки. Е, те няма да седнат мен да чакат със своите змиорки! И все пак понеже идва от морето, той ще обича само риба и миди. — Тя плъзнала поглед по него. — Слава богу, не изглежда недохранен — установила тя. — Та той е почти дете още. Най-подходящо би било за него чаша мляко.“

При тая мисъл тя се усмихнала на себе си и младежът също се усмихнал.

„Лесно му е на него да се смее — помислила си тя. — А аз откъде ще намеря мляко! Сигурно няма и представа, че ние вече от много години гладуваме. Мисли си, че е достатъчно да извикаш: «Мамо!» и яденето вече те чака на масата. Но в края на краищата той не е виновен и аз трябва да видя как ще го нахраня.“

След като се облякла, двамата тръгнали нагоре по горския склон. Било много тъмно по тясната пътека. Хана пуснала младежа да върви напред. Голият му гръб лъщял, сякаш осветяван от месечина. Изведнъж той се спънал. Хавлиената кърпа се развила и се заплела между краката му. Той се навел да я вдигне и смутено я подал на Хана.

— Няма нищо — каза тя. — Аз ще ви я вържа пак.

„Той има още много да се учи — мислела си тя. — Не бива да го оставям сам, хората ще му се подиграват.“ Горещата тя отключила къщичката и запалила свещ.

— Трябва да я използваме пестеливо — обяснила тя. — Свещта е много скъпа. Донесох я със себе си за всеки случай. А сега седнете ей там до масата. Ако ви стане хладно, можете да метнете на раменете си моя шлифер. Аз ще сваря чай. Рибарите ми дадоха малко газ. Получих го срещу замяна с цигари, не искаха дори да ги приемат. А чаят е истински. Мама настоя да го взема, макар че и тя самата го пие с удоволствие.

Докато тя разпалвала старата газена горелка и поставяла водата, решила, че ще направи чая съвсем слаб. Не защото ѝ се свидело, а кой знае може би той изобщо не понася чай. Сигурно ще го обича сладък. „Трябваше все пак да взема малко захар. Но си помислих: защо да я мъкна. А на мама казах: «На мене не ми е добре от нея, запази я ти за теб.» Кой би могъл отнапред да предвиди? Изобщо...“

Сърдита, Хана изтърсила мокрия си комбинезон и бански костюм и ги метнала върху облегалото на един стол да съхнат. Момъкът през всичкото време седял прилежно на стола, но следвал с очи Хана навред.

Хана тракала сърдито чашите, които нареждала на масата. „Не съм дошла тук заради него. Какво си мисли той? Искан да остана за малко сама със себе си, а ето че още първата вечер си доведох от морето този младеж. И защо ли ми трябваше да се къпя. Струва ми се, че не ще се отърва лесно от него.“

Тя влязла в съседната стая, но оставила вратата отворена, за да се вижда. Когато се навела над куфара си и почнала да рови вътре, за да си извади някои неща, внезапно станало по-тъмно. Младежът, последвал я безшумно, стоял на вратата.

— Защо не си седите на стола? — смъмрила го Хана. — Аз няма да избягам. Ще донеса само сандвичите. Мама ми ги приготви за из пътя. Сигурно е сложила порцията салам за цяла седмица. Аз мога да се преструвам, както си искам, тя всеки път ме надхитря. Но на мене не ми се ядеше по пътя. Беше много горещо. И досега. Яжте вие.

След като запарила чая и наляла чашите, тя седнала срещу него. Взела своята чаша и почнала да духа отгоре ѝ, за да охлади чая. Момчето не я изпускало из очи и във всичко ѝ подражавало, защото сигурно си мислело, че така е правилно.

„Той има хубави ръце — забелязала Хана. — Смешно, с тях ме е държал за крака. Като че ли това е в реда на нещата. Може пък при тях така да е редно, всеки случай нищо лошо не си е помислил.“

Сега бих взела един аспириин. Но той ще се разтревожи или също ще поиска таблетка. Сигурно никога в живота си не е имал главоболие.

Бих могла да изпуша и една цигара сега. Но какво ще си помисли той за мене? Освен това имам още двадесет и един къса. Не, чакай — пет дадох на рибаря, три изпуших аз по пътя, но все едно, утре ще направя срещу тях някаква замяна за него. Това е по-важно.“

— Тъй или инак трябва да изчакаме бурята — сепнала се тя. — Разкажете ми през това време нещо за себе си. Откъде сте? Искам да кажа, как се живее при вас?

Младежът я гледал съсредоточено, за да разбере въпросите ѝ.

— Или ако щете, как се казвате? — запитала Хана. — Трябва да имате някакво име.

Младежът поклатил глава.

— Без име не може. Може би просто не искате да ми го кажете? А как да ви наричам тогава? Или трябва да гадая как ви е името.

Да, наистина, как би могла да го нарича — размишлявала тя ѝ го оглеждала изпитателно. Всички имена ѝ се виждали не съвсем подходящи, най-сетне ѝ хрумнало едно и преди още да го изрече, момчето закимало радостно.

„Странно — помислила си Хана. — Никога не съм познавала някой, който да се казва така. Само понякога съм си мислела: това име е хубаво. Би могло да се използва. Но както и да е, то му отива. Той не би могъл да се нарича другояче.“

И тя произнесла името безгласно, без да движи устни.

Момчето пламнало от радост.

„Може би... — сепнала се Хана. — Как не се сетих по-рано.“

Тя си помислила, че той е може би някой удавник, ала не се осмелявала да попита гласно. Но момчето, изглежда, разбрало, защото поклатило отрицателно глава.

— Глупаво бе от моя страна — извинила се Хана. — Не бива да ми се сърдите. Пък и нищо лошо няма в това, би могло да бъде и така. Аз имах един познат, беше корабен инженер. Когато нападнали Норвегия, корабът потънал. Всъщност аз нямам нищо общо с него, той беше приятел на моя колежка. Когато тя ми разказа историята, помислих си: „Как ли живеят там долу, на морското дъно?“

Хана искала да го разсее, но не можела да излезе от своето смущение.

— Че то и долу има страдания — продължила тя, — и те не са приятни. Но защо говорим за това. Аз се казвам Хана. Можете да ме наричате така, ако желаете.

Момъкът се усмихнал дяволито, сякаш знаел по-добре. Сякаш му се струвало, че тя иска да се пошегува.

— Ама аз наистина се казвам така — разгорещила се Хана. — Мога да ви покажа личната си карта. И мене името не ми харесва особено, но вината не е моя. Дядо ми се казвал Йоханес.

Но момчето, изглежда, продължавало да не вярва.

— А как според вас би трябвало да се казвам? — попитала Хана и го погледнала с интерес.

„Що за излишен въпрос“ — мислел сякаш той.

И изминало доста време, преди да ѝ отговори. Той раздвижил устни, но звук не се чул. Устните му се притворили леко два пъти, след това останали малко полуоткрехнати. Хана се разнежила съвсем. „Само ако знаех, като каква си ме представя. Не бих искала да го разочаровам. Той се уповава изцяло на мен.“ Тя се извърнала смутена и потърсила някакъв предлог. Станала да донесе пакетче бисквити.

— Съвсем ги забравих. Шведски са. Опитайте ги само. Такива бисквити ние отдавна вече не знаем. Получих ги подарък за рождения си ден. Всъщност исках да ги пазя още някое време, но сега вече няма значение. Яжте.

Хана почнала да се разхожда нагоре-надолу из стаята, търсейки нещо, с което да се улиса. Защото не искала вече да гледа момчето. Но после изведнъж седнала пак и казала:

— Сега вече зная кой сте. Глупаво е, че не се сетих веднага. Не, аз няма да избягам. Не мислете, че се страхувам от вас. И защо ли? Може би тъкмо за това съм дошла тук. Съвсем правилно е, че преди малко се срещнахме във водата. Само дето не ви познах веднага.

Обаче момчето само я гледало озадачено, без да разбира.

— Защо е нужно да играем повече на криеница — продължавала да го убеждава Хана. — Съгласете се. Веднъж някой ми бе разказвал или съм чела някъде, че става така, и сега отново се сетих. Когато ангелът на смъртта се появи, разбира се, никой не го разпознава веднага, но на часа се влюбва в него и вече връщане назад няма.

Ала момчето никак не давало вид, че е склонно да се съгласи с нея.

Неочаквано Хана се разплакала. Тя се противяла, само била изненадана от сълзите, но те просто извирали сами. Най-напред само се замъглили очите ѝ. „Ей сега ще се размине“ — мислела си тя, а той нищо не забелязвал. Но след малко не можала вече да ги удържи и те потекли по лицето ѝ.

— Извинете ме — помъчила се да каже тя. — Най-добре е да не обръщате внимание. Аз не съм ревла. Но не съм виждала морето цели шест години. Тази е причината. Вие не можете и да си представите какво значи това. Аз сама не предполагам, че мога да плача.

Една сълза капнала в чашата за чай и когато Хана забелязала, станало ѝ още по-тежко.

Младежът се въртял неспокойно на стола си. Не знаел със сигурност какво трябва да направи. Ако имал кърпичка, щял да я подаде на Хана. Много плахо протегнал ръка към нея, за да я погали. Когато докоснал лицето ѝ, Хана отдръпнала ръката му.

— Остави — казала тя, — ей сега ще ми мине.

Но не ѝ минало. Тя стискала силно ръката му, отпусната върху масата, в своята ръка.

— Какво да те правя? — хълцала тя. — Те ще ти надянат униформа и ще те пратят на фронта. С всички правят така и аз не мога нищо да променя. Ти трябва да се убедиш, че това не е за теб. Ти съвсем не знаеш какво става тук. Мислиш си, че навсякъде е като там, откъдето идваш, или, ако щеш, като тук. Тук с морето, има още дървета и поля, и рибарско селце. И аз самата не знаех това. Тази къщичка наистина е ограбена, но то е дребно нещо. Собственост е на родителите на бившия ми годеник. Те ми казаха: „Иди и виж какво е останало. Ние сме вече много стари.“ Имаха единствен син и той загина още щом почна войната. Колко отдавна беше това!

Но ако направиш само няколко крачки навътре в сушата, ще видиш, че всичко е разрушено. Ние вече привикнахме, не познаваме друга картина и си мислим, че така и трябва да бъде. Но ти, какво ще правиш ти там? Ти може би смяташ, че един ден ще настане справедливост и като видят, че всичко е разрушено, няма да почнат пак война. Ах, когато дойде време, те пак ще почнат. Тя не им дава мира, изглежда, че не е възможно другояче. И тогава ти ще загинеш, а аз не искам това. А и да не загинеш, ще се върнеш съвсем друг и не ще знаеш за какво съм ти аз. Всички са така, нали виждам. Ще обикаляш сърдит, защото ще си гладен. Или ще правиш търговия на черна борса, за да спечелиш пари и да купиш нещо. Пък теб никак не те бива за тази работа. А аз? Като виждам всичко това, какво трябва да правя? Една лекарка ми каза неотдавна: „Който при днешните условия роди

дете на тоя свят, върши престъпление.“ Тя се гневеше на мъжете, загдето не размислят.

Знаеш ли, майка ми е добра жена и аз я обичам. Но не мога с нея да говоря по тези въпроси. Работя в една книжарница. Вечер, като се върна в къщи, мама ми разказва например, че получила от зарзаватчията една зелка. И за нея стояла два часа на опашка. Тя иска да ме зарадва с това и понякога ми се удава да ѝ покажа, че се радвам. А съвсем не си заслужава за тая зелка. Или пък имала неприятности с хората, при които живеем, спречкали се в кухнята или нещо друго. Не сме добре с жилището. Целият ни квартал бе опожарен и ние трябваше някъде да се подслоним. Ти може би си въобразяваш, че имам някаква собственост? Да, имах преди. Но всичко загубихме. Роклята, тая, дете сега нося, по-рано изобщо не бих облякла. Виждаш ли, а трябва да утешавам мама. „Не сме толкова зле“ — казвам ѝ. А това не е истина и не винаги успявам да я утеша. Тогава ставам избухлива. Ти съвсем не знаеш колко гневливи сме станали всички. Ако знаеше, никога не би се и опитвал. Може и да се разгневиш без капка твоя вина. А ти просто ме хващаш здраво за крака и си мислиш: тя ще съумее да се справи. А как бих могла? И какво изобщо знаеш за мен?

Аз едва преди три дни се реших да дойда тук. Така изведнъж. Никак не беше лесно да се сдобия с билет за влака. И после това изморително пътуване. Рекох си: „Трябва веднъж да се измъкнеш от всичко и да размислиш.“ Откъде можех да зная отнапред, че бих могла да заплача. Защото и с най-добрите хора не можеш да говориш за тия неща. Да, има още такива. Не е вярно, че всички сме лоши. Някои си останаха такива, каквито трябва да бъдат. Малцина са и мъчно е да ги откриеш, но все пак ги има. Ако ги намериш обаче, не бива в никакъв случай да говориш с тях за дреболии. Имам пред вид за зелки и други такива работи. Защото ще ти отговорят: „Това не е толкова важно“ — и ти ще се засрамиш. Макар че и ти може би мислиш същото, че наистина не е важно. Обаче ако някой няма грижа за тия неща, ще умрем от глад. Кажете, как да живея?

Хана стиснала ръката на младежа и сама се уплашила.

— Да не ти причиних болка? — попитала тя. — Не ти ли е студено? Защо не си вземеш от бисквитите? Те са толкова хубави. Нямам нищо друго за теб. Направени са с истинско масло. И чайт не беше всъщност предвиден за теб. Един клиент ми го даде. Намерила

му бях една книга, която много му била необходима. Сега и книги има съвсем малко. Най-напред не исках да взема чая, но после все пак го взех. С определени намерения. Изслушай ме. Ти спокойно можеш да знаеш всичко. Дори е по-добре, за да не ми отправяш упреци след това. Пък и аз не съм взела окончателно решение. Защото всъщност за днес имах уговорена среща с него. Същия, за когото съм донесла този чай. Наистина той винаги казва: „Нямам нужда от чай!“ — но аз зная колко е необходим чаят при неговата работа. Нищо не съм му казала за моето пътуване. Ако не отида днес, ще бъде малко изненадан. Но не за дълго. Исках предварително да му пиша писмо, но се отказах. Той ще си помисли: случило ѝ се е нещо непредвидено, и веднага ще се залови с работата си. Той не го изразява толкова грубо, колкото звучи, но все пак аз не съм съвсем сигурна. Ти как мислиш?

Преди три дни ми се стори да е точно така. Седях на софрата в неговата стая и шиех нещо. Бях забелязала, че левият маншет на ризата му се е протрил. Това става от верижката на ръчния часовник. Казах му: „Дай ми ризата си, маншетите могат да се обърнат“, а той отвърна ядосано: „Няма нужда! — И добави: — Не за това си тук!“ Но аз просто взех ризата и се залових за работа.

Той седеше на пианото и упражняваше нещо. Той е пианист. Запознах се с него, когато дойде в магазина да търси една книга. Запитах го: „Защо не давате вече концерти?“ Защото преди войната го бях слушала няколко пъти. Тогава беше доста известен.

От този ден се познаваме. Той твърдеше, че най-напред пръстите му трябвало да се раздвижат. Към края на войната пратили и него на фронта. Не е ли срамно! Когато водят война, за нищо не държат сметка, а който се противи, него го застрелват. Виждаш ли, ето така е тук при нас.

Но пръстите не са единствената причина. Отдавна вече той би могъл да ги използва, както би искал.

Само че аз не биваше да го питам. Когато го питах, той се надсмиваше и се гневеше. Затова се преструвах, като че ли никак не ме интересува.

Но струва ми се, че все пак се досещам. Само че е мъчно да се обясни. Не съм учила музика. Веднъж при него дойде един негов познат. Между впрочем той общува с малцина. Водиха дълги разговори. За мен беше много интересно. Той каза на познатия си: „Не

ви разбирам, защо по-добре не си седите в скривалището и не си мълчите. Вие просто се страхувате да мълчите. Това е всичко. Ето защо заставате и почвате да бръщолевите безразсъдно каквото са ви втълпили. Като че ли през това време не е имало нито война, нито нищо! То е все едно да издигнете в покрайнината на разрушен град една моторна лодка и да приканвате: «Моля, качвайте се и се люлейте!»“ Познатият му бе писател и се засмя на тези думи. А той съвсем не говореше на смях. И продължи: „Хората отиват на концерт, за да забравят неволята си за един час. За това не можеш да им се сърдиш, но и бутилка вино би свършила същата работа, само че тя струва малко по-скъпо на черна борса от един концертен билет. Обаче що се отнася до музиката, това може да се нарече падение.“

Неговите изрази не бива да те шокират. Разбира се, той не иска да го каже точно така, както прозвучава. Но приблизително се разбира все пак, нали?

Докато аз шиех ризата, той упражняваше все един мотив. Понякога прекъсваше и пак започваше отначало. Аз се сепвах всеки път, защото прекъсването идваше така внезапно. Мислех, че свири този откъс много добре, че по-добре изобщо не може да се изсвири. Защо не се доизказва?

Наблюдавах го скришом. Той не биваше да забележи. Не можеше да понася това. Още задържах последния тон и се вслушвах в него.

Както виждаш, реших се да дойда тук. Страшно трудно ще ми е да ти обясня защо. Не бих желала да помислиш, че искам да го представя лош. Ако би знаел как копнея в тази минута да отида при него. Да, заедно с теб. И ти можеш да дойдеш. Ти ще го обикнеш. Вие двамата веднага ще се разберете.

Ти малко му приличаш. Друг може да не забележи, но аз откривам приликата. Недей да отместваш очи. Разбира се, той е по-възрастен, има бръчки по лицето и често присвива устни. И косите му са други, да, има вече малко бели из тях. Не много. Но по-рано, преди да стане войник и когато всичко не е било разрушено, и още по-рано положително е изглеждал като теб. Положително.

А понякога все още изглежда така. В такъв момент... в такъв момент... Наистина ли не ти е студено? Само ако знаех, че ще те срещна тук. Щях да донеса други неща. А сега нямам нищичко за теб.

Да, когато седеше на пианото, той не мислеше никак за мен. Така вдаден беше в своята работа. Но аз знаех точно какво ще стане по-нататък. След някое време ще седне до мен. Но само в случай, че не му се удаде да изсвири докрай своята миниатюра. Ще запали цигара и ще се държи така, сякаш нищо не е станало. Но аз въпреки това всичко ще забележа. И тогава той ще заговори с мен или ще направи нещо друго.

Аз съвсем не съм му необходима. Оттам иде всичко. Ти не бива да се плашиш; и все пак човек не трябва да се залъгва. Разбира се, няма нищо в това, че ще му обърна маншетите на ризата. Понякога е уморен и тогава идва при мен. Но докато седеше на пианото, за него аз не съществувах на света. Напротив, само бих му пречила.

Ще ми повярваш ли, че поради това често ме е вбесявал. По сега пък беше и несправедливо от моя страна. Впрочем аз се бях разгневила и на теб, колкото и отскоро да се познаваме. Такава съм си, ти нямаш вина за това.

Ако ли пък изсвирише миниатюрата докрай така, както той смяташе за правилно? Тогава какво?

Не мога да ти опиша какъв страх ме обземаше. Така се боях, че всичко ще изчезне, ако продължавам да мисля. Стаята, софата, ризата и аз заедно с тях.

Трябваше буквално да се вкопча здраво в ризата. Но зная, че той би продължил да свири, без да се интересува от нищо.

Ако аз исках да поговоря с него за нещо. Не за такива работи като зелката или грижите, които споделях с мама. За това не ставаше дума. Има по-важни неща.

Вместо това аз отпътувах. Ох, не беше лесно. Не знам още дали постъпих правилно. А какво ще правя после, също не знам. Но трябва някак да се справя сама. Бих могла да внимавам малко повече. Защото в края на краищата не е негова работа.

И може би, докато аз седя тук, той си досвирва своята миниатюра.

Хана дълго се заслушвала, забравила, че не е сама. Едно внезапно свистене на вятъра, който връхлетял срещу къщичката откъм сушата, я накарало да дойде на себе си. Младежът седял, както и преди, насреща ѝ и изглежда, че му струвало усилия да държи очите си отворени.

„Бедничкият — помислила си Хана засрамена, — защо ли му разказах всичко? Та той и без това не го разбира и само за да ми

направи удоволствие, се стареае да слуша. Каква съм смешна!“

— Ти трябва сега да си лягаш — казала му тя. — Пък налага се и да пестим свещта. Гори вече доста дълго. Хайде! Имаме завивки само за едно легло, но ще се справим някак.

Тя преминала със свещта в съседната стаичка и младежът, капнал за сън, я последвал.

— Хайде, легни си — казала му тя. — Аз ще изплакна чашите, за да не става нужда да го правя рано сутринта.

Момъкът отвил хавлиената кърпа от бедрата си и се постарал да я надипли грижливо по-старите гънки. Хана много се учудила, като видяла това. „Той обича реда“ — помислила си тя.

— Остави. Хвърли я на стола. Аз после ще я сгъна — казала тя.

Младежът се мушнал в леглото, а тя се върнала със свещта в кухнята да разтреби.

Преди още да свърши, извила се най-сетне бурята. Хана потреперила и след първата гръмотевица погледнала през отворената врата на спалнята. Там нищо не се размърдало.

„Всъщност би трябвало да изчакам, докато отmine — размишлявала тя. — Той дори не подозира, че ме е страх от бурята.“ Но след малко все пак се разсъблякла.

Момъкът спял вече, когато тя пристъпила до леглото. Не зная дали Хана е очаквала нещо друго. „Нищо чудно, че е уморен — мислела си тя. — Това е първият му ден на сушата, а колко нещо трябваше да преживее наведнъж.“ Той лежал настрана и дишал спокойно. Гърдите и раменете му били открити, защото сигурно му е било топло.

Хана затуляла с длан свещта, за да не се събуди от светлината, и го наблюдавала с умиление. Жал й било, че не го е целунала за лека нощ.

„Може би е очаквал? Или може би трябваше дори да прочета с него някоя вечерна молитва?“

Усмехната замечтано, тя духнала свещта и тихо легнала в леглото до него. Имало достатъчно място. Той не се събудил. Навън шумолял дъждът и Хана заспала.

Не бива да се учудваме, че на другата сутрин момъка го нямало. Хана също не се учудила. Аз вече казах, че тези истории завършват най-често тъжно или незадоволително. Ако бях си я съчинил, не би

било трудно да измисля някакъв край така, че у никого да не останат съмнения, какво е излязло от цялата работа. Не биха били необходими много думи за Хана и младежа. Може би все пак е успяла да вземе змиорки от рибарите срещу замяна, а това би било вече успех. Или Хана пише писмо до майка си. Да, достатъчно е само да се вмъкне това писмо, то би било най простото нещо. Що се отнася до този пианист, е вече много по-трудно да се измисли съдба за него. Например любопитно би било да се узнае дали най-сетне е успял да изсвири докрай своята миниатюра. Ала кой ще знае това? Може би някой го е чул в концертната зала. Но дори и тогава все още остава открит въпросът: знае ли той нещо за преживяването на Хана? И ако знае, оказало ли е то някакво въздействие върху неговото свирене? Но както вече казах, фабулата не е мое изобретение и аз искам да разкажа само онова, което зная.

На другата сутрин Хана излязла пред вратата на къщичката. От предния ден още било малко душно. От бурята нямало следа. Под лъчите на слънцето сушата се простирала свежа и чиста. Недалеч пред една миша дупка клечала лисица. Почти без да извърща глава, тя хитро и крадешком поглеждала към Хана. „Нека си стои там“ — мислела си лисицата и без да ѝ обръща повече внимание, се заела със своята работа.

Хана поела дълбоко въздух. „Ах, аз плаках вчера“ — спомнила си тя.

През стволите на буките по-склона бляскало сребристо морето. „Следния път — понечила да произнесе Хана, но не довършила мисълта си, дотолкова ѝ се сторило естествено. — Само да дойде — помислила си тя, — все някак ще успея да го задържа.“

Морето съвсем леко се надипляло. Мънички вълни докосвали брега нежно, без да оставят диря, една подир друга.

Все така без преувеличение би могло да се каже още, че жени, които са имали подобно преживяване, могат да го превърнат в нещо по-голямо. Те могат да си пожелаят например дете, което да прилича на този момък от морето, и ако не пожелаят труд, желанието им може и да се изпълни. Това е нещо много по-значително, отколкото да седиш на самотна скала и от време на време вечер да пееш изпълнена с копнеж песен.

Хрумна ми сега една много странна мъдрост, която съм чел някъде. Струва ми се, че иде от древна Гърция, но не зная от кого: „Морето измива всички скърби на човека.“

РЕЙ БРЕДЪРИ СИРЕНАТА

Сред студените вълни, далеч от сушата, всяка вечер чакахме да допълзи мъглата. Тя припълзяваше и ние с Макдън смазвахме лагерите и включвахме фара на върха на каменната кула. Макдън и аз, две птици в сумрачното небе...

Червеният лъч... белият... отново червеният търсеха в мъглата самотните кораби. А не видеха ли прожектора, ние имахме и Гласа — мощния плътен глас на нашата Сирена; той се издигаше гръмовно през дрипите на мъглата и уплашените чайки се разпитаха като захвърлени карти за игра, а вълните настръхваха и пяната им съскаше.

— Тук е самотно, но се надявам, че свикваш — каза Макдън.

— Свиквам — отвърнах аз. — Ти за щастие си майстор в разказването.

— Утре ти е ред да отидеш на Голямата земя. — Той се усмихна. — Ще потанцуваш с момичета, джин ще пийнеш.

— Макдън, кажи ми, какво мислиш, когато останеш сам тук?

— За тайните на морето — Макдън запали лулата си.

Осем и четвърт. Студена ноемврийска вечер, отоплението е включено, фарът разхвърля своя лъч на всички страни, в дълбокото гърло на кулата реве Сирената.

По брега в протежение на сто мили няма нито едно населено място, само шосето с редки автомобили, самотно запътило се към морето през пустата местност, а после двете мили студена вода до нашата скала и някой далечен кораб в кой знае коя епоха.

— Тайните на морето — замислено повтори Макдън. — Знаеш ли, че океанът е огромна снежинка, най-огромната снежинка на света? Хиляди багри и форми вечно в движение и никога не се повтарят. Невероятно! Една нощ преди много години стоях тук сам и изведнъж от морските дълбини се заиздигаха риби — всичките риби на морето. Нещо ги бе довело в нашия залив и те заплуваха тук, трептящи и преливащи се, и гледаха ли, гледаха нашия фар — червено-бяло,

червено-бяло светеше над тях и аз видях странни очи. Стана ми студено. Чак до полунощ в морето сякаш плуваше огромна паунова опашка. И внезапно съвсем безшумно изчезнаха, изчезнаха всичките тези милиони риби. Не зная, може би идваха отдалеч на поклонение тук? Изумително! И помъчи се да си представиш как им е изглеждала нашата кула: извисява се над водата на двадесет метра, блести с божествена светлина, пророкува с глас на великан. Оттогава не са се връщали, но няма не им се е сторило, че са застанали пред някакво рибно божество?

Хлад пробяга по гърба ми. Погледнах безкрайната сива площ на морето, простираща се наникъде и в нищото.

— Да-а, какво ли няма в морето... — Макдън развълнувано пуфтеше с лулата, примигваше често. Целия този ден нещо го гнетеше, но не ми казваше какво точно. — Макар и да имаме всевъзможни техники и тъй наречените подводници, все пак ще трябва да минат още десет хиляди години, преди да стъпим в земите на подводното царство, докато пристигнем в потъналия свят и познаем *истинския* страх. Представи си само: там, долу, все още е тристахилядната година преди нашата ера! Ние тук тръбим с всякакви тръби, завладяваме един от друг земите си, а те си живеят в студените морски бездни на дванадесет мили под водата в такива древни времена, като опашката на комета.

— Наистина, древен свят е там.

— Да вървим. Искам да ти кажа нещо и точно сега му е времето.

Бавно се спуснахме по осемдесетте стъпала, разговаряйки. Горещо Макдън бе изключил вътрешното осветление, за да няма отражение в дебелия стъкла. Огромното око на фара с меко бръмчене се въртеше около смазаната ос. И неспирно всеки петнадесет секунди избучаваше Сирената.

— Наистина, съвсем като звяр. — Макдън кимна в отговор на своите мисли. — Огромен самотен звяр вие в нощта. Седи на предела на десетки милиарди години и реве в Бездната: „Аз съм тук, аз съм тук, аз съм тук...“ И Бездната му отговаря, да-да, отговаря! Ти си тук вече три месеца, Джони, и е време да те подготвя. Знаеш ли — той се взря в мрака и мъглата — по това време на годината при фара идва гост.

— Рибните стада, за които ми говореше ли?

— Не, не рибите, нещо друго. Затова и не ти разправих досега, опасявах се да не ме сметнеш за побъркан. Но повече не бива да се чака: ако миналата година съм отбелязал вярно в календара, то трябва да се появи тази нощ. Няма да ти разказвам подробности, сам ще видиш. Седни ей тук. Сутринта, ако искаш, си събери нещата, вземи катера и се върни на Голямата земя, качи се на автомобила си, който те чака край пристанището на носа, подкарай към някое градче и нощем запалвай лампите — за нищо няма да те питам и да те упреквам. Това се повтаря вече три години и за пръв път аз не съм сам — има кой да потвърди. А сега гледай и чакай.

Мина половин час, от време на време отронвахме по някоя дума. После се уморихме да чакаме и Макдън почна да споделя с мен размишленията си. Той беше измислил цяла история за Сирената.

— Веднъж, преди много години на студения мрачен бряг дошъл един човек, застанал там, вниквайки в бученето на океана, и казал: „Нужен ни е глас, който да вика над морето и да предупреждава корабите; аз ще направя такъв глас. Ще направя глас, който да прилича на всички векове и мъгли, които изобщо са съществували; той ще бъде като празно легло до теб в пролетна нощ, като обезлюден дом, чиято врата отваряш, като голи есенни дървета. Глас, подобен на птиците, които с кръсък отлитат на юг, като ноемврийски вятър и като прибой в мрачните, навъсени брегове. Ще направя гласа, толкова самотен, че да не можеш да не го чуеш, и всеки, който го чуе, ще заплаче в себе си и огнищата ще изглеждат по-топли, а хората в далечните градове ще си кажат: «Колко е хубаво, че сме си в къщи.» Ще направя такъв механизъм и глас и ще го нарека Сирената и всеки, който го чуе, ще познае мъката на вечността и краткостта на живота.“

Сирената изрева.

— Измислих тази история, за да ти обясня защо то идва всяка година при фара. Струва ми се, че идва на неговия зов...

— Но... — обадох се аз.

— Ш-ш-ш-т! — прекъсна ме Макдън. — Гледай! Нощта, както вече казах, беше студена, студено бе и на високата кула, светлината лумваше и гаснеше, а Сирената постоянно реवेशе и реवेशе през кълбящата се мъгла. Виждаше се лошо и само на късо разстояние, но все пак това беше морето — морето, което се плъзгаше по нощната земя, плоско, тихо, с цвят на сива тиня, и ние тук двамата, сами във

високата кула, а там, в далечината — първо бръчици, после вълна, после хълмче, огромен мехур, пяна. И изведнъж над студената плоскост се показва глава, голяма тъмна глава с огромни очи и шия. А после... не, не тяло, а пак шия и още, и още! Десетина метра над водата се издигна главата върху красивата тънка шия. И чак след това се появи туловището като островче от черни корали, миди и раци. Потръпна гъвкавата опашка. Дължината на туловището от главата до края на опашката беше, както ми се стори, около двадесет и пет, тридесет метра.

Не зная какво казах, но казах нещо.

— Спокойно, момче, спокойно — прошепна Макдън.

— Невъзможно е! — възкликнах аз.

— Грещиш, Джони, невъзможните сме *ние*. То си е същото, каквото си е било и преди десет милиона години. *То* не се е променило. *Ние* сме тези, които сме се променили, ние и целият тукашен свят сме се изменили, станали сме невъзможни. *Ние!*

Бавно и величествено плуваше то в ледената вода, там, в далечината. Разпокъсаната мъгла се стелеше над водата, заличавайки за миг очертанията му. Очите на чудовището хващаха, задържаха и отразяваха нашия мощен лъч — червено-бяло, червено-бяло. Струваше ми се, че високо издигнатият кръгъл диск предава някакво послание с древен шифър. Чудовището беше безмълвно като мъглата, през която плуваше.

— Това трябва да е някакъв динозавър! — Приседнах и се хванах за перилата.

— Да, сигурно е от тази порода.

— Но те нали са измрели!

— Не, просто са се оттеглили в Бездната. Дълбоко-дълбоко, в глъбините на дълбокото, в Бездната. Какво ще кажеш, Джони, изразителна дума, нали, колко нещо се съдържа в нея: Бездна. В нея е целият студ, целият мрак и цялата дълбина на света.

— Сега какво ще правим?

— Какво да правим ли? Тук имаме работа, не можем да си отидем. И освен това тук е по-безопасно, отколкото в лодката. Докато стигнеш до брега... а звярът, макар и да е голям като миноносец, плува не по-бавно от него.

— Но защо, защо точно тук идва?

В следния миг получих отговор. Сирената изрева. Чудовището отвърна.

В този рев имаше милиони години вода и мъгла. В него имаше толкова болка и самота, че аз потреперих. Чудовището реवेशе към кулата. И Сирената реवेशе. Чудовището отново изрева. И Сирената изрева. Чудовището разтвори огромната си зъбата паст и от нея се изтръгна звук точно като гласа на Сирената. Самотен, мощен, далечен. Гласът на безизходица, на непрогледна тъма, на студена нощ, на отхвърленост. Такъв беше този рев.

— Е, сега разбра ли защо идва тук? — прошепна Макдън.

Кимнах.

— Цяла година, Джони, цяла година нещастното чудовище лежи в Бездната на хиляди мили от брега, на двадесет мили дълбочина и чака. Може би е на един милион години този самотен звяр. Представяш ли си само: да чакаш един милион години? Ти би ли могъл? Може би то е последното от целия вид. Кой знае защо тъй ми се струва. И ето че преди пет години идват тук хора и построяват този фар. Слагат тук своята Сирена и тя реве, реве над Бездната, където, представи си, ти си се оттеглил, за да спиш и да копнееш за свят, в който ще има хиляди подобни на теб; но сега ти си сам, съвсем сам на света, който не е за теб, в който трябва да се криеш. А гласът на Сирената ту зове, ту млъква, ту зове, ту замлъква и ти се пробуждаш на тинестото дъно на Бездната, и очите ти се отварят като огромни бленди на фотоапарат, и ти почваш да се издигаш бавно-бавно, защото на плещите ти е бремето на океана, една огромна тежест. А зовът на Сирената, толкова слаб и познат, долита от хиляди мили, пронизва плътта на водата, а пещта в твоя търбух развива пара и ти плуваш нагоре, плуваш бавно-бавно. Унищожаваш ята трески и пълчища медузи и се издигаш все по-високо, издигаш се над цялата есен, месец след месец — септември, когато започват мъглите, октомври, когато мъглите са още по-гъсти, а Сирената все те зове и в края на ноември, след като ти ден подир ден си се приспособявал към налягането, издигайки се по метър-два на час, ти си на повърхността и си жив. По принуждение плуваш бавно: ако се издигнеш изведнъж, ще получиш разрив. Затова минават три месеца, докато изплуваш, и още толкова дни път през ледената вода те отделя от фара. И ето че на края ти си тук — там вън, в нощта, Джони, — най-голямото чудовище, което

познава Земята. А ето го и фара, който те зове: същата дълга шия стърчи от водата и като че ли същото тяло, но най-важното — съвсем същия глас като твоя. Разбираш ли. Джони, сега разбираш ли?

Сирената ревеше. Чудовището отвърщаше.

Виждах всичко и разбирах всичко: милиони години самотно очакване — кога, кога ли ще се върне онзи, който никак не иска да се върне? Милиони години самота на дъното на морето, безумен брой векове в Бездната, небето се е изчистило от летящите гуцери, на материка са пресъхнали блатата, лемуриите и острозьбите тигри са си отживели времето и нозете им лепнат по асфалтени полета, а по хълмовете като бели мравки се суеят хора.

Ревът на Сирената.

— Миналата година — продължи Макдън — това същество плува цялата нощ наоколо — кръг след кръг, кръг след кръг. Но не се приближаваше — сигурно от недоумение. А може би се е страхувало. И се сърдеше — шега ли е толкова път да биеш! А на сутринта мъглата изведнъж се разсея, изгря ярко слънце и небето стана по-синьо, отколкото на картина. И чудовището избяга от топлината и мълчанието, отплувай не се върна. Струва ми се, че цялата тази година то непрекъснато е мислило, блъскало си е главата...

Чудовището беше само на стотина метра от нас, то ревеше и Сирената ревеше. Когато лъчът докосваше очите му, получаваше се огън-лед, огън-лед.

— Ето това е животът — каза Макдън. — Всичко все едно и също: единият чака другия, а него го няма и няма. Винаги някой обича някого по-силно, отколкото го обичат. И настъпва час, когато ти се приисква да убиеш този, когото обичаш, за да не те измъчва повече.

Чудовището се понесе към фара. Сирената ревеше.

— Да видим сега какво ще стане — каза Макдън.

И изключи Сирената.

Настъпи тишина, толкова дълбока, че в стъклената кабина чувахме как бият сърцата ни, чувахме бавното гладко въртене на фара.

Чудовището спря, вцепени се. Огромните му очи-прожектори примигваха. Разтвори паст и изръмжа като вулкан. Обърна глава на една страна, после на другата, сякаш търсеше потъналия в мъглата звук. Погледна към фара. И отново изръмжа. Изведнъж зениците му

пламнаха. Изправи туловището си, удряйки по водата, и се хвърли към кулата с изражение на ярост и мъка в огромните си очи.

— Мақдън! — изкрещях. — Включи Сирената!

Мақдън хвана прекъсвача. В момента, когато го включваше, чудовището отново се изправи. Мярнаха се мощните му крайници и бляскащата паяжина на рибешката кожа между пръстовидните израстъци, които задраскаха кулата. Огромното око от дясната страна на изкривената от страдание муцуна пламтеше пред мен като казан, в който можеш да паднеш със задавен вик. Кулата се разтърси. Сирената ревеше и чудовището ревеше. То обхвана кулата и зъбите му изскърцаха по стъклото; посипаха ни парчета стъкло.

Мақдън хвана ръката ми.

— Надолу! Бързо!

Кулата се олюля и поддаде. Сирената и чудовището ревяха. Втурнахме се през глава надолу по стълбите.

— По-бързо!

Успяхме да се вмъкнем в мазето под стълбата в момента, когато кулата над нас почна да се срутва. Хиляди удари на падащи камъни, кулата се тресеше. Сирената се задави. Чудовището се стовари върху кулата. Кулата се сгромоляса. Стояхме с Мақдън безмълвни и слушахме как се сриваше нашият свят.

И толкова. Само мрак и плясъкът на вълните в купчината разбити камъни. Но и...

— Слушай — тихо каза Мақдън. — Слушай.

След секунда дочух. Отначало свистенето на поеман въздух, после жалното скимтене, объркаността, самотата на огромния звяр, който, изпълвайки въздуха с противния мирис на туловището си, лежеше безсилно над нас, отделен само от един пласт тухли. Чудовището задъхано ревеше. Кулата бе изчезнала. Светът изчезна. Гласът, който го зовеше през милионите години, бе изчезнал. И чудовището, раззинало паст, ревеше и ревеше с мощния глас на Сирената. А корабите, които минаваха оттам нея нощ, макар и да не виждаха светлината, чуваха гласа и си мислеха: „Да, ето го и него — самотния глас на Сирената в Лоусъм бей^[1]! Значи, всичко е наред. Минали сме носа.“

И така до сутринта.

Палещото слънце вече клонеше на запад, когато спасителната команда разчисти камарата камъни над мазето.

— Срути се и толкова — мрачно им каза Макдън. — Вълните я разбиха и тя се разруши.

Той ме ощипа по ръката.

Никакви следи, тихо море, синьо небе. Само острият мирис на водорасли откъм зеленикавата тиня по останките от кулата и по крайбрежните скали. Бръмчаха мухи. Океанът се плискаше.

Следващата година построиха нов фар, но аз по това време почнах работа в града, ожених се и имахме уютна, топла къщичка, чиито прозорци златеят в есенните вечери, когато вратата е затворена, а от комините се издига дим. Макдън беше пазач на новия фар, изграден по негови указания от железобетон.

— За всеки случай — обясняваше той.

Новият фар беше готов през ноември. Веднъж късно вечерта отидох сам на брега, спрях там, загледах се в сивите вълни и се послушах за гласа на новата Сирена: един... два-три... четири пъти в минута, далеч в морето, самотен.

Чудовището? Повече не се е появявало.

— Отиде си — каза ми Макдън. — Отиде си в Бездната. Разбра, че на този свят не бива да обичаш прекалено силно. Отиде си в дълбините, в Бездната да чака още милион години. Горкото! Все да чакаш, да чакаш, да чакаш... Да чакаш.

Стоях в колата и слушах. Не виждах нито кулата, нито прожектора над Лоусъм бей. Само чувах Сирената... Сирената... Сирената... Струваше ми се, че чудовището реве.

Искаше ми се да кажа нещо, но какво?

[1] Самотният залив (англ.) — Б.пр. ↑

ДЖЕЙМС БАЛАРД

УДАВЕНИЯТ ВЕЛИКАН

На сутринта след бурята вълните бяха изтласкали тялото на един удавен великан върху плажа на пет мили северозападно от града. Първата новина донесе фермер, живеещ в съседство на местопроизшествието, и след това тя бе потвърдена от репортерите на местния вестник и от полицията. Въпреки това повечето хора, и аз сред тях, продължаваха да са настроени скептично, но след като все повече очевидци се връщаха и потвърждаваха огромните размери на великана, на края нашето любопитство не издържа. Библиотеката, където ние с колегите ми провеждахме изследвания, бе почти изпразнена, когато тръгнахме към брега малко след два часа, а през целия ден хората непрекъснато напускаха бюрата и магазините, докато описанията на великана се предаваха от човек на човек из града.

Докато стигнахме дюните над плажа, вече се беше събрала голяма тълпа и видяхме тялото да лежи в плитчините на около двеста ярда. На пръв поглед приказките за размерите му ни се видяха твърде преувеличени. Беше времето на отлива и почти цялото тяло на великана се подаваше от водата, но то изглеждаше малко по-голямо от акула. Лежеше по гръб с ръце до хълбоците, в отпусната поза, сякаш беше заспал върху огледалото на морския пясък, а отражението на обезщетената му кожа избледняваше с оттеглянето на водата. На ясната слънчева светлина тялото лъщеше като белите пера на морска птица.

Озадачени от гледката и недоволни от простидушните обяснения на тълпата, ние с приятелите ми се спуснахме от дюните върху чакълестия бряг. Сякаш никой не проявяваше желание да се приближи до великана, но след половин час двама рибари с високи гумени ботуши прекосиха пясъчната ивица. Когато дребните им фигури приближиха полегалото тяло, сред зрителите внезапно се разнесе глъчка. Край великана двамата мъже приличаха на джуджета. Макар петите му да бяха отчасти потънали в пясъка, стъпалата се издигаха на

височина почти два пъти колкото ръста на рибарите и веднага ни стана ясно, че този удавен исполин притежава масата и размерите на най-големите китове.

Три рибарски едномачтови лодки бяха доплавали на местопроизшествието и с вдигнати килове останаха на около четвърт миля навътре във водата, като моряците наблюдаваха от кърмите им. Тяхната предпазливост възпря зрителите на брега да прекосят пясъчната ивица. Всички се спуснаха нетърпеливо от дюните и зачакаха по каменистите склонове, изпълнени с желание да го разгледат по-отблизо. Покрай тялото пясъкът бе отмит, образувайки вдлъбнатина, сякаш великанът бе паднал от небето. Двамата рибари стояха между огромните устои на стъпалата и ни махаха като туристи сред колоните на храм, заливан от водите на Нил. За миг ме обзе страх при мисълта, че великанът е просто заспал и може внезапно да се раздвижи и да събере петите си, но изцъклените му очи се взираха в небето, без той да забелязва дребните себеподобни между стъпалата си.

Рибарите започнаха обиколка на трупа, тръгнаха покрай дългите бели крака. След като спряха, за да огледат пръстите на проснатата китка, те изчезнаха от погледа ни между ръката и гърдния кош, после се появиха, за да изследват главата, засенчваха очите си, когато се взираха в гръцкия му профил. Ниското чело, извитият нос и устни ми напомняха за римско копие на Праксител, а елегантно оформените ноздри изтъкваха приликата с монументална скулптура.

Внезапно тълпата нададе вик и стотици ръце посочиха към морето. Трепнах и видях, че един от рибарите се е покачил върху гърдите на великана, разхожда се по тях и маха към брега. Тълпата нададе изненадан, тържествуващ рев, заглушен от лавината камъни, когато всички се спуснаха към пясъчната ивица.

Приблжихме тялото, което лежеше в локва с размерите на футболно игрище, и възбуденият ни брътвеж отново затихна, подтиснат от огромните размери на мъртвия колос. Той се бе проснал под лек ъгъл спрямо брега, краката му бяха отнесени по към плажа и скъсената перспектива бе прикрила действителната му дължина. Въпреки че двамата рибари стояха върху стомаха му, тълпата образува широк кръг, като групи от по трима, четирима души се приближаваха нерешително към стъпалата и китките.

Ние с приятелите ми заобиколихме откъм морето великана, чиито бедра и гръден кош се извисяваха над нас като корпус на изхвърлен на брега кораб. Седефената на цвят кожа, разтегната от солената вода, прикриваше контурите на огромните мускули и сухожилия. Минахме под леко сгънатото ляво коляно, от което висяха влажни водорасли. Около стомаха бе обвит хлабаво шал от рехава тъкан, избелял от водата до бледожълт цвят. От него се надигаха изпарения и се разнасяше силна миризма на солена вода, която се смесваше със сладникавия и силен дъх на кожата.

Спряхме до рамото му и се вгледахме в неподвижния профил. Устните бяха леко разтворени, очите притворени и забулени, сякаш бяха инжектирани с някаква синя, млечна течност, но деликатните извивки на ноздрите и веждите придаваха на лицето своеобразно обаяние, което се противопоставяше на бруталната мощ на гръдния кош и раменете.

Ухото висеше във въздуха над главите ни като скулптиран портал. Когато вдигнах ръка да докосна повесената месеста част, някой се показва над ръба на челото и ми викна. Появата му ме сепна, отдръпнах се и тогава видях, че група младежи са се покачили върху лицето и се боричкат из очните кухини.

Хората вече се катереха по целия великан, чиито наклонени ръце представляваха нещо като двойна стълба. От дланите те вървяха по ръцете до лактите, после пълзяха по издутините на бицепсите, за да стигнат до плоската площадка на пекторалните мускули, която покриваше горната половина да гладкия обезкосмен гръден кош. Оттам те се катереха по лицето, устните и носа или нахлуваха надолу по стомаха, за да се срещнат с други, които бяха възсядали глезените и се разхождаха по двете колони на бедрата.

Продължихме обиколката си из тълпата и спряхме, за да разгледаме протегнатата дясна китка. В дланта имаше малка локва вода, сякаш остатък от друг свят, която хората, изкачващи се по ръката, разпръскваха. Опитах се да разгадая линиите, които прорязваха дланта, търсейки данни за характера на великана, но раздуването на тъканите ги бе почти заличило и отнесло всякаква следа от самоличността на исполина и от последната му трагедия. Огромните мускули и кости на китката сякаш отричаха наличието на чувствителност у притежателя им, но деликатната извивка на пръстите

и добре гледаните нокти, всеки от тях изрязан симетрично на петнайсетина сантиметра от плътта, говореха в полза на известна изисканост, илюстрирана и от гръцките черти на лицето, върху които жителите на града бяха накацали като мухи.

Един младеж дори беше застанал на върха на носа, размахваше ръце настрани и викаше на приятелите си под него, но лицето на великана запазваше сериозното си спокойствие.

Върнахме се на брега, седнахме на камъните и загледахме непрекъснатия поток хора, които идваха от града. Шест или седем рибарски лодки се бяха събрали в крайбрежните води и моряците от тях газеха през плитчините, за да видят по отблизо огромния улов на бурята. По-късно се появиха няколко полицаи и направиха вял опит да оградят мястото, но след като отидоха до полегналото тяло, всякакви подобни мисли ги напуснаха и те се отдалечиха заедно, като хвърляха назад смаяни погледи.

Час по-късно на плажа имаше хиляда души и поне двеста от тях седяха или стояха върху великана, струпваха се по ръцете и краката или обикаляха в непрекъсната блъсканица по гърдите и стомаха. Голяма банда младежи беше заела главата, те се бутаха по бузите и се пързяха по гладките плоскости на долната челюст. Двама или трима бяха възседнали носа, а друг бе пропъзлял в една от ноздрите и оттам лаеше като куче.

Следобеда полицаите се върнаха и разчистиха път сред тълпата за група учени от университета — специалисти по големи животни и морска биология. Бандата младежи и повечето хора върху великана се спуснаха от него, като оставиха след себе си няколко по-дръзки по дух, изправили се върху пръстите на краката и челото. Специалистите обиколиха великана, като кимаха с глави, докато се консултираха оживено, а полицаите ги предшествуваха и изтласкваха назад притискащите се зрители. Когато стигнаха до едната просната китка, най-старшият полицай предложи да им помогне да се изкачат върху дланта, но учените побързаха да се откажат.

След като се върнаха на брега, тълпата отново се покатери върху великана и когато ние напуснахме към пет часа, тя бе завзела исполина, покриваше ръцете и краката му като голямо ято чайки, накацали по трупа на едра риба.

Отидох отново на плажа след три дни. Приятелите ми се бяха върнали към работата си в библиотеката и ми възложиха задачата да държа под наблюдение великана и да разказвам всичко след това. Вероятно бяха доловили специалния ми интерес към случая и наистина изпитвах желание да се върна на местопроизшествието. Това нямаше нищо общо с некрофилията, защото всъщност за мене великанът беше жив, по-жив, отколкото много от хората, които го гледаха. Смайваше ме отчасти огромният му ръст, грамадният обем пространство, заемано от ръцете и краката му, които само подчертаваха микроскопичността на собствените ми малки крайници, но преди всичко простият категоричен факт на съществуването му. Независимо какво друго от нашия живот можеше да се подложи на съмнение, великанът, жив или мъртъв, съществуваше в абсолютния смисъл на думата, даваше възможност да се надзърне в свят на подобни абсолютни явления, на които ние, наблюдателите по брега, бяхме несъвършени, дребни копия.

Когато стигнах на брега, тълпата бе значително намалела, двеста или триста души седяха по камъните, гощаваха се на импровизирани трапези и наблюдаваха групите посетители, които прекосяваха пясъчната ивица. Последователните приливи и отливи бяха приближили великана към брега, завъртайки главата и раменете му към плажа, така че той сякаш се бе уголемил двойно и огромното му тяло смаляваше размерите на рибарските лодки, изтеглени на пясъка между стъпалата. Неравномерният терен на плажа бе извил леко гръбначния му стълб, гръдният кош се бе надигнал, а главата бе килната назад и той неволно бе заел по-изразителна героична поза. Комбинираният ефект от морската вода и подуването на тъканите бе придал на лицето по-лъскав и не толкова младежки вид. Макар едрите пропорции на чертите да правеха невъзможна преценката за възрастта и характера на великана, класически моделираните уста и нос, които забелязах при предишното си посещение, подсказваха, че той е бил благороден и скромен младеж. Сега обаче изглеждаше да е поне в началото на средната възраст. Подпухналите бузи, по-плътните слепоочия и нос и присвитите очи му придаваха вид на охранена зрелост, която отсега наемкваше за неизбежна поквара.

Това ускорено развитие на характера му след смъртта, сякаш непроявените елементи на личността му — бяха набрали достатъчно

сила по време на живота, за да се излеят в кратко последно резюме, продължаваше да ме удивлява. То бележеше факта, че великанът е започнал да се предава на всеизискващата система на времето, подчинила цялото останало човечество, в която подобно на милионите бягащи вълни на разломен водовъртеж нашият ограничен живот е завършващият продукт. Настаних се върху камъните точно срещу главата на великана, място, откъдето можех да виждам новодошлите и децата, които се катереха по краката и ръцете.

Сред сутрешните посетители имаше няколко мъже в кожени куртки и каскети, които оглеждаха великана с критичен професионален поглед, измерваха с крачки размерите му и правеха груби изчисления върху пясъка с изхвърлени от морето остатъци от рейки. Предположих, че са от някоя общинска служба и несъмнено си блъскаха главите как да се отърват от това исполинско парче смет.

Няколко по-елегантно облечени люде, циркаджии и тям подобни, също се появиха на сцената, разхождаха се бавно с ръце в джобовете около великана, без да разговарят помежду си. Явно масата му беше прекалено голяма дори за тяхното неподобно предприятие. След като си отидоха, децата продължиха да тичат нагоре-надолу по ръцете и краката, младежите се боричкаха върху полегатото лице, а пясъкът от краката им покриваше бялата кожа.

Следващия ден съзнателно отложих посещението си до късно следобед и когато отидох, по камъните бяха насядали не повече от петдесет, шестдесет души. Великанът беше изтласкан още по-близо до брега, намираше се вече на около седемдесет и пет ярда, а краката му мачкаха коловете на загниващия вълнолом. Наклонът на по-твърдия пясък бе килнал тялото към морето и нараненото лице се бе обърнало встрани сякаш в съзнателно движение. Седнах на голям метален рудан, закрепен върху бетонен блок над камъните, и погледнах надолу към полегатото тяло.

Обезцветената му кожа бе загубила седефената си прозрачност и бе напръскана с мръсен пясък, заменил пясъка, отмит от нощния прилив. Туфи водорасли изпълваха празнините между пръстите, а купчини смет и черупки лежаха в кухините под бедрата и колената. Но въпреки това и продължаващото загрубяване на чертите му великанът все още запазваше омировската си величавост. Огромната ширина на раменете и грамадните колони на ръцете и краката продължаваха да

пренасят тялото в друго измерение и великанът приличаше повече на автентичен образ на един от удавените аргонавти или герои на Одисей, отколкото на обикновения очовечен портрет, запечатан в съзнанието ми от първия ден.

Спуснах се върху пясъчната ивица и тръгнах между локвите към великана. Две малки момчета седяха в кладенеца на ухото, а в отдалечения край самотен младеж стоеше изправен върху един от палците на краката и гледаше как се приближавам. Както се надявах, никой друг не ми обърна внимание и хората на брега продължаваха да се свиват в дрехите си.

Проснатата дясна китка на великана беше покрита с начупени черупки и пясък, върху който се виждаха отпечатъци от стъпки. Закръглената маса на бедрото се извисяваше над мене и закриваше напълно морето. Сладникавокиселата миризма, която бях усетил преди, сега беше по-остра и през матовата кожа виждах серпантините на съсирени кръвоносни съдове. Колкото и отблъскваща да изглеждаше тази непрекъсната метаморфоза, само животът, осезаем дори в смъртта, ми позволи да стъпя върху трупа.

Като използвах стърчащия палец за перило, аз се покатерих върху дланта и започнах изкачването. Кожата бе по-твърда, отколкото очаквах, едва поддаваше под тежестта ми. Бързо минах по наклонената долна част на ръката и по издутите като балон бицепси. Лицето на удавения великан се възправи от дясната ми страна с подобните на пещери ноздри и огромните плоскости на бузите, наподобяващи конуса на странен вулкан.

Заобиколих рамото по най-безопасния път, стъпих върху широката площадка на гърдния кош, където ребрата се издуваха като огромни греди. Бялата кожа беше покрита с потъмняващите белези от хиляди стъпки, сред които ясно личаха отделни следи от пети. Някой беше построил малък пясъчен замък в средата на гърдната кост и аз се качих върху тази полуразрушена постройка, за да огледам по-добре лицето.

Двете деца се бяха изкатерили по ухото и се вмъкнаха в дясната очна кухня, чието синьо кълбо, напълно замъглено от някаква течност с млечен цвят, се беше втренчило, без да вижда дребните им тела. Погледнато косо отдолу, лицето беше лишено от всякаква изящност и покой, отдръпнатите устни и вирнатата брадичка приличаха на

разбития нос на огромен кораб, претърпял корабокрушение. За първи път долових колко окончателна е тази последна физическа агония на великана, не по-малко болезнена от това, че той не усещаше разрушението на мускулите и тъканите. Пълната изолация на загиналото тяло, изхвърлено като изоставен кораб върху празния бряг, почти извън досега на вълните, превръщаше лицето му в маска на изтощение и безпомощност.

Когато пристъпих напред, кракът ми потъна в падинка мека тъкан и от едно — отверстие между ребрата избликна зловонен газ. Отстъпих от замърсения въздух, който надвисна като облак над главата ми, и се обърнах към морето, за да прочистя дробовете си. С изненада видях, че лявата китка на великана е отрязана.

Втрещих се смутено в почерняващата плът на отрязания крайник, докато самотният младеж, облегнат върху издигащата се във въздуха опора на стотина фута от мене, ме гледаше с кръвожаден поглед.

Това беше първото от поредицата посегателства. Следващите два дни прекарах в библиотеката, неизвестно защо изпитвах нежелание да отида на брега, съзнавах, че вероятно съм станал свидетел как една разкошна илюзия приближава своя край. Когато отново прекосих дюните и стъпих на каменистия бряг, великанът беше само на малко повече от двадесет ярда и при тази близост до едрите камъни бяха изчезнали всякакви следи от обаянието, което преди излъчваше отдалеченото му тяло, обмивано от вълните. Въпреки огромните размери нараняванията и мръсотията, които покриваха тялото, го смалваха до човешки мащаби, а големината му само засилваше неговата уязвимост.

Дясната китка и стъпало бяха отрязани, измъкнати нагоре по склона и откарани с кола. След като разпитах малката група хора, събрали се край вълнолома, разбрах, че отговорността за това пада върху една компания за производство на торове и фуражи.

Останалото стъпало на великана се издигаше във въздуха, а към палеца бе закрепено стоманено въже, явно подготовка за следващия ден. Пясъчната ивица наоколо беше белязана от работата на десетина работници, а дълбоки коловози показваха през къде са били извлечени китките и стъпалото. От отрязаните крайници капеше гъста тъмна течност и оцветяваше пясъка и белите черупки от сепии. Когато се

спуснах по камъните, забелязах, че по сивата кожа са изрязани саркастични фрази, пречупени кръстове и други знаци, сякаш осакатяването на неподвижния колос бе отприщило ненадеен поток от подтискана злоба. Меката част на едното ухо бе пронизана от дървено копие, а в средата на гръдния кош бе горял огън, почернил околната кожа. Вятърът продължаваше да отвява фината дървена пепел.

Зловонна миризма обгръщаше трупа, непогрешимият белег на разложението, която най-после бе разпръснала обичайното струпуване на младежи. Върнах се на каменистия склон и се качих върху рудана. Издутите бузи на великана бяха вече почти затворили очите му и изтеглили устните в монументална прозявка. Правият преди гръцки нос бе изкривен и сплескан, стъпкан в подуващото се лице от безброй подметки.

Когато отидох следващия ден на брега, почти с облекчение открих, че главата я няма.

Изминаха няколко седмици преди следващото ми пътешествие до брега и по това време човешката прилика, която бях забелязал преди, бе изчезнала отново. При по-близък оглед полегналият гръден кош и стомахът явно приличаха на човешки, но след като всеки от крайниците биваше отрязван най-напред в коляното и лакътя, а после при рамото и тазовата става, трупът заприлича на останките от какво да е обезглавено морско животно — кит или косатка. При тази загуба на самоличност и малкото следи на индивидуалност, които упорито не напускаха тялото, интересът на зрителите се бе стопил и брегът се бе изпразнил, останали бяха само някакъв стар събирач на миди и пазачът, застанал върху прага на колибата да предприемача.

Около трупа бе издигнато набързо дървено скеле, от което се полюляваха на вятъра десетина стълби, а пясъкът наоколо бе осеян с въжета, ножове с дълги метални дръжки и железни куки, дребните камъни бяха омазани с кръв и размесени с парчета кост и кожа.

Кимнах на пазача, който ме изгледа мрачно, застанал над мангала си с коксови въглища. Целият район бе напоен с острата миризма на огромните парчета мас, които се варяха на слаб огън в голям казан зад колибата.

И двете бедрени кости бяха свалени с помощта на малък кран, покрит с рядката материя, която преди бе закривала кръста на великана, а разкритите стави зееха като портата на хамбар. Горните

части на ръцете и ключиците също бяха отстранени. Остатъкът от кожата върху гръдния кош и стомаха беше белязан с катран на успоредни ивици и първите пет или шест ленти бяха свалени от диафрагмата, оголили огромната арка на гръдната клетка.

Когато си тръгнах, ято чайки се спусна от небето, накаца по брега и закълва оцветения пясък с ожесточени крясъци.

Няколко месеца по-късно, когато новината за появата на великана бе почти забравена, различни части от насеченото тяло започнаха да се появяват из града. Повечето от тях бяха кости, които производителите на торове не бяха успели да смелят — те се познаваха веднага по масивните си размери и огромните сухожилия и хрущяли по ставите. Необяснимо защо тези оголени части сякаш по-добре изразяваха същинското величие на исполина, отколкото покрити с раздута плът. Когато поглеждах през улицата към магазина на най-големите търговци на едро на месо, виждах двете огромни бедрени кости от двете страни на вратата. Те се възвисяваха над главите на носачите подобно на зловеци мегалити, останали от някаква примитивна друидска религия, и внезапно си представях как великанът се изправя на колене с оголени кости и тръгва из улиците на града да събира пръснатите си части по обратния път към морето.

Няколко дни по-късно видях лявата раменна кост да се въргаля пред входа на една корабостроителница (дясната няколко години лежа в тинята сред пилоните под главния товарен кей). Същата седмица мумифицираната дясна китка бе изложена на водния карнавал по време на годишното чествуване на гилдиите. Нормално долната челюст намери място в Музея по естествена история. Остатъкът от черепа бе изчезнал, но вероятно все още се въргаляше из някоя запусната частна градина в града — а наскоро, когато плавах надолу по реката, забелязах две ребра от великана да образуват декоративна арка в една крайбрежна градина, вероятно бяха ги сметнали за челюстни кости от кит. Голям правоъгълник ощавена и татуирана кожа с размерите на индианско одеяло служи за фон на куклите и маските в един магазин за сувенири недалеч от Лунапарк и не се съмнявам, че някъде из града, в хотелите или клубовете за голф мумифицираният нос или уши на великана висят върху стената над камината...

Останките от скелета, обелени от всякаква плът, все още са на брега, обезщетените ребра напомнят гредите на претърпял

корабокрушение кораб. Колибата на предприемача, кранът и скелето ги няма, а пясъкът, натрупван по брега в залива, е засипал тазовата кост и гръбначния стълб. През зимата високите, извити кости лежат изоставени, вълните ги заливат, но през лятото те са идеално място за почивка на изморените от полети над морето чайки.

ЕДГАР АЛЪН ПО РЪКОПИС, НАМЕРЕН В БУТИЛКА

*На когото остава да живее още само един
миг, вече няма какво да прикрива.*

Кино-Атис

За отечеството и за семейството си почти нямам какво да кажа. Несправедливости ме прокудиха от страната ми за дълги години и ме отчуждиха от семейството. Наследени богатства ми дадоха възможност да добия образование, каквото не всеки получава, а съзерцателният ми темперамент ми помогна да подредя натрупаните знания, събирани най-усърдно на младини. Повече от всички други най-голяма наслада ми доставяха творбите на германските моралисти; не поради някакво безразсъдно възхищение пред красноречивата ми лудост, а поради лекотата, с която навикът ми да разсъждавам строго логически ми позволяваше да разкривам заблудите им. Упреквали са ме за сухотата на моя ум; приписвали са ми като престъпление липса на въображение, а с крайния си скептицизъм винаги съм си спечелвал лоша слава. Боя се, че поради голямото си влечение към физически науки умът ми е склонен да прави една много често срещана грешка на нашето време — имам предвид обичая да се обясняват всички събития, дори и онези, които най-малко се поддават на такива обяснения, с принципите на тези науки. Общо взето, едва ли има човек, по-малко склонен от мен, да остави *ignés fatui*^[1] на суеверието, да го подмамят извън пределите на строгата истина. Сметнах, че трябва да започна с този увод, за да не би невероятният разказ, който следва, да се сметне по-скоро за халюцинация на необуздало въображение, а не действителна преживелица на човек, за когото виденията на фантазията никога не са съществували.

След като много години странствувах по чужди страни, в 18.. година отплавах от пристанището Батавия на богатия и гъсто населен остров Ява, на път за островите на Зундския архипелаг. Бях пътник — нищо друго, нищо друго не ме подтикваше да странствувам освен някакво безпокойство, което ме преследваше като дявол.

Корабът ни беше много красив, около четиристотин тона, с медна обшивка, построен в Бомбай от малабарско тиково дърво. Натоварен беше с памук и памучно масло от Лахадивските острови. На борда също така имаше влакна от кокосов орех, кафява палмова захар, топено масло, кокосови орехи и няколко сандъка опиум. Товарът беше лошо разпределен и затова корабът беше неустойчив.

Отплавахме при много слаб ветрец и дни наред безветрието ни държеше по източния бряг на остров Ява; нищо не наруши монотонното ни пътуване освен срещаните от време на време двумачтови кораби, идващи от архипелага, към който се бяхме отправили.

Една вечер, както стоях надвесен над борда, забелязах един-единствен необикновен облак на североизток — имаше много особен цвят. Той беше първият облак, който виждахме, откакто бяхме напуснали Батавия. Внимателно го наблюдавах до залез слънце, когато той отведнъж се разпротря на изток и на запад, обгръщайки хоризонта с тясна ивица от изпарения, която наподобяваше дълъг и нисък плаж. Наскоро след това вниманието ми беше привлечено както от тъмночервения цвят на луната, така и от особения вид на морето. В него настъпваше бърза промяна и водата изглеждаше по-прозрачна от обикновено. Ясно виждах дъното, въпреки че като хвърлих лота, открих, че дълбочината е петнадесет сажена. Въздухът стана нетърпимо горещ и наоколо се появиха спираловидни изпарения, подобни на изпаренията от нажежено желязо. С настъпването на нощта вятърът съвсем утихна; човек не би могъл да си представи попълно безветрие. На кърмата гореше свещ, без пламъкът ѝ да трепне, а дълъг косъм, хванат между показалеца и палеца, висеше без ни най-малко да се отклони. Капитанът обаче ни каза, че не вижда никакви признаци на предстояща опасност, и тъй като морското течение носеше кораба към сушата, той заповяда да свият платната и да пуснат котва. Не остави никого на вахта и моряците — главно малайци — спокойно се изтегнаха по палубата.

Слязох долу, изпълнен от лоши предчувствия. И наистина всички външни признаци ми даваха основание да се опасявам, че ще ни връхлети тайфун. Изказах опасенията си на капитана, но той не обърна внимание на думите ми и си тръгна, без да благоволи да ми отговори. Аз обаче бях толкова неспокоен, че не можех да спя, и към полунощ се качих на палубата. И както кракът ми стъпваше на най-горното стъпало на стълбата към каюткомпанията, някакво силно бръмчене ме сепна — стори ми се като шум от воденично колело; и се разтресе. В следващия миг бясна разпенена вълна връхлетя върху кораба и заля цялата палуба — от кърмата до носа.

Страшната сила на този порив до голяма степен спаси кораба. Макар и напълно залят от водата, тъй като вече мачтите му бяха отнесени през борда, след миг той бавно се надигна и като се люлееше под силния напор на бурята, най-после се изправи.

Не мога да кажа по какво чудо избягнах смъртта. Бях замаян от силния удар на водата и когато се съвзех, се озовах притиснат между ахтерщевена и щурвала. Едва успях да се изправя на крака и зашеметен, се огледах наоколо; поразен бях, когато видях, че се намираме сред разпенени, пречупващи се вълни; водовъртежът от водни грамади и разпененият океан, който ни погълна, бе страхотен — по-ужасен, отколкото може да си го представи и най-разпалиеното въображение. Малко по-късно чух гласа на стария швед, който се беше качил на кораба току преди да отплаваме от пристанището. Викнах му с все сила и след малко, олюлявайки се, той дойде на кърмата. Много скоро след това открихме, че само ние двамата сме оцелели от урагана. Всички на палубата освен нас бяха пометени от вълните; вероятно капитанът и помощниците са загинали, както са спели, защото каютите бяха пълни с вода.

Тъй като нямаше кой да ни помогне, почти нищо не можехме да направим, за да спасим кораба; освен това отначало бяхме парализирани от мисълта, че всеки миг ще потънем. Разбира се, още щом задуха ураганът, котвеното въже се скъса като връв, иначе вълните веднага щяха да потопят кораба. Носехме се по вятъра със страшна бързина. Вълните заливаха кораба и се разбиваха в него. Надстройката на кърмата беше съвсем порутена и той бе значително повреден. Но за наша голяма радост открихме, че помпите са в исправност и че товарът не е много разместен. Първият яростен напор на бурята бе преминал и

вече не смятахме, че силата на вятъра представлява опасност; но с ужас очаквахме мига, когато вятърът щеше да утихне напълно, тъй като бяхме твърдо убедени, че разнебитеният кораб неминуемо ще загине в огромното мъртво вълнение, което щеше да последва. Но нямаше изгледи и тези твърде основателни опасения скоро да се сбъднат.

Цели пет дни и ноци — през това време единствената ни храна беше малко кафява палмова захар, която можахме да измъкнем с големи трудности от кубрика — корабът, тласкан от безкрайните променливи пориви на вятъра, се носеше със скорост, която не можеше да се пресметне; вятърът не достигна първоначалната сила на тайфуна, но все пак тази стихия беше по-страшна от всички бури, които бях виждал дотогава.

През първите четири дни, общо взето, корабът следваше курс на юг-югоизток и навярно сме минали покрай брега на Нова Холандия. На петия ден стана извънредно студено, макар и вятърът да духаше в малко по-северна посока. Слънцето изгря с някакъв болезнен жълт блясък и се изкачи само няколко градуса над хоризонта, но не издаваше ясна, силна светлина. Никакви облаци не се виждаха и все пак вятърът се усилваше с чести неравномерни яростни пориви. Предполагам, че е било пладне, когато видът на слънцето отново привлече вниманието ни. Всъщност то не даваше истинска светлина, а излъчваше някакво убито, мрачно сияние, без отражение, сякаш всичките му лъчи бяха поляризирани. Точно преди да потъне в развълнуваното море, огънят в центъра му внезапно угасна, сякаш набързо потушен от необяснима природна сила. Само един неясно очертан, сребрист ръб бързо се спусна в бездънния океан.

Напразно чакахме да се зададе шестият ден. За мен той още не е дошъл, а за шведа въобще не настъпи. Оттогава ни обгърна мрак, черен като катран, толкова черен, че на двадесет крачки от Кораба не виждахме нищо. Над нас тегнеше вечна нощ въпреки фосфоресциращата водна повърхност, към която бяхме привикнали в тропиците. Също така забелязахме, че макар бурята да продължаваше да бушува все така силно, вече не се виждаха пречупващи се вълни, нито пяната, която досега ни заобикаляше. Наоколо във всички посоки цареше ужас, гъст мрак и черна като абанос знойна пустиня.

Постепенно суеверен ужас обзе стария швед, а моята душа бе забулена в няма почуда. Престанахме да се грижим за кораба — вече беше съвсем безполезно — и като се привързахме, доколкото можахме, към стърчащата пречупена бизанмачта, гледахме отчаяни разбеснелия се океан. Нямаше начин да пресмятаме времето, нито пък можехме да отгатнем къде се намираме. Обаче ясно съзнавахме, че сме отишли по на юг от предишни мореплаватели, и бяхме изумени, че още не сме се натъкнали на плаващи ледени планини. Междувременно всеки миг имаше опасност да настъпи последният ни час — всяка огромна бързаща вълна можеше да потопи кораба. Вълнението надмина всичките ми очаквания и цяло чудо беше, че океанът не ни погребва мигновено. Моят другар ми казваше, че товарът ни бил много лек, и ми напомняше за отличните качества на кораба ни; аз обаче не можех да не мисля за крайната безнадеждност на самата надежда и мрачен се подготвих за смъртта, която неминуемо щеше да ни сполети до един час, тъй като с всеки изминат възел огромните черни вълни ставаха все по-свирепи и страшни. На моменти се задъхвахме от височини, поголеми от тези, на които лети албатросът, а понякога ни се завиваше свят от стремглавото спускане във водния ад, където въздухът беше неподвижен и никакъв звук не смущаваше съня на морските чудовища.

Бяхме тъкмо на дъното на една от тези водни пропасти, когато моят другар внезапно нададе страховит вик сред нощта.

— Виж! Виж! — викаше той в ушите ми. — Всемогъщи боже! Виж!

Докато той още крещеше, различих някакво мътно, мрачно отражение на червена светлина, която струеше по склоновете на огромната пропаст, в която се намирахме, и за миг заля палубата ни с блясъка си. Погледнах нагоре и видях гледка, която смрази кръвта ми. На шеметна височина, точно над нас, на самия ръб на тъмния воден склон бе застанал огромен кораб, от може би четири хиляди тона. Макар и кацнал на върха на вълна, по-висока от самия него, очевидно беше, че той надминава по размери кой да е съществуващ боен кораб или най-големия кораб от Източноиндийската компания. Огромният му корпус бе тъмен, мрачен, почти черен, без обичайната за корабите украса от резба. Бронзови оръдия, наредени в една единствена редица, стърчаха от амбразуриите си и лъскавата им повърхност отразяваше светлината на безброй фенери, които се люлееха по възетата на

мачтите му. Но това, което най-много ни ужаси и изуми, бе, че този кораб плаваше с опънати платна сред свръхестествено развълнуваното море и издържаше на такъв невероятен ураган. Когато зърнахме кораба, виждаше се само носът му, който бавно се надигна от мрачната и страшна бездна зад него. За миг, миг на най-силен ужас, той се задържа на шеметната височина, сякаш съзерцаваше собственото си величие, сетне потрепери, залюля се и се спусна надолу.

Не зная как, но в този миг ме обзе някакво неочаквано хладнокръвие. Залитайки, изтичах, колкото можех по-назад към кърмата, и безстрашно зачаках ужасния сблъсък, който щеше да ни потопи. Най-после корабът престана да се бори и забивайки нос в морето, започна да потъва. Огромната маса се стовари върху му и го удари в потопената част на корпуса, вследствие на което неудържима сила ме изхвърли в такелажа на непознатия кораб.

Както падах, корабът се изви и застана на дрейф: вероятно поради настъпилия смут на борда никой от екипажа не ме видя. Незабелязан от никого, без особени трудности, стигнах до главния люк, който беше полуотворен, и бързо издебнах удобен момент да се скрия в трюма.

Не зная защо постъпих така. Може би някакво смътно чувство на благоговение, някакъв неопределен страх, който ме обхвана, когато за пръв път видях моряците на кораба, ме накара да се скрия. Не исках да се доверя на хора, които — доколкото можах да доловя от бегъл поглед — бяха така странни, че ми вдъхнаха съмнения и опасения. Ето защо сметнах за благоразумно да си направя набързо скривалище в трюма: откъртих няколко дъски от преградите в трюма и така си осигурих удобно убежище измежду огромните греди на кораба.

Току-що бях свалил дъските, когато нечий стъпки в трюма ме принудиха да използвам скривалището си. Край него мина един човек, който залиташе и едва ходеше. Лицето му не успях да видя, но добих общо впечатление за външността му. Изглеждаше немощен и на преклонна възраст. Коленете му се огъваха под тежестта на годините и цялото му тяло трепереше под това бреме. Мърморейки нещо с нисък и отпаднал глас на непонятен за мен език, той взе да рови в купчина странни инструменти и повредени от времето морски карти. Ту се държеше като вдетинен старец, ту с внушителното достойнство на божество. Най-после се качи на палубата и повече не го видях.

Душата ми е завладяна от чувство, за което не мога да намеря име — някакво неподдаващо се на анализ усещане, което нито опитът от миналото може да обясни, нито, боя се, самото бъдеще някога ще разбуди. За ум като моя тази мисъл е истинско мъчение. Никога — зная, че никога — не ще проумея естеството на тези мои усещания. И все пак нищо чудно, че те са тъй неопределени — та те възникват от съвършено нови източници. Някакво ново възприятие, някакво ново битие е навлязло в душата ми.

Много време мина, откакто за пръв път стъпих на палубата на този страшен кораб, и ми се струва, че вече лъчите на съдбата ми се събират във фокус. Непонятни хора! Погълнати в размисъл, чието естество не мога да отгатна, те минават покрай мен, без да ме забелязват. Лудост от моя страна е да се крия, защото те не желаят да ме видят. Ето, преди малко минах точно пред очите на помощник-капитана; не много преди това се осмелих да вляза в капитанската каюта и оттам взех перото и хартията, на която пиша и на която съм писал досега; в бъдеще ще продължа да водя този дневник. Може да не ми се удаде случай да го предам на света, но непременно ще се опитам. В последния момент ще поставя ръкописа в една бутилка и ще я хвърля в морето.

Случи се нещо, което ми даде нов повод за размишления. Дали такива неща са дело на сляпата случайност? Бях се изкачил на палубата и легнах, без никой да ми обърне внимание, сред куп възета и стари платна на дъното на яла. Размишлявайки върху странната си съдба, несъзнателно съм мацал с една катранена четка краищата на едно добре сгънато допълнително кливерно платно, метнато върху някакво буре. Сега вятърът издува същото това платно и случайно намазаните с четката петна и резки образуват думата ОТКРИТИЕ.

Напоследък много пъти разглеждах конструкцията на кораба. Макар и добре въоръжен, не ми изглежда да е боен кораб. Такелажът, очертанията му и общото му съоръжаване опровергават подобно предположение. Ясно ми е какво този кораб не е; а какво е — боя се, невъзможно е да кажа. Не зная защо, но необичайната форма, особените реи, гигантските му размери, огромните му платна, строгият, неукрасен нос и старинната му кърма някак навяваха

мисълта за нещо познато; в такива случаи винаги се намесват някакви неясни спомени за древни чуждестранни хроники от далечни времена.

От известно време разглеждам гредите на кораба. Не познавам материала, от който е построен. Това дърво е някак особено; струва ми се неподходящо за целите, за които е употребено, защото е съвсем поресто и независимо от това много проядено от червеи вследствие на дългото плаване по тези морета, да не говорим за изгниването, което настъпва с течение на времето. Забележката ми може да се види твърде странна, но това дърво приличаше на корк, сякаш истинският дъб се бе превърнал по някакъв свръхестествен начин в корк.

Прочитайки, горното изречение, изведнъж си спомних сентенцията на един стар, със задебеляло от ветровете лице холандски мореплавател. „Толкова е вярна моята история — казваше той, когато не вярвахме на някой негов разказ, — колкото е вярно, че съществува море, където самите кораби растат, както расте живото тяло на моряка.“

Преди около един час се осмелих да отида при една група моряци. Те не ми обърнаха никакво внимание, макар че стоях сред тях, като че ли никак не забелязваха присъствието ми. Както морякът, когото бях видял най-напред в трюма, всички бяха побелели, носеха белезите на дълбока старост. Коленете им трепереха от слабост; раменете им бяха съвсем изгърбени от немощ; набръчканата им увиснала кожа плющеше на вятъра; гласовете им бяха слаби, треперливи, глухи; очите им сълзяха от старост и побелелите им коси страшно се развяваха от бурята. Навсякъде по палубата бяха разхвърляни необикновени старинни навигационни инструменти с твърде необичайна конструкция.

Споменах преди известно време, че вятърът изду допълнителното кливерно платно. Като че ли от този миг, тласкан от попътния вятър и опънал всички възможни платна от клотика до кливера, корабът полетя бясно, следвайки страшния си курс на юг. Така се люлееше странично, че брамстенгите му едва не докосваха водата в онзи най-страховит ад, който човек изобщо може да си представи. Току-що слязох от палубата, където не мога да се държа на краката си, макар че, изглежда, това бясно клатушкане не действа на

екипажа. Чудо на чудесата е, струва ми се, че океанът още не е погълнал огромния кораб. Несъмнено сме обречени вечно да висим на ръба на вечността, без да се спуснем в пропастта за сетен път. От гребена на вълни, хиляди пъти по-чудовищни от най-големите, които изобщо някога съм виждал, ние леко се понасяме надолу подобно стрелкаци се чайки. Огромните водни планини надигат глава над нас като демони, излезли от морските дълбини, но демони, които само заплашват и на които е забранено да рушат. Единствената естествена причина, на която мога да отдам спасяването на кораба, е следната: предполагам, че той е носен от някое много силно течение или го влече мъртво вълнение.

Видях капитана лице срещу лице, и то в собствената му каюта, но както очаквах, той не ми обърна никакво внимание. Макар страничен наблюдател да не би забелязал във вида му нищо, което да подсказва, че той не е човек като всички хора, все пак го разгледах не само с почуда, но и с чувство на дълбоко уважение и страхопочитание. На ръст той е почти колкото мен, т.е. около пет фута и осем инча, добре сложен и с набито телосложение; но не е някой здравеняк, нито пък има други особени черти във външността си. Но онова, което буди у мен едно неизразимо чувство, е особеният израз, изписан на лицето му — дълбоки, чудни, вълнуващи признаци на крайна старост. Челото му, макар и слабо набръчкано, сякаш носи отпечатъка на милиарди години. Сивите му коси говорят за отдавна минали времена, а още посивите му очи са очи на сибила, която чете бъдещето. Подът на каютата беше осеян с особени дебели томове, формат фолио, с железни закопчалки, разпадащи се измервателни инструменти и прастари, отдавна забравени морски карти. Опрял беше глава на ръцете си и с пламенен, неспокоен поглед съсредоточено изучаваше лист хартия, който, предполагам, бе някакви нареждания: във всеки случай този документ носеше подписа на един монарх. Капитанът си бърбореше нещо — както и първият моряк, когото бях срещнал в трюма — недоволен, тихо шепнеше сърдито някакви думи на чужд, непознат език: и макар че едва не докосвах лакътя му, гласът му достигаше до мен така, сякаш идваше от цяла миля разстояние.

Корабът и всички на него са обладани от духа на Старостта. Моряците от екипажа се носят насам-натам като привидения от отминали, погребани векове, очите им гледат с жаден, неспокоен израз: и когато погледна пръстите им, осветени от зловещата светлина на бойните фенери, ме изпълва едно съвсем непознато чувство, макар и цял живот да съм търгуval със старинни предмети и да съм попил сенките на падналите колони в Баалбек, Тадмор и Персеполис, та чак душата ми сякаш е станала развалина.

Когато се огледам, изпитвам срам за предишните си опасения. Ако треперех от страх от силния вятър, който досега ни съпътствуваше, та няма ли да стоя вцепенен от ужас при вида на яростната борба между вятъра и океана, за която думите ураган и тайфун са твърде слаби и неизразителни? Мракът на вечна нощ и хаосът на вълни без пяна заобикаля кораба от всички страни; на около една левга от всяка страна, но от време на време се виждат неясно и ледени крепости, които се извисяват в мрачното небе, сякаш са стените на вселената.

Както предполагам, корабът се оказа в морско течение — ако могат да се нарекат течение тези води, които със свистене и вой гърмят край белия лед и с шеметна бързина се спущат на юг като водопад.

Абсолютно невъзможно е да си представите ужаса, който изпитвам; и все пак любопитството да проникна в потайностите на тези страховити места надделява над отчаянието и ще ми помогне да приема най-ужасните страни на смъртта. Явно ще науча много вълнуващи неща, колкото по-напред се впускаме — явно летим към някаква тайна, която никога не ще можем да разкрием другиму, тайна, чието разкриване носи унищожение. Може би това течение ни отнася до самия южен полюс. Трябва да се признае, че много е вероятно толкова странно предположение да се окаже правдиво.

С неспокойна и трепереща походка крачат моряците по палубата; но лицата им по-скоро изразяват надежда, отколкото апатия и отчаяние.

Междувременно вятърът все още духа откъм кърмата и тъй като безброй платна са разпънати по кораба, бурята на моменти вдига целия кораб от водата! О, ужас след ужас!

Внезапно отдясно и отляво ледът се разтваря и ние шеметно се въртим в огромни концентрични кръгове около ръба на огромен амфитеатър, чиито стени се извисяват надалеч в мрака. Но няма да ми остане много време да размишлявам върху съдбата си! Кръговете бързо се смаляват, целият кораб се тресе и ние бясно се втурваме във водовъртежа на ревящия, гърмящ, бушуващ океан в сред воя на бурята. О, боже, потъваме!

Бележка — „Ръкопис, намерен в една бутилка“ първоначално бе издаден през 1831 г.; и едва много години по-късно ми попаднаха картите на Меркатор, в които е показано, че океанът се излива бурно през четири устия в Северното (Полярно) море, откъдето водите му се поглъщат от земните недра; самият полюс е представен като издигаща се на огромна височина черна скала.

[1] Блуждаещи пламъчета (лат.) — Б.пр. ↑

ГАБРИЕЛ ГАРСИЯ МАРКЕС

ПОСЛЕДНОТО ПЛАВАНЕ НА КОРАБА- ПРИЗРАК

Сега ще видят те кой съм аз, каза си с отскоро възмъжалия си глас, години след като бе видял за първи път огромния презокеански кораб без светлини и шумове, който една нощ мина пред селото като голям обезлюден дворец, много по-дълъг от цялото село и много по-висок от камбанарията на църквата му, и продължи да плава в мрак към укрепления против пирати колониален град от другата страна на залива със старото му пристанище за роби и въртящия се фар, чиито унили криле светлина на всеки петнайсет секунди превръщаха селището в лунен катун с фосфоресциращи къщи и улици като вулканични пустини, и макар че тогава беше момче без възмъжал глас, но с позволение от майка си да слуша чак до много късно на брега нощните арфи на вятъра, още помнеше, като да бе пред очите му, как презокеанският кораб изчезваше, щом лъчът на фара минеше по борда му, и отново се появяваше, след като отминеше светлината, тъй че се получаваше един пресеклив кораб, който се движеше, появявайки се и изчезвайки към входа на залива, и търсеше опипом като сомнамбул шамандурите, сочещи прохода към пристанището, докато нещо трябва да беше сбъркало и стрелките му за ориентиране, защото се понесе към подводните скали, блъсна се, разби се на парчета и потъна без звук, макар че от подобно сблъскване с подводните скали би трябвало да се разнесе грохот на желяза и взрив на машини, които да смразят от ужас и най-заспалите дракони в праисторическата селва, която почваше от крайните улички на града и свършваше на другия край на света, затова той самият реши, че сигурно му се е присънило, особено на другия ден, когато видя блестящия аквариум на залива, безредицата от цветове по негърските бараки на височината край пристанището, ветроходите на контрабандистите от двете Гвиани, поемащи товара си от невинни папагали с издути от диаманти гушки, той си помисли:

сигурно съм заспал, броейки звездите, и ми се е присънил този огромен кораб, и остана тъй убеден, че не го разказа никому, нито си спомни повече видението до същата нощ на следващия март, когато тръгна да търси следи от делфини в морето, но се натъкна на измамливия презокеански кораб, залутан, пресеклив, със същата сбъркана посока като преди, само дето този път той беше тъй сигурен, че е буден, че хукна да разкаже на майка си, и после тя цели три седмици се вайка обезнадеждена, защото си взел да скиташ като развейпрах, и тъй като тия дни трябваше да иде в града да си търси нещо удобно за сядане, дето да мисли за умрелия си съпруг, защото на нейния стол-люлка се бяха изхабили дъгите за единадесет години вдовство, тя използва случая и помоли лодкаря да свърне покрай подводните скали, та да може синът ѝ да види това, което всъщност трябва да е видял във витрината на морето — как в набъбналите пролети се любят калканите, розовите барбуни и сините корвини, гмуркащи се в най-ласкавите води от всички, които съществуват, та чак изправените коси на удавниците от някое колониално корабокрушение, но ни следа, ни нищо от потопил се презокеански кораб, въпреки това той така се заинати, че майка му обеща да го съпроводи в бденето му следващия март, без да знае, разбира се, че единственото сигурно в бъдещето ѝ беше едно кресло от времето на Френсиз Дрейк, което купи на един турски търг и в което седна да си почине същата нощ, въздишайки, бедни мой Олофернес, да можеше да видиш колко хубаво се мисли за теб на тази кадифена тапицерия с тези брокати на кралска катафалка, но колкото повече възкресяваше в паметта си умрелия съпруг, толкова повече блъбукаше и ставаше на шоколад кръвта в сърцето ѝ, сякаш не седеше, ами тичаше, пронизвана от тръпки, и с дишане, лъхащо на земя, и когато на разсъмване той се върна, намери я мъртва в креслото, още топла, но вече полуразложена като ухапаните от змия, същото, което се случи после с четири други госпожи, преди да хвърлят креслото-убиец много далече в морето, дето няма да причинява зло никому, защото толкова беше употребявано през вековете, че му се беше изхабила способността да дарява отмора, тъй че той трябваше да свикне с несретното всекидневие на сирак, сочен от всички като сина на вдовицата, докарала в селото трона на нещастията, и преживяваше не толкова от хорската милостиня, колкото от рибата, която крадеше от гемиите, а през това време гласът му взе да

надебелява и той вече не си спомняше миналогодишните си видения чак, о, до другата нощ на март, когато случайно погледна към морето и изведнъж, майчице моя, ето го, небивалия азбестов кит, звяра вонещ, елате го вижте, крещеше като побъркан, елате го вижте, предизвиквайки такава шумотевица от кучешки лай и женска паника, че чак най-старите мъже си спомниха страховете на прадедите си и се навряха под кревата, решавайки, че се е върнал Уилям Дампиер, но тези, които хукнаха на улицата, не си дадоха труд да погледнат неправдоподобната пищна машина, която в тоя миг отново губеше ориентир и се натресе в ежегодното си бедствие, ами го претрепаха от бой и го оставиха тъй превит на две, че тогава именно той си каза през сълонки от яд: сега ще видят те кой съм аз, в очакване да дойде пак навечерието на появата на видението, за да направи това, което направи, ами тъй, я, и открадна една лодка, прекоси залива и целия следобед прекара в очакване на своя велик час из тесните стръмни улички на пристанището за роби сред човешката саламура от карибския край, но беше тъй погълнат от приключението си, че не спря, както винаги, пред индийските магазини да види мандарините от слонова кост, издялани от цял бивник, нито взе да занася холандските негри за ортопедичните им велосипеди, дори не се побоя като друг път от малайците с кожа на кобра, които бяха обърнали света да търсят химерата за някаква тайна кръчма, където продавали филе от бразилки на скара, защото на нищо не обръщаше внимание, докато нощта не се стовари върху му с цялото си бреме от звезди и селвата излъчи сладникавия аромат на гардени и на разложени саламандри, и той подкара към входа на залива откраднатата лодка със загасена лампа, за да не смуцава митническата полиция, идеализиран всеки петнайсет секунди от зеления мах на фара и отново превръщан в човешко същество от мрака, усещайки, че минава близо до шамандурите, сочещи прохода към пристанището, не само защото виждаше все по-ясно угнетителния им блясък, а защото диханието на водата взе да става тъжно, и гребеше тъй потънал в себе си, че не разбра откъде се бе появил внезапно един страхотен дъх на акула, нито пък защо нощта стана плътна, сякаш изведнъж звездите бяха умрели, и се оказа, че се бе появил презокеанският кораб с целия си понятен размер, майчице мила, по-голям от всяко друго огромно нещо на света и по-тъмен от което и да било тъмно нещо на земята, и във водата триста хиляди тона

воня на акула минаха тъй близо до лодката, че той различи шевовете на тази стоманена бездна без ни една светлинка в безбройните биволски очи, без ни една въздишка на машините, без никаква душа, ами носеща в себе си някаква нейна си своеобразна тишина, свое собствено пусто небе, свой собствен мъртъв въздух, свое спряло време, свое скитащо море, в което плаваше цял един свят от удавени животни, и внезапно всичко това изчезна от огромния лъч на фара и за миг се превърна отново в прозрачното Карибско море, мартенска нощ с делничния мирис на пеликани, тъй че той остана сам сред шамандурите, без да знае какво да стори, запитал се усъмнен дали наистина не сънува наяве, не само сега, но и предишните случаи, но едва запитал се, и един тайнствен полъх загаси шамандурите от първата до последната, тъй че като отмина виделината на фара, презокеанският кораб отново се появи обаче компасите му вече се бяха заблудили, преди дори да разбере на кое място в океанското море се намира, търсейки напосоки невидимия проход, но всъщност отклонявайки се към подводните скали, докато на края той направи поразителното откритие, че угасването на шамандурите в крайна сметка е ключът на магията, и запали лампичката на лодката, една мъничка червена светлинка, която нямаше за какво да разтревожи никого по минаретата на охраната, но пък за лоцмана трябва да е била като източно слънце, защото благодарение на нея презокеанският кораб коригира хоризонта си и влезе през широката врата на прохода с една маневра на щастливо възкресение, и тогава пламнаха едновременно всичките му светлини, котлите му отново засумтяха, светнаха звездите на неговото небе и труповете на животните потънаха на дъното, и се появи тракане на чинии и мирис на сос с дафинов лист в кухните, и се дочу думкането на оркестъра по лунните палуби, и в сумрака на каютите — туптенето в артериите на влюбените в открито море, но той все още бе тъй пълен със закъсняла ярост, че не се остави да го зашемети вълнението, нито пък да се слиса от чудото, ами си рече по-решително отвсякога, че сега ще видят те кой съм аз, мамка им, сега ще го видят, и вместо да се отдръпне настрана, за да не го връхлети оная колосална машина, взе да гребе пред нея, защото сега наистина ще научат кой съм аз, и продължи да упътва кораба с лампичката си, докато се увери дотолкова в послушанието му, че го застави да обърка отново посоката на кейовете, измъкна го от невидимия проход и го поведе за юлара, сякаш

беше морско агънце, към светлините на заспалото село, този жив кораб, неуязвим за сноповете светлина на фара, които сега не го правеха невидим, ами алуминиев всеки петнайсет секунди, и нататък вече почнаха да се различават кръстовете на църквата, нищетата на къщите, напразните надежди, а презокеанският кораб все така се носеше подире му, следвайки го с всичко, което имаше в себе си — със своя капитан, заспал на сърцето си, с бикове в снега на своите долапи, със самотния болен в своята болница, с водата, осиротяла от своите цистерни, с непоправимия лоцман, който трябва да беше взел високите скали за кей, защото в този миг блъвна чудовищното мучене на сирената — един път, — и той бе намокрен до кости от изобилната пара, която лъхна върху му, втори път — и чуждата лодка едва не се преобърна, и трети път, но сега твърде късно, защото вече се виждаха охлювите по брега, камъните на калдъръмите, вратите на неверниците, цялото село, осветено от светлините на самия ужасен кораб, и той едва успя да се отмести встрани, за да даде път на катаклизма, крещейки в изстъпление: ето ви го, простаци, само миг преди страхотният стоманен корпус да се вреже в земята и да се чуе чистото звънтене на деветдесет хиляди и петстотинте чаши за шампанско, които се изпочупиха една след друга от носа до кърмата, и тогава стана светло, и вече не беше мартенско разсъмване, а обедът на една бляскава сряда и той получи удоволствието да види как неверниците гледаха със зяпнала уста най-големия презокеански кораб на този и на онзи свят, заседнал пред църквата, по-бял от всичко, двадесет пъти по-висок от камбанарията и около деветдесет и седем пъти по-дълъг от селото, с име, изписано с железни букви — „Халалсилаг“ — и по бордовете му още се оттичаха древните и унили води от моретата на смъртта.

ХУЛИО КОРТАСАР

АКСОЛОТЛ

Имаше време, когато много мислех за аксолотлите. Ходех в аквариума на Ботаническата градина и часове наред не свалях очи от тях, наблюдавах тяхната неподвижност и едва доловимите им движения. Сега аз самият съм аксолотл.

Случаят ме отведе при тях една пролетна утрин, когато Париж разтваряше пауновата си опашка сред мудната зима. Вървах по булевард „Пор Роял“, после минах по „Сен Марсел“ и „Л’Опитал“, гледах зеленината сред сивите масиви и се сетих за лъвовете. Обичах лъвовете и пантерите, но никога дотогава не бях влизал във влажното и тъмно помещение на аквариума. Оставих велосипеда си до оградата и отидох да разгледам лалетата. Лъвовете бяха уродливи и печални, а моята пантера спеше. Реших да надникна в аквариума, разгледах бегло обикновените риби и неочаквано се натъкнах на аксолотлите. Останах при тях цял час и когато излязох, вече не можех да мисля за нищо друго.

В библиотеката на „Света Женевиев“ се справих в речника и научих, че аксолотлите са притежаващи хриле ларви на амолистома, от рода на аблистомите. А за това, че са мексиканци, можех да съдя по тях самите, по мъничките им розови ацтекски физиономии и по табелката над аквариума. Прочетох, че в Африка се срещат екземпляри, способни да живеят на суша в периодите на безводие и във вода — при настъпването на дъждовния период. Намерих испанското им име — ахолоте, — където се споменаваше също, че са ядивни и че маста им някога се е използвала (явно сега вече не се използва), както рибеното масло.

Не ми се изследваха специални трудове, обаче на другия ден отидох пак в Ботаническата градина. Почнах да ходя там всяка сутрин, понякога сутрин и вечер. Пазачът на аквариума недоумяващо се усмихваше, докато късаше билета ми. Аз се опирах на железния парапет и почвах да ги гледам. В това нямаше нищо странно, защото

още от първия момент разбрах, че ние сме свързани, че нещо безкрайно далечно и забравено продължава все още да ни свързва. Достатъчно ми беше онази първа сутрин само да спра пред стъклото, зад което във водата се издигаше нагоре струйка мехурчета. Аксолотлите се бяха скупчили на отвратителния ѝ тесен (само аз знам колко е отвратителен и тесен) под на аквариума, покрит със слизести камъни. Те бяха девет екземпляра и почти всичките, допрели носове в стъклото, гледаха посетителите със златните си очи. Стоях смутен, почти засрамен; изглеждаше някак си непристойно да стърчиш пред тези мълчаливи и неподвижни фигури, скупчени на дъното на аквариума. Мислено отделяйки един, който се намираше вдясно и малко настрана от останалите, аз внимателно го разгледах. Беше с възрозово и сякаш прозрачно телце (което ми напомни за китайските статуетки от млечно стъкло), приличащо на малък петнайсетсантиметров гуцер с изключително крехка рибешка опашка, най-чувствителната част от нашето тяло. Надолу от гръбнака започваше прозрачен плавник, преминаващ в опашка, но особено ме поразиха лапичките — изящни и нежни, те завършваха с мънички пръстчета и миниатюрни човешки нокти. Тогава открих очите и лицето му. Лице без изражение, на което се открояваха само очите — две отвърстия на съвсем малката глава, целите изпълнени от прозрачно злато, свършено безжизнени, обаче гледащи; прониквайки навътре, моят поглед сякаш минаваше през златистата точка и се губеше в призрачна тайнствена дълбина. Съвсем тъничък черен ореол обкръжаваше очите и ги очертаваше в розовата плът, в розовата каменна глава, триъгълна, но неправилно закръглена по края, което ѝ придаваше пълно сходство с разядена от времето статуетка. Устата бе на самата брадичка на триъгълното лице и само в профил се добиваше представа за значителния ѝ размер; в лице едва се различаваше тънък прорез на безжизнения камък. От двете страни на главата, там, където би трябвало да са ушите, имаше по три червени клонки като корали — израстъци, които явно бяха хриле. И това бе единственото живо нещо в него — през десет-петнайсет секунди клонките внезапно се изправяха и отново се отпускаха. От време на време едната лапка леко помръдваше и виждах как малките пръстчета меко потъваха в тинята. Ние изобщо не обичаме много да се движим, пък и аквариумът е толкова тесен — само да помръднеш, и веднага се натъкваш на нечия

опашка или глава; това предизвиква недоволство, спречквания и в крайна сметка — умора. А когато сме неподвижни, времето минава незабелязано.

Именно това спокойствие просто ме омагьоса, когато за първи път се наведох над аквариума. Стори ми се, че смътно постигам тайния му стремеж да потопи времето и пространството в тази равнодушна неподвижност. После разбрах свиването на хрилете, леките докосвания на тънките лапки по камъка и внезапното раздвижване (някои от тях плуваха, люшкайки вълнообразно тялото си) доказваха, че те могат да излизат от мъртвото вцепенение, в което прекарваха часове наред. Но най-силно от всичко ме потресоха очите им. Редом с тях, в другите аквариуми, прекрасните очи на останалите риби, тъй прилични на нашите, преливаха просто от глупост. Очите на аксолотла ми говореха за присъствието на някакъв друг живот, друг начин на виждане. Притискайки лице о стъклото (понякога пазачът обезпокоен покашляше), аз се стараех да разгледам по-добре малките златисти точки, този вход в безкрайно бавния и далечен свят на розовите същества. Безсмислено беше да се почуква по стъклото пред лицата им — нито веднъж не забелязах и най-малката реакция. Златните очи продължаваха да горят с нежната си, страшна светлина и все така ме гледаха из неизмеримата дълбина, от която ми се завиваше свят.

И въпреки това колко близки ми бяха те! Разбрах го още по-рано, още преди да стана аксолотл. Разбрах го в деня, когато за първи път се приближих до тях. Антропоморфическите черти на маймуните, въпреки разпространеното мнение, подчертават разстоянието, отделящо ги от нас. А липсата на каквото и да било сходство между аксолотла и човешкото същество потвърждаваше, че моето предположение е правилно, че аз не се основавам на прости аналогии. Само тези лапки-ръчички... Но и гущерите имат такива лапки, а по нищо не приличат на нас. Мисля, че въпросът е в главата на аксолотла, тази триъгълна розова маска със златни очи. Това гледаше и знаеше. Това призоваваше. Те не бяха животни.

Най-лесното — просто очевидно бе да се обърна към митологията. Почнах да разглеждам аксолотлите като резултат от метаморфоза, която не е успяла да унищожи тайнственото съзнание за човешката им същност. Представях си, че тези съзнателни същества, роби на своите тела, завинаги са обречени на подводна тишина, на

размишления и отчаяние. Слепият им поглед, малкото златно кръгче, безизразно, обаче плашещо разумно, проникваше в душата ми като призив: „Спаси ни, спаси ни.“ Неочаквано се улавях да шепна утешителни думи, опитвах се да им внуша детински надежди. Те продължаваха да ме гледат, без да помръднат: внезапно се вдигаха розовите клонки на хрилете. В този миг ме пронизваше неопределена болка — може би те ме виждаха, долавяха усилието ми да постигна техния непостижим живот. Те не бяха човешки същества, но пък в нито едно животно не съм откривал такава дълбока връзка със себе си. Аксолотлите сякаш бяха свидетели на нещо, а може би и страшни съдии. Пред тях се чувствавах виновен, такава ужасяваща чистота се виждаше в тези прозрачни очи. Те бяха ларви, но ларва означава също маска и дух^[1]. Какъв ли облик очакваше своя час зад тези ацтекски лица, безизразни и същевременно неумолимо жестоки?

Аз се страхувах от тях. Струва ми се, че ако наблизко нямаше други посетители и пазачът, не бих се осмелил да остана насаме с тях. „Вие просто ги поглъщате с поглед“ — усмихнат, ми казваше пазачът, смятайки ме вероятно за малко смахнат. Той не разбираше, че всъщност те със своя златен канибализъм ме поглъщаха бавно с очи. Далеч от аквариума аз мислех само за тях, че сякаш ми въздействаха от разстояние. Почнах да ходя там всеки ден, а нощем си ги представях как, увиснали неподвижно в мрака, протягат бавно ръка и внезапно срещат ръката на другия. Може би очите им виждаха и нощем, тъй че за тях денят продължаваше безкрайно. Очите на аксолотлите са без клепащи.

Сега знам, че всъщност нямаше нищо странно, че това трябваше да стане. Всяка сутрин, надвесен над аквариума, аз ги опознавах все повече. Те страдаха — и аз с всяка клетка на тялото си усещах тяхното няма страдание, неподвижната мъка във водната маса. Те сякаш бяха втрещени в нещо — отдавна изгубено господство, епохата на свободата, когато светът е принадлежал на аксолотлите. Изглеждаше недопустимо това страшно изражение, преодоляващо принудителната неподвижност на каменните им лица, да не означава трагично послание, да не е свидетелство за вечните мъки в този течен ад, в който живееха те. Напразно се опитвах да убедя сам себе си, че собствената ми изострена чувствителност проектира в аксолотлите разум, какъвто всъщност те нямат. Те и аз съзнавахме. Затова нямаше

нищо странно в това, което стана. Лицето ми се притискаше до стъклото на аквариума, очите ми се стремяха да проникнат в тайната на тези златни очи без ирис и зеница. Виждах съвсем близо зад стъклото неподвижното лице на аксолотла. Без преход и изненада видях зад стъклото своето лице, виждах го извън аквариума, от другата страна на стъклото. После лицето ми се отдръпна и аз проумях.

Само едно беше странно — аз продължавах да мисля, както преди това. Да разбирам — това означаваше да изпитам в първия момент вледеняващия ужас на човек, който се събужда и вижда, че е погребан жив. Отвън моето лице отново се приближи до стъклото, виждах устата си с устни, стиснати от усилието да разберат аксолотлите. Аз бях аксолотл и сега в един миг проумях, че разбирането е невъзможно. Той беше извън аквариума, мисълта му бе мисъл извън аквариума. Знаех го от това, че бях той, а сега вече бях аксолотл и се намирах в своя свят. Ужасът ме бе обхванал — това разбрах веднага, — защото, преселвайки се със своята човешка мисъл в тялото на аксолотл, аз се бях сметнал негов пленник, погребан жив в аксолотла и осъден да съществувам разумно сред неразумни твари. Но ми мина, когато нечия лапа докосна лицето ми, когато, отдръпвайки се леко встрани, аз видях до себе си един аксолотл да ме гледа, и разбрах, че той също съзнава, съзнава също тъй ясно, но не е в състояние да го изрази. Или аз бях също и в него, или всички ние мислим като хората — неспособни на самоизразяване, когато всичко се свежда до златистото сияние на очите ни, гледащи лицето на човек, притиснало се до стъклото.

Той се връщаше много пъти, сега идва по-рядко. Понякога не се появява по цели седмици. Вчера го видях, той дълго ме гледаше, после рязко се обърна и си тръгна. Струва ми се, че вече не се интересува толкова от нас, а идва тук по навик. И тъй като единственото, което мога да правя, е да мисля, аз мисля много за него. Мисля си, че в началото ние още бяхме съединени и той се чувствуваше повече отвсякога свързан с неотстъпната тайна. Но мостовете между тях са разрушени, защото това, което се беше вселило в него, сега стана аксолотл, чужд на човешкия живот. Мисля си, че в началото аз все още можех до някаква степен да стана той — ах, само до някаква степен! — и да поддържам в него желанието да ни разбере по-добре. Сега аз окончателно станах аксолотл и ако мисля като човек, то е само защото

всички аксолотли в своята ларва от розов камък мислят като хората. Струва ми се, че от всичко това успях да му внуша нещо в първите дни, когато още бях той. И в тази окончателна самота — защото той няма вече да се върне — ме утешава мисълта, че може би ще напише за нас — вярвайки, че измисля, той ще напише разказ за аксолотлите.

[1] В езическите религии ларва е душата на престъпник: на човек, загинал трагично, или на мъртвец, който не е погребан. Б.пр. ↑

ЛЮБЕН ДИЛОВ

ОЩЕ ПО ВЪПРОСА ЗА ДЕЛФИНИТЕ

Напоследък често се публикуват научни, полунаучни и всякакви други съобщения за живота на делфините, за опитите на човека да проникне в света на тия загадъчни същества. Черноморските държави дори се споразумяха ловът да бъде забранен в тяхното море и тая голяма обществена ангажираност окончателно ме убеди, че нямам повече право да крия онова, което научих за тях преди няколко години по един наглед съвсем невероятен начин. А го премълчавах досега, защото се боях да не компрометирам журналистическото си име. Днес също не знам каква е дозата истина в тази история и затова не ще си позволя да цитирам имената на другите хора, замесени в нея. Бих ги обнародвал само ако науката в достатъчна степен се интересува от нея.

Тогава аз се намирах на отвъдната страна на глобуса. Бях си свършил работата, за която ме пратиха и жаден да видя колкото се може повече от тоя свят, реших на всяка цена да се окъпя и в Тихия океан. Та съгласете се: да си само на хиляда километра от него и да не го видиш, след като от дете си се люшкарал в лодката на мечтите си по вълните на неговата мистична слава! То е нещо като приказката за Рим и папата. Дори повече. Разсъждавайки така, аз самоотвержено изсипах половината икономисани пари в касата на авиационната компания и само след няколко часа се озовах в оня град, който с право наричат перлата, царицата и т.н. на океана, крайбрежието, континента и т.н.

Наистина великолепен град! Но трите дена, които прекарах в него, едва ли щяха да го заковат в паметта ми с такава сила, ако подкосените ми от тичане по музеи и забележителности крака не бяха ме отвели случайно в актовата зала на местния университет. Там тъкмо заседаваше международен конгрес на океанолозите, а журналистическата карта ми позволи да заема едно кресло в най-тъмния ъгъл на галерията. Можех и да поспя незабелязано, но аз не исках да спя, исках само да си почина някъде, без да посягам на своите

застрашително стопяващи се финансови резерви. И да послушам, естествено, доколкото щеше да разреши това умората ми.

Не бих казал, че океанологията е някаква моя слабост, но като журналист аз свято се придържам към принципа никога да не бягам от възможностите да узная нещо, пък каквото и да било то. А след като си се окъпал в Тихия океан, защо да не научиш и нещо повече за него?

Разлистих програмата, която портиерът ми подаде на входа, след като много учудено и с уважение разгледа журналистическата ми карта — навярно бях единственият журналист от „другия свят“, — и се изправих в креслото. Усетих как пулсирането в ходилата ми секна, как сетивата ми, художествено казано, разтъркаха очи, за да прогонят умората, и се ококориха. Дори като че ли възкликнаха зарадвано и бодро: Охо! — името на докладчика, който тъкмо излизаше на трибуната, беше твърде познато. Случаят ми отреждаше да видя и чуя най-известния специалист, пионера в изучаването на делфините, директора на най-големия по това време океанариум.

Знаех нещичко за този човек от научнопопулярните списания. Той започнал преди три десетилетия да изучава делфините, жертвувайки цялото си състояние, без да среща отникъде подкрепа. Със собствени средства изградил край града два мънички басейна за своите питомци и дълги години единственият му доход били стотинките на посетителите, които идвали да позяпат фокусите на няколкото дресирани от него делфина. Докато най-после бе успял с пламенни статии и убедителни научни аргументи да заинтригува някои институти, да насочи вниманието на хората към тези странни същества, които единствени на Земята демонстрират обич и интерес към човека. Сега професор доктор Дж. Н. беше всепризнат капацитет и човечеството напрегнато очакваше от него да намери един задоволителен начин, чрез който да проникнем в загадъчния свят на делфините. Търсенията му се движеха в три посоки: изучаване на мозъка им с методите на сравнителната анатомия, биохимията, биофизиката и неврофизиологията, изучаване езика на делфините и обучаването на самите делфини да говорят на човешки език. Впрочем в тия посоки се движи сега в целия свят науката делфинология, тъй като, за съжаление, все още твърде малко сериозни учени работят в тая област, все още онова, което се публикува в пресата, е повече спекулативно-сензационен шум, отколкото плод на истинска наука.

Професорът заяви, че няма да занимава почитаемата аудитория с неща, които вече са известни, а само ще съобщи последните резултати от своите изследвания. И все пак си позволи да направи нещо, което навярно бе рецидив от времето, когато е бил повече пропагандатор на каузата, отколкото солиден учен с множество трудове зад гърба си — поне на мен така ми се стори. С почти цирков жест той даде знак на своя асистент и обяви:

— Да чуем най-напред приветствието на нашите морски приятели към почитаемия конгрес на океанолозите.

Асистентът включи магнитофона, който лежеше върху масата на президиума, и университетската зала се изпълни с плясък на някакви падащи във водата тела, с крясъци, писъци, гъргорене, джавкане. После тия шумове се отдръпнаха и на техния утихнал фон прозвуча ясно и недвусмислено:

— Ттобър ттен, пхриатели, ххора. Шелаем страффе и успеххи. Ттобър ттен, пхриатели, ххора, шелаем страффе и... — и последва една дълга върволица от звуци, тихи и ласкави, сякаш някой някому се обясняваше в любов на неразбираем за нас език.

Ако тия няколко думи бе произнесъл човек с говорен дефект, бихме го възприели в най-добрия случай като едно забавно произшествие. Но това наистина не беше човешки глас и стотиците високи представители на човечеството, които изпълваха грамадната зала, окаменяха. Само професор Дж. Н. тържествуващо се усмихваше и тържествуващо изрече в тишината:

— Това беше делфинът Моро. Заповядайте утре в океанариума, където той лично ще ви каже още.

Но в този миг, когато най-послед трябваше да избухнат ръкопляскания, в партера някой гръмогласно се провикна:

— Позор! Това е гавра над съществата, които стоят по-високо от нас. Вие сте убиец! Прекратете своите престъпления, убиецо! Убиец, убиец...

Така увиснах на парапета, че още не ми е ясно как не се изтърсих от балкона долу, където бе настанала истинска суматоха. Но все пак успях да видя смутителя всред разбуненото множество олисели учени глави. Той се дърпаше в ръцете на двама разпоредители и продължаваше да размахва като бич своето скандално: „Убиецо!“

После, както внезапно бе избухнал, така изведнъж покорно се остави да го изведат.

Хукнах навън, разбира се — при такова произшествие истинският журналист никога не би останал на мястото си, — и тъкмо навреме, защото той вече се отдалечаваше по улицата под недоверчивите погледи на разпоредителите, които може би още се питаха дали е трябвало да извикат полиция или вече съжаляваха, че не са я повикали.

— Господине — спрях го аз. — Извинете, господине...

Сега вече не помня какво още казах, за да спечеля неговото доверие. Но завинаги съм запомнил лицето му в онзи миг. То беше продълговато, прозрачно жълто, лице на мъченик от православна икона, което все още потръпваше от овладяното вече вълнение. Очите се открояваха на него големи, бистрозелени — две искрящи късчета от Тихия океан. Беше облечен в твърде износени, но чисти памучни дрехи и лесно можеше да бъде причислен към ония смазани от бедността и безработицата жители на големия град, ако цялата му постническа фигура не бе съхранила в себе си горделивото достойнство на иконните светци.

— Не вярвам на журналистите — каза ми той безцеремонно. — Опитвал съм и с тях. Някои успяха да разберат истината, но не посмяха да пишат, защото се страхуваха да не обидят човечеството или да не ги обявят за полудели. Нужни са сили за това. Много сили са нужни за една такава истина!

Обясних му предпазливо, че не съм от тукашните журналисти, че истината стои за мен над всичко, че силно симпатизирам на тези морски същества и така нататък. А той открито се мъчеше да проникне в мен с тия тихоокеански очи и след кратко колебание рече:

— Е, добре! Вие ще разпитате сега професора за мене, той ще ви каже, че съм луд, и аз няма да ви се разсърдя, ако решите да се откажете. Ще дойда довечера. В кой хотел сте?

Сконфузах се, защото бе отгатнал намерението ми, и го уверих по-разпалено, отколкото би било убедително, че не се влияя от чужди мнения и че непременно ще го чакам.

Той пристигна малко след като великолепият град бе пламнал в дългоцветните пламъци на безбройните светлинни реклами. Запита ме с предизвикваща ирония:

— Е, какво ви каза Н.?

Нямаше смисъл да отричам разговора си с професора — едно твърде продължително интервю, изпълнило целия ми бележник с ярки мисли и любопитни научни факти, от което всеки вестник с готовност би направил гвоздей на броя си. Професорът беше повече от любезен с мен и това навярно дължих пак на журналистическата си карта от „другия свят“.

— Той много съжалява, че ви е загубил като асистент. Били сте най-добрият му сътрудник — отвърнах аз деликатно, но усмивката му ме подразни и аз се осмелих да добавя: — Каза ми още, че сте заболели внезапно от някакви фикс-идеи и една нощ, в припадък на силно душевно смущение, сте пуснали в океана всичките му делфини. Но той не ви се сърди, макар че сте забавили по този начин развитието на науката с години...

— Когато разбере, че неговата наука не води към нищо, съвсем ще престане да ми се сърди — рече той. — И какво решихте? Ще дойдете ли с мен?

— Нямам основания да не вярвам на един признат от целия свят учен — казах аз малко троснато.

— Вие сам пожелахте да ви дам доказателства против него — отвърна той с обезоръжаваща кротост. — Не съм ви се натрапвал, а и това, което днес стана, не беше никаква демонстрация, аз... аз просто загубих самообладание, когато станах свидетел на такова издевателство... Та исках да кажа... няма да ви досаждам повече!

— Чакайте! — спрях го аз съвсем несъзнателно, защото иначе отдавна и не само от разговора с професора бях се разколебал в здравия смисъл на първоначалното си намерение. — Къде искате да ме водите?

— При делфините. Да чуете и другата страна в спора.

— Да чуя... какво? — Не, той човек наистина не беше с всички си!

— Елате, господине — помоли той тихо, сякаш се пазеше от всякаква настойчивост. — Уверявам ви, няма да съжалявате.

Ако бе защищавал тезата си с фанатична страст, ако бе нападал професора, сигурно нямаше да се съглася, но на тая тъжна кротост не можеше да се противостои.

— Нека вземем такси — предложи той все така умоляващо. — Сега луната рано залязва и не ще имаме достатъчно време, а трябва да отидем по-далеч от хората.

„Е, да! — рекох си. — Може ли без луната — задължителният декор на всички глупости, които искат да минат за мистериозни или романтични!“ Ядосвах се на себе си, разбира се, а това ми попречи да съобразя, че щях аз да плащам. Едва когато излязохме извън града, чух неумолимото цъкане на таксиметъра и изтръпнах. А го чух, защото мълчахме, през цялото време бяхме мълчали. Започнах да се ругая, че съм тръгнал (и то с такси!) по акъла на един луд, а после това направо ме вцепени: „Луд?! Ами ако ме нападне? Сега е кротък, нищо не му личи, но... когато останем насаме? И ако аз изразя недоверие към фикс-идеите му? Боже господи, що ми трябваше да се захващам с тоя идиот!“

Опитах да си припомня някоя хватка от джудото, което съм изучавал на младини, като хвърлях от време на време по един разтреперан поглед към полюшващата се в тъмното край мене фигура на моя водач, но се засрамах — той беше вплел пръстите на ръцете си и те се белееха на скута му, излъчвайки молитвена доброта.

— Защо мълчите? — викнах му задъхано. — Говорете! Подгответе ме за това, което ще видя!

Спеше ли той? Молеше ли се наистина? В някакъв транс ли бе изпаднал? Трябваше да го заставя да говори, защото мълчанието му и тоя проклет таксиметър ме влудяваха.

— Сериозно ли твърдите, че професор Н. не обича делфините? Та той целия си живот и цялото си състояние е обрекъл на тях! С такава страст ги защитава! Дълги години сам срещу целия свят!...

— Извинете, господине — обади се той сред трескавите ми въпроси, като че ли се събуждаше. — Знаете ли, когато отивам при нашите приятели, аз трябва да се подготвя да освободя духа си от нещата, които пречат. Запитахте ли ме нещо?

— Да — казах предпазливо аз. — Питах ви дали сте верующ. Защото аз съм убеден атеист.

— Ни в бога, ни в дяволите му! — отвърна той. — Но вие за друго питахте. Нещо за обичта към делфините май беше. Вижте... — Стори ми се, че той пак се усмихваше с кротката си ирония, но в кабината на колата беше твърде тъмно, за да я видя. Фосфорната

светлина от кормилното табло само очертаваше иконните контури на лицето му. — Ето например аз не ви познавам, но да речем, че ви обичам и за да ви опозная, най-напред ви разпоря корема, да видя как изглеждате отвътре, после ви разбия черепа и ви напъхам в мозъка разни електроди, след това ви дразня с електрически ток или ви боцкам с игли и всякакви там уреди, а на всичко отгоре с тояга в ръка ви принуждавам да учите езика на марсианците, ако има такъв, разбира се. Как бихте се отнесли към тая моя любов?

Щях още в началото да го прекъсна със: „Известна ми е маниакалната платформа на дружествата за защита на животните!“ — но отново се сепнах. Щом един луд започне да ти говори за разпаряне на корем и прочее такива неща, макар и да го изрича с най-невинния тон, трябва да поохладиш полемичната си жар.

Той почака да кажа нещо и не дочака:

— Особено пък, ако аз правя това при наличието на един съвсем прост начин да се опознаем взаимно: като ви запитам и вие ми разкажете всичко, което сам знаете за себе си.

Би трябвало да се обадя най-после с нещо и аз въздъхнах демонстративно високо:

— Е, да, обаче делфините, за съжаление, не могат да разказват!

— Могат! — възрази бурно той и се надигна от облегалката. — Могат! И ние сме в състояние да ги разбираме!

Почваше ли? За щастие, все още бяхме в колата и милият таксиметър продължаваше да щрака някъде отвъд масивния гръб на шофьора.

— Как? — едва-едва произнесе свитото ми гърло и той, естествено, не ме чу, но беше се вече отново облегал на мястото си, продължавайки кротко, както преди:

— Знаете ли кога ме обявиха за луд? Когато се научих да разговарям с делфините — нещо, което мнозина са правили преди мене, предимно рибари, но от ония, старите, за които морето е животът, а не фабрика за риба...

Спомних си, че моят приятел Борис Априлов бе се натъквал на такъв рибар в своите скитания край Черно море; беше написал едно разказче за него, но и той самият гледаше на произведението си като на поетичен разказ за един умопобъркан добряк, чиято непокварена от цивилизацията душа е запазила способността си да общува с

природата. Понечих да кажа това, но моят нощен водач продължи с унесен глас:

— То беше тогава, когато ги пренесох насила, един по един, и ги пуснах в океана.

— Насила?

— Да, те са толкова добри и така самоотвержено ни обичат, че не искаха да напуснат океанариума. Някои даже се върнаха после, след като бяха поживели при своите. Обикаляха около брега, докато излязоха хората на професора. Сами се натикаха в мрежите им.

— Значи, им е било добре при професора — рекох аз, пазейки се от всякаква насмешка, защото тоя налудничав брътвеж можеше да предхожда някое буйство.

— Ха, добре! Нали ви казвам, че са готови да понасят всякакви страдания, за да ни накарат да видим добрата им воля, да ги разберем. Защото те ни познават, дори тия млади и храбри глупачета, които се върнаха, дори те ни познават.

— Наистина ли? — рекох с изтънял гласец, мислейки, че така прикривам недоверието си. — А вие как се научихте да разговаряте с тях?

— Одеве се изразих неточно — отвърна живо той. — Не се научих, а изведнъж разбрах, че разговарям с тях. Беше в една топла нощ с голяма и чиста луна — една от ония нощи, в които трудно се спи. Бях съвсем отчаян заради хилядите безуспешни опити да проумеем нещо от тия петдесетина звука, които издаваха нашите питомци и които аз неуморно записвах на магнетофонни ленти, та излязох да се поразходя, макар да бях грохнал от умора в тоя горещ летен ден. Поседнах край един от басейните и въздишах: „Мили мои, хубави мои, кажете ми какъв е тоя ваш език, какво ни казвате с него, какви мисли си съобщавате, нима сме толкова глупави, та вече десет години не можем да разгадаем смисъла на тия ваши петдесет думи?“ Водата беше съвсем гладка, защото нямаше никакъв вятър, а двете двойки делфини, които живееха в тоя басейн, спяха навярно някъде из ъглищата му, защото покрай нас и те се бяха научили да спят нощем. Нали денем все не ги оставяхме на мира. Та... гледах водата и си въздишах, когато изведнъж пред краката ми изплува муцуната на Ники. Познах го, защото беше твърде светло. И му рекох: „Събудих ли те, Ники? Прощавай, момичето ми, ей сега ще си отида!“ Но тогава

изведнъж го чух да ми отговаря: „Събуди ме мъката ти, приятелю.“ Не повярвах на ушите си, пък и не с ушите си като че ли бях го чул. Повторих думите си малко по-високо и отново дойде отговорът му, този път в разменен словоред: „Мъката ти ме събуди, приятелю.“ Сега вече усетих, че чувам това вътре в себе си, не звуково, но не по-малко ясно и звънко. Онемях, а в — мозъка ми се заблъскаха съвсем естествените мисли: „Нима е възможно, как така, не, сигурно се лъжа, халюцинирам ли, откачи ли вече, дърто момче, я върви да глътнеш нещо приспивателно“... — и така нататък. А сред тях някой настойчиво ми говореше: „Защо страдаш, приятелю? Не бива да страдаш! Ето че вече ме разбираш. Аз съм тоя, когото нарекохте Ники. Името отначало ми звучеше малко глуповато, но после го обикнах, защото разбрах, че ви е приятно да ме наричате така. Ти се страхуваш, а не бива да се страхуваш, приятелю, откога се мъча да ти кажа всичко това, но твоята мисъл все бягаше от мен, а ето че сега тя се спря и ме чува. Нали ме чуваш?“

„Чувам те, Ники“, казах му, но можете да си представите, господине, как съм го казал, с какви усещания, нали? А той продължава: „Не давай на мисълта си да избяга сега от мен и от теб самия, приятелю! Не я пускай да избяга и ние ще може да разговаряме. Имаме толкова неща да си казваме, нали? Ти сам знаеш колко неща имаме да си казваме...“ И аз не ѝ дадох да избяга. И цялата нощ разговаряхме с Ники. Той ми разказа всичко, което знаеше за себе си и за делфините, а аз му разказах всичко, което знаех за себе си и за хората. Но се оказа, че аз нищо не знаех за делфините, макар вече десет години да другарувах с тях и да ги изучавах, а Ники знаеше много за хората и при това знаеше за нас неща, които аз не знаех, но които разбрах, че са наистина така, когато на другия ден поразсъждавах върху тях.

На втората нощ, господине, пак разговарях с Ники и го запитах дали не мога да говоря и с други делфини. Той ми каза, че мога да разговарям с всичките делфини в океана, защото и те така разговаряли помежду си, а не с тия петдесет звука, които били остатък от някакво древно тяхно съобщително средство и представлявали сега само инстинктивни или глезено детски възклицания. И че един възпитан делфин се стареа да ги избягва, защото не били твърде прилични, но че те в басейна нарочно ги употребяват така често, измъчвайки

атрофираните си гласни ципи, защото хората проявяват специален интерес към тия звуци и може би чрез тях ще успеят най-после да намерят някакъв контакт с мисълта на делфините. Тогава аз отидох при другите басейни и през третата и четвъртата нощ беседвах с всички делфини поотделно. А на петата нощ не издържах — обхвана ме истинско безумие от всичко, което бях чул, и аз изхвърлих делфините в океана. Не можех да ги оставя нито миг повече в басейните и да гледам как професор Н. ги изтезава, а те пряко сили се стараят да угодят на зверските му изследователски методи. Ето така се започна, господине, и като проявите добра воля и настойчивост, бихте могли да се убедите лично в истината на това, което ви разказах.

„Позната история! — рекох си. — Шизофренично раздвоение на личността. Поне от книгите ти е позната!“ А тая констатация, естествено, съвсем не бе в състояние да премахне страховете ми. Целият изтръпнал, аз безрезултатно търсех начин да се измъкна от опасното положение, когато чух тихия смях на човека до себе си:

— Знаете ли, господине, че и хората могат да разговарят така помежду си? Стига да пожелаят това и ако мъничко се поуупражняват. Искате ли да повтора какво ми казахте сега? Вие ми казахте: „Позната история. Шизофренично раздвоение на личността.“ — Той отново се засмя, но побърза да се извини: — Не се обиждайте от смеха ми, моля ви! Впрочем, струва ми се, че вие искате шофьорът да спре. Нека спре, вече е близко. Пък и тоя проклет таксиметър — натърти той на моя израз, — кой знае колко вече е навъртял, а вие се безпокоите, понеже нямате достатъчно пари. Ужасно се измъчвам, че не мога аз да платя, повярвайте ми! Но за човек, който, макар и съвсем несправедливо, е затварян в лудницата, работа трудно се намира. Засега ме хранят делфините...

Не помня дали изобщо реагирах по някакъв начин — нима можеш да реагираш, когато така внезапно ти повторят мислите! — но той подвикна на шофьора да спре. Пресегна се галантно пред гърдите ми и отвори вратата, като използва навеждането си към мен да ми прошепне:

— Много ви моля, успокойте се, иначе няма да има полза от тая наша разходка. Познавам по-добре от вас психиатрията, специално съм я изучавал.

В някакво почти сомнамбулно състояние аз отброих сумата, „навъртяна от проклетия таксиметър“, после се оказах наред шосето, под звездите и под луната, която бе построила едно искрящо ново шосе върху океана, а това шосе тръгваше от очите ми и водеше през хоризонта до луната или може би до слънцето, или може би чак до центъра на Вселената. А някой искаше да ме поведе по това шосе, като ми говореше кротко и вразумително:

— Добре че освободихте таксито, страшно е скъпо! Ще се върнем пеш, нощта е хубава и ще си направим чудесна разходка. Вие сте добър човек, затова ви се и доверих. Знаете ли, пак от делфините аз се научих да познавам хората и рядко се лъжа, защото се научих да чувам онова, което те понякога казват на себе си...

Бяхме напуснали човешкото шосе и аз се спъвах в крайбрежните камъни, а той ме държеше подръка и сигурно затова не паднах нито веднъж, макар все още да не виждах нищо, ослепял от блясъка на лунния път, оглушал от могъщия, неравномерен тътен на прилива.

— Седнете тука! — каза моят водач и аз седнах като хипнотизиран.

Пред мен се гърчеше и боботеше Тихият океан. Но сега той не беше оня океан, за който съм копнял като дете, нито този, в който плувах вчера. Това беше една безначална и безкрайна жива маса, която се гърчеше, разсечена на две от лунния нож. Тя ме хипнотизираше с милиарди сребърни очи и ме викаше с гласовете на милиарди същества, слели се в един апокалиптичен копнеж, и неотстъпно идеше към мене, а аз отивах към нея с усещането, че се връщам някъде, откъдето някой преди много, много години насила ме е отвлякъл. „Идваам! — крещеше всичко в мене. — Идваам, идваааам!“ — и това Всичко трепереше от тържеството, че го очакват и чуват, че викът му стига до другия край на лунния път, до луната или до слънцето, или до центъра на Вселената.

— Чувате ли ме? Съвземете се, господине, и ме слушайте!

Моят водач се бе навел над мене и силно разтърсваше рамото ми.

— А? — рекох аз. — Пристигнахме ли?

— Да — каза той и аз съзнах, че съм го питал за друго пристигане, защото отдавна седях на скалата, а скалата под мене беше хладна и корава.

— Сега аз ще ги повикам — каза той. — Но не бива да правите нищо, което може да ги обиди. Седнете неподвижно и слушайте себе си. После ще преценявате, сега най-важното е да вярвате! — Той говореше необикновено високо и внушително, но може би искаше само да надвика приборя. — Трябва да вярвате — чувате ли! — да вярвате в онова, което ще чуете в себе си. Няма никаква мистика в него, нито е самовнушение; то е като разговора със себе си. Когато искате да ги питате нещо, ще питате себе си, ако искате да им кажете нещо, ще го кажете на себе си. Но то не е никак лесно. Трябва да бъдете абсолютно искрен, така искрен, както човек много рядко може да бъде дори със себе си. Защото най-трудното за нас, хората, е да се освободим от преструвките и самоизмамите, от самолакшателството и най-вече от митовете, с които обществото е населило мозъците ни. Но сега вие ще трябва да се отърсите от тях, поне за десетина минути. И ако успеете, ще разговаряте с делфините. Защото това е, изглежда, езикът на Вселената или на живота във Вселената, или поне на мислещите същества във Вселената. Ние също го знаем, всеки човек го носи в клетките си, но той така рядко се обажда в нас, че сме престанали да го разбираме. Сега вие просто трябва да повярвате в него, да повярвате!

Последната дума той изговори на срички и всяка една от сричките сякаш се блъскаше в гърдите ми, както вълните се блъскаха в скалата под мене. Тя бучеше и тръпнеше от ударите, а всяка клетка на тялото ми тръпнеше и бучеше с гласа на океана. После моят нощен водач се отдалечи и застана на самия край на брега, с лице към безначалната, към безкрайната, към гърчещата се и говореща апокалиптично жива маса. И аз видях, че той не е повече човек, нито безумец, а част от нея — една изправена, тъмна вълна, едно мускулче или клетка, която издаваше същия протяжен вик, пълен с чудовищния копнеж за съединение, изтръгващ се из бездните на съсечения от лунния нож океан. Седях и го слушах, и не знаех повече дали този вик иде от него, или той е просто навсякъде — в черното небе над главата ми, в черната скала, на която седях, в двете черни половини на океана.

— Очаквах те — каза внезапно този вик. — Но ти закъсня.

— Прощавай! — отвърна му някой. — Понеже не съм сам.

— Видях. Кой е с тебе?

— Един човек, който също ви обича.

— Не, той не ни обича. Той се страхува.

— Да, той още се страхува, но той е добър човек. Другите къде са?

— Ще дойдат. Отидоха да наловят риба за тебе.

Аз все така втренчено гледах в неподвижната фигура, надвесена над океана, и слушах двата гласа, които бяха абсолютно еднакви, но въпреки това бяха два гласа. После моят водач се обърна внезапно, а аз трепнах и престанах да ги чувам.

— Първият дойде — каза ми той.

— Разбрах — отвърнах аз. — Чух разговора ви.

— Наистина ли? Това е чудесно! А видяхте ли го? Ето го там!

Аз се понадигнах, без да ставам от мястото си, и проточих врат. Едно голямо, лъскавочерно тяло се полюшваше върху тихите вълни на прилива и заедно с него бавно идеше към мен. Стори ми се, че срещнах очите му — сребърно бляскави, но не бях сигурен в това.

— Кажете му — рекох, — че не се страхувам от тях, и че наистина ги уважавам!

— Добре — отвърна колебливо моят водач, а аз напрегнах слуха си, до болка го напрегнах.

— Чухте ли отговора? — запита ме той след малко.

— Не — казах аз.

— Защото не казахте това на себе си. Нали ви предупредих да бъдете искрен!

— Какво отговори той?

— Че вие се страхувате сега. Че се страхувате от океана, от мене, от онова, което те носят, от онова, което е във вас и което напират да излезе от вас, за да се съедини с онова, което е в тях.

Аз стиснах силно клепачи и тъмнината влезе в мене с взрив, последван от внезапна и абсолютна тишина. Но това не беше само тишина — то беше едновременно тишина и тъмнина, и пространство, които нарастваха и се разширяваха, и се превръщаха в мене в неделима необятност, в оная абсолютност, съществуваща навярно само между галактиките. А в това междугалактие гласът ми произнесе:

— Наистина ли се страхувам?

— Да, ти се страхуваш — отговори ми един друг глас, но той беше също така неразличим от моя, както тишината от тъмнината, от пространството. — Страхуваш се, защото не познаваш тия сили,

защото никога не си пожелал да ги видиш нито в себе си, нито извън себе си.

— Сигурно не съм могъл — казах аз.

— Не, ти винаги си можел да ги видиш. Но други хора, които също като тебе не са се осмелявали да ги признаят за свои, са ги обявили отначало за нечовешки, а после, когато те съвсем се атрофирали в тях, са ги отрекли изобщо. И ти си повярвал, че те не съществуват, но сега усещаш тяхното присъствие в себе си и се боиш.

— Вече като че ли не се боя — казах и продължавах да стискам зад клепачите си тъмнината — тишината — пространството.

— Да, вече по-малко се боиш — каза той. — И можем да станем приятели. Ти попрестана да бъдеш човек във вашия смисъл на думата, човек-тяло, а аз за тебе не съм повече животно и ще можем да се разберем.

— Но какво сме тогава? — запитах аз, разтреперан от очакването.

— Не знам — прихна той и аз го видях да се премята весело над вълните, както съм виждал това да правят делфините, а не бях отварял очите си.

— Мислех, че ще знаеш, щом се смятате за по-умни от нас.

— Засега само знаем какво не сме и какво не трябва да бъдем. А вие, за съжаление, още не сте стигнали дотам.

— Щом сме приятели, не бива да се обиждаме, нали? — нацупих се аз в своето междугалактие.

— Това не е обиждане. Аз ще ти казвам нашите истини, а ти ще ми каваш твоите. Така разговарят приятелите.

Помъчих се да намеря една своя истина, за да му я кажа, но не успях; сякаш всичките ми истини бяха се превърнали в тъмнина, тишина и пространство. Затова попитах:

— Защо ни обичате тогава?

— Може ли да не обичаш малкия си брат, когато е в безпътица?

— Това е една ваша истина, така ли?

— Да — отвърна той и се преметна.

— Две и две четири — казах аз внезапно.

— Какво е то?

— Една наша истина.

— Не я разбирам — промълви той стеснително.

— Привет, приятелю! Аз я знам. Това е вашето броене, нали? Най-голямата ви заблуда!

— Привет! — отвърнах аз. — Защо заблуда? Ето, досега аз разговарях с един делфин, сега дойде и ти. Един делфин и един делфин са два делфина.

— Не, има само един делфин и... делфини. Така е с всичко.

— Аха! — рекох тържествуващо. — За вас съществува само единицата и множеството. Та това е най-примитивният стадий на отношение към света! Простете, но това е... това е животинският стадий. Дори диваците в Австралия броят до пет.

Двата делфина се преметнаха презглава и аз чух смеха им — беше весел и безобиден. После новодошлият каза:

— Можеш ли да преброиш вълните на океана? Можеш ли да преброиш нещата във Вселената, да измериш безкрайността? Броенето е нужно за движението на тялото, то пречи на духа да влезе в безкрайността. А вие сте свикнали всичко да броят и най-тежко страдате от това, което най-много броят. Макар по атавизъм да обичате само единицата. Обичате само едно слънце, а от множеството слънца се плашите. Страдате, когато загубите един човек, но сте равнодушни пред гибелта на множеството...

Поисках да възразя, но изведнъж съзнах, че са прави. Не зная как стана това, но както си плувах в своето междугалактие (сега вече аз не го държах затворено между клепачите си, а плувах в него с безплътна лекота и разговарях с един делфин, после пак с един делфин, познавайки, че е друг, после с един човек, чието име дори не знаех, но го обичах)... както се носех из своята тишина — тъмнина — пространство изведнъж разбрах, че това е истина.

— Те познават Космоса по-добре от нас — обясни ми другият човек. — Може би защото живеят в океана, а той дава една по-вярна начална представа за Космоса. Дава още достатъчно топлина и храна на телата им, за да бъде духът им достатъчно свободен. Освен това те се съобщават помежду си в късовълновата амплитуда на звездите-пулсари. Мислите ли, че е случайно?...

— Казват, че някога сме били много близки — заговори тъжно първият делфин. — Но колкото по-опитни и сръчни са ставали крайниците ви, толкова по-неподвижен и жестоко примитивен е ставал духът ви. Не ви е достатъчно дори това, че се избивате един друг. Поне

това трябваше да ви задоволява, както за някои зверове най-висшата наслада е да изяждат потомството си. Знаеш ли колко ни е било мъчно да гледаме как ония ваши плуващи и летящи домове се разрушават един друг и потъват в океана и вие ставате храна на рибите. Някога поне срещу нас не сте водили война, признавали сте ни за приятели на човека, а сега и нас избивате. Защо? Какво ви направихме? Та месото на нашите тела не е по вкуса ви?

— То идва пак от броенето — отговори му другият делфин, който очевидно беше по-възрастен и по-знаещ. — Те броят колко същества са се научили да побеждават, виждат им се недостатъчно и преминават към следващите. Това се нарича ненаситност... — подсказа ми той неволно друга наша истина и аз я извиках:

— Тя е неотнемаемо свойство на духа!

— Свойство на духа, когато е роб на тялото. Ние също сме принудени от природата да робуваме мъничко на една примитивна плът, но се научихме да освобождаваме духа си.

— Но ние не можем като вас само да се премятаме безгрижно по вълните! — почнах аз да се дразня от нравоучителния му тон.

— Ти виждаш само телата ни, а на тялото не е нужно повече от това да се нахрани, да се размножи и да си поиграе с вълните.

— Това и хората са го твърдели отдавна — рекох аз и отново се напънах да си спомня някоя истина, с която да му възразя.

— В човешкия мозък има същите истини, които лежат и в мозъка на делфините, макар нашият да е по-голям. Но вие никога не знаете кои са верните. Защото се кланяте на числата, а числата означават умъртвяване.

„Сега пък — и мозъкът им по-голям! Впрочем, май че наистина е по-голям.“ Но това аз не го изрекох, само го усетих в себе си и мълчах, защото с всички сили дирех своята истина. А той се обърна към другия делфин:

— Всъщност първопричината за тяхната трагедия иде от сушата. Знаеш, че и на други планети сме срещали подобни същества. Застанали върху мъничката твърда черупка земя, хората навярно чувствуват Вселената около себе си като един капак, чиито стени трябва да разбият, за да излязат в простора. Затова и търсят истините с ножа и чука — раздробяват ги, а след това не разбират, че парчето не е цялото, че то не е вече част от истината, защото е мъртво, че числото е

покой, а истината, която то символизира, е познаваема само във вечното ѝ движение.

— Но ние също изпращаме вече хора в Космоса! — рекох аз.

— Да, именно, изпращате! С взрив и метал. Затова ще срещате там само огън и лед. Защото не искате да повярвате, че просторът е даденост на духа.

— Както времето на пространството ли?... — запитах аз, но се прекъснах екзалтирано: — Да променя! Човекът е призван да променя и създава!

— И това сте разбрали погрешно — отвърна той. — Вие, както и ние, можем да променяме и създаваме само себе си. Така правят всички разумни същества във Вселената, защото тя сама непрекъснато се създава. А вие сте се заели да нагаждате веществото към телата си. Въобразявате си, че това е променянето, и не забелязвате как духът ви остава същият, как умират в него ония сили, чрез които единствено може да се проникне в действителната Вселена. Впрочем отделни хора знаят това и ние сме ги срещали между звездите...

— Не вярвам! — спрях го аз, защото това беше последната моя истина, но усетих, че нищо друго в мен не възразява освен гласа ми.

— Да оставим този спор! — обади се другият делфин. — Не ви ли омръзна да стоите на тая глупава твърд, приятели? Елате да се поразходим, вижте колко е хубава нощта!

— Мисля, че е рисковано за него още от първия път да тръгне с вас — рече другият човек.

— Не вярвам! — викнах още по-силно аз и отворих очи да видя нощта.

Океанът нахлу с рев в междугалактието ми, погълна го и аз пак оглушах от този рев и ослепях от блясъка на пътя към луната.

— Вярвате — каза човекът, който стоеше на скалата, озарен от сиянието на звездите.

Той стоеше на ръба на скалата, а безкрайната и безначална жива маса беше дошла до него и лежеше покорна пред краката му.

— Ето сега вече ще повярвате напълно — рече той и прекрачи към водата.

После се наведе и седна.

Изправих се на колене и познах под него двете дълги като торпили лъскавочерни тела на делфините.

— Скоро ще се върна — каза той.

Аз затворих очи и стиснах юмруци, но продължавах да усещам само студа и твърдостта на камъка под коленете си. Отново погледнах. Другият човек седеше царствено спокойно, махаше ми с ръка и се носеше като Посейдон със скоростта на торпилите по белия път към луната или към слънцето, или към центъра на Вселената. По белия път, който съединяваше двете черни половини на океана.

— Не вярвам! — закрещях аз и хукнах в обратна посока, към полето, към тъмнината. — Не вярвам!

И тичах, и крещях, докато излязох на шосето, по което бяхме дошли. То беше кораво и неподвижно като скалата, човешко шосе. И водеше към едно друго сияние — неоновото сияние, запалило небето там, където под него лежеше градът...

На другия ден — тъкмо бях се събудил и се питах как е възможно да си така смазан от умора, пък да сънуваш подобни сънища — в стаята ми се вмъкна хубавицата камериерка, която още когато отседнах в хотела, бе ме посрещнала с недвусмислено обещаваща усмивка. Но аз реших, че камериерките сигурно не раздават ласките си безплатно на хотелските гости, и затова с прекалена надутост отблъсвах опитите ѝ да интимничи с мене.

— Това писмо го остави един господин още сутринта — изчурулика тя фамилиарно весело. — А вие все спите и спите.

— Ние, туристите, винаги сме много уморени — изръмжах аз.

— Да, вие, туристите, винаги сте много уморени — засмя се тя.

Понечих да ѝ отвърна нещо грубо, но съзрях пликчето с фирмата на хотела и обезпокоено извиках:

— Дайте го!

Пръстите ми едва успяха да го разпечатат — така силно трепереха, защото кой в тоя непознат град можеше да ми пише и кой знаеше, че се намирам в този хотел? После, след като го прочетох, трябва да съм останал със зинала уста или да съм изглеждал ужасен, защото момичето запита:

— Какво е станало? Лоша новина ли?

Нямах глас да ѝ отговоря, само я отпъдих с ръка и съм запомнил, че тя излезе, както се излиза от стаята на смъртно болен. Прочетох отново писмото, което гласеше:

„Драги приятелю, защо не ме дочакахте, много се изплаших заради вас. Но като научих сега, че спите спокойно, си отдъгнах. Да не би да сте ме разбрали погрешно? Аз исках само да ви дам и едно нагледно доказателство за онова, в което вие вече бяхте повярвали. Починете си сега хубаво, а утре вечер ще дойда пак, за да отидем при нашите вече общи приятели. Защото те имат да ви кажат още толкова много неща! Бъдете здрав! Ваш Х.“

Скочих като обезумял от леглото. Ваш Х.! Ваш Х.! По дяволите, няма всичко това е било истина? Постоях няколко мига в несвяст, после се спуснах към захвърлените на креслото панталони и измъкнах портфейла. В него имаше само още няколко банкноти, които едва щяха да стигнат да заплатя хотела си. Трябваше моментално да замина! И без подаръци за жена си! Моментално, докато не ме е хванала окончателно неговата лудост! Преброих ги отново и отново. И ги броях, и се ругаех:

— Диване такава! Глупак! Наивник! От тая идиотска история не ще можеш да изкараш дори парите, които си похарчил за таксито!...

СВЕТОЗАР ЗЛАТАРОВ

ПРЕДНИЯТ ПОСТ

Питър Лок, психиатър океанограф, подскача по ивицата от разядени вулканични камъни, вдадена в морето. От високия бряг ивицата прилича на гръбнак на потънало праисторическо чудовище, а гледана отстрани, напомня зъберите на гвелфски замък.

Край носа на това скалисто полуостровче се люшка яхтата. Питър Лок нарича това място „края на света“, а приятелят му, при когото сега отива, беше казал веднъж: „Оттук почва светът, тук е предният пост на империята“...

— Ейгъп!

При този вик едър, загорял и кривоглед моряк с досада се надига между два камъка и обръща косматите си гърди към англичанина. До него има книга. Тя не е негова. Мравка лази по страницата, която ветрецът се опитва да прелисти.

— Йес, сър — каза Ейгъп.

Ейгъп (а всъщност той е арменец от Гърция и се казва Агоп) знае само тези две думи на английски, но те са му достатъчни за господата.

Разговорът между двамата продължава. Питър Лок тупа моряка по черното рамо. Агоп също се опитва да тупне Питър, но той леко се отдръпва — кожата под бялата му риза е изгоряла от слънцето. На въпросителния поглед на англичанина Агоп посочва с пръст гърдите си, където е татуиран делфин, и после един дълбок фиорд между скалите.

Питър Лок благоволява да предложи цигара на моряка, сяда настрана на неудобен, грапав камък и се заглежда във водната повърхност.

Мислите на Питър Лок са възвишени. Той разсъждава, че мислите му са толкова възвишени, че например Ейгъп не би могъл да ги докосне. Най-после Питър Лок започва да мисли по същество. „Ето, разнесохме цивилизацията по цялото земно кълбо, колонизирайки го.

Останаха само мълчаливите подводни простори... Дано поне те не се покажат неблагоприятни..."

Тъкмо тогава на повърхността на водата се появява приятелят.

— Как си, Питър? — произнасят двамата едновременно.

Те носят едно и също име: Питър Лок, океанограф, и Питър Граф, океанолог.

Ако Питър Лок не беше англичанин, той нетърпеливо би запитал:

„По дяволите, какво става с тебе?“

Питър Граф сякаш е друг човек. Погледът му е унесен и благ. Той полага маската и апаратите на едрия чакъл, учтиво посочва на госта си камъка и се отпуска на земята.

Психиатърът океанограф събира кураж и шеговито пита:

— Какво прави нашият добър стар дебел делфин?

— Аз никога, никога, никога няма вече да опитомявам делфини — отговаря тъжно Питър. — Хмфрр, пиу, пиу.

Отговорът е тъй неочакван, особено последните неразбираеми звуци, че едва след дългата пауза облеченият Питър съобразява да каже на голия:

— Обясни ми всичко спокойно и последователно.

— Съвсем спокоен съм — обижда се меланхолично голият Питър. — Ще ти обясня всичко, разбира се. Работата е там, че се бях възгордял, бях... пиу, а сега съм пиу! Представях си след разговора с тебе нашия департамент на подводната информация с хиляда опитомени делфини информатори, които кръстосват океаните и ни носят сведения за потънали кораби, за подводниците на нашите съюзници, за приближаващи тайфуни... Спомням си как приятно разговаряхме в моя кабинет, а червените рибки се гонеха в аквариума, докато ние говорехме и слушахме Хендел...

Питър Граф се заглежда през своя приятел, който от своя страна внимателно изучава лицето му и се чуди по какво собствено той не прилича повече на себе си.

— Какви слепци сме били! Ти ме запали с идеята да опитомяваме делфини, които да служат на кралицата, и аз с ентузиазъм продължих да дресирам дебелия делфин Хмфрр. Но знаеш ли какво се случи след твоето заминаване оттук? Още на другия ден, като останах сам, Хмфрр започна да ме мами под водата, далече там

зад онези черни скали. Сякаш искаше да ми покаже нещо. Няколко дни след като ти замина, замина и той завинаги. Отърка се о мене и ако не бяхме под водата, бих казал — със сълзи на очи се отдалечи. Но малко преди това там, в подножието на черните скали, на десет метра дълбочина, ми представи Големия делфин. Забележи, Питър, за първи път виждах този прекрасен екземпляр от неизвестен досега подвид делфини, а той вече знаеше осемте думи, които по системата на условните рефлексии бяхме втъпчили на Хмфрр...

— Какво говориш, Питър!

— Продължих опитите с Големия делфин. Той показва забележителни способности. Той изобщо е пиу. Още тогава започнах да разбирам... но слушай, ще ти разкажа. Големия делфин излизаше да диша само между камъните, които не се виждат от яхтата. Изобщо той държеше да не се показва. Той научи изведнъж много думи. Запомняше ги просто от първо споменаване. Разбира се, веднага изоставих обикновената система на примамване с дребна риба и сухоземни червеи, макар той често да ме подсецаше: „Искамврпиу рриба пьстърххва“. Разбираш ли, ние беседвахме, както с тебе, Питър. През свободното време се забавлявахме, дори исках да го науча шах. Ах, колко примитивни са нашите игри, особено сравнени с пиу!

— Престани да повтаряш това подлудяващо пиу, пиу!

— Да повтарям? Ах, забравих, че ти още нищо не разбираш. Но и ти ще се научиш да различаваш отделните думи. И аз бавно разбрах истината. И аз бях се възгордял, мислех, че съм постигнал забележителни успехи в дресурата на първия наш информатор, и ето, постепенно разбрах, че аз вече съм информатор на Големия делфин. Той тънко ме разпитваше за всичко. Той беше научил английски за някакви си две седмици! Бяхме почнали да водим философски разговори и тогава трябваше и аз да употребявам думи от неговия език за понятия, каквито ние нямаме... Ти разбираш, за да разговаря с мене, той трябваше да ме издигне на по-високо интелектуално равнище. Разбираш ли, той ме дресираше! Не ме гледай така, Питър! Ти нищо не разбираш! Сега ще ти пусна магнетофона. Записах днешния, последния разговор. Последен, знаеш ли, защото у мене се събуди чувството за чест и дълг към кралицата...

Питър Лок изпитва отдавна забравеното чувство на стажант в психиатрична клиника: почвата под краката се губи от увеличащата и

заразителна трошливост на човешката душа.

— Питър, не е ли по-добре да се напиш? Утре ще приказваме.

— Не ми вярваш? Слушай! — Питър Граф натиска копчето на магнетофона. — Трябваше сам да си го приспособя за подводно записване. Слушай сега нашия разговор.

... Учестен ритъм на подводно дишане. Мехурчета и капки. Пукане — включва се специалната маска за подводно говорене. Гласът на Питър Граф, сякаш със запушен нос:

— Разбирам, по-свършени сте, нямате ръце и не сте оковани от непосредственото боравене с предметите. Да, затова делфинус сапиенс е по-свършен и по-пиу пиу...

В отговор — подозрително бръмчене.

— Че обикновените делфини са по-низш вид, отдавна подозирах, но че вашата обществена система е така усъвършенствувана, не можех да предполагам... да, и за лабораториите, но как работите в тях, като сте без ръце?

Продължително бръмчене.

— Опитомени калмари, които боравят с автоматични устройства! Да, толкова ръце! Това е нечувано... И сте се отказали от определена степен на свършенство от понататъшна експанзия върху планетата! Отказали сте се от сушата заради безгрижните любовни игри в подводните простори? Ето това е неразбираемо за нас... Пиу, пиу, пиу, пиу.

Кратко избръмчаване.

— Изчезналите екипажи на кораби? За изследване в пиудепартамента! Големи делфине, вече разбирам онова, което никой друг...

— Проклятие! — прозвучава гласът на Питър Граф, този път не от високоговорителя. — Апаратът е записал само моя глас! Защо не проверих честотата и на другия апарат! Най-великото откритие на века пропадна! Затова ли загубих толкова месеци тук, на пролива Бонифаций!

... (брррррррррррррррррр) — продължава магнетофонът, — разбирам те, Големи делфине! Сбогом, учителю! Сбогом, сбогом! Поздрав на великата делфийска кралица! Сбогом!...

Питър Граф съкрушено натиска копчето за изключване и се отпуска без сили на мокрия чакъл. Той гледа безсмислено ясното небе.

— Кой ще ми повярва сега?

А Питър Лок разсъждава върху индивидуалните и късни последствия от продължителното излагане на умерено повишено подводно налягане при определена рН. Той ще напише труд на тази тема, ще го докладва в Кралското дружество и ще приложи за доказателства Питър Граф и неговия маниашки запис-монолог. А дресирането на информатори делфини ще трябва да продължи сам. Жалко, че не всички нервни системи издържат, когато се прави нещо за слава на кралицата.

Агоп, скрит зад близкия камък, реже с джобно ножче делфийска пастърма на тънки резенчета, яде без хляб, отпива мастика от малко, криво стъкло и се чуди какво ли си приказват господата.

Питър Граф се надига в поза на умиращ гладиатор и мълви:

— Веднага телеграма! У дома — икономката. „Изхвърлете буркана с червените рибки! Пазете се от шпиони! Пазете се от информатори на делфийския департамент!“

ГЮЛА ХЕРНАДИ
ТАЙНАТА НА БЕРМУДСКИЯ ТРИЪГЪЛНИК

I

В западната част на Атлантическия океан, пред югоизточните брегове на Съединените щати, се намира областта, наречена „Бермудски триъгълник“ или „Триъгълник на смъртта“.

Знаменитият триъгълник всъщност дори не е и триъгълник, тъй като зоната, оградена от Флорида, Бермудските острови, Пуерто Рико и Ямайка, е ромб. Често я наричат и „Магическия ромб“.

В тази зона изчезват самолети и кораби, и то така, че не се намират и следи от останките им, а понякога изчезва безследно само екипажът, оставяйки след себе си безстопанствено люлеещ се по вълните кораб-призрак.

Най-тайнствените катастрофи със самолети и кораби в Бермудския триъгълник стават в тази негова част, която се нарича Саргасово море.

Саргасово море е получило името си от водораслите Саргасум, които са обхванали повърхността на морето в дебел слой. То е застояла, неподвижна водна маса, в него няма течения, въздухът над него е неподвижен. Разположено е между 37° и 27° северна ширина и между 75° и 40° западна дължина. На север граничи с Гълфстрийм.

II

Загадката на Бермудския триъгълник е в центъра на вниманието от 1945 година, откакто в изследванията вземат участие и самолетите на американските военновъздушни и военноморски сили, патрулиращите хидроплани и военни кораби.

Зоната беше обявена за опасна.

В тази част на морето и по-рано са потъвали кораби, но в последно време, с усъвършенствуването на техническите средства, изчезването на корабите стана предмет на по-подробни изследвания.

Ще започна анализа си с изброяване на изчезналите или претърпели тайнствени катастрофи самолети и кораби по Чарлз Бърлиц.

ИЗЧЕЗНАЛИ САМОЛЕТИ ОТ 1945 ГОДИНА НАСАМ

1. 5.XII.1945 г. Пет бомбардировача, тип „ТВМ–3 — Авенджър“ на американските военноморски сили. Извършвали са учебен полет, стартирайки от Форт Лодърдейл, с общо 14 души на борда. Самолетите и хората са изчезнали безследно.

2. 5.XII.1945 г. Бомбардировач, тип „РВМ — Мартин Маринър“, изпратен да търси петте изчезнали бомбардировача. Изчезнал безследно заедно с 13-членния си екипаж.

3. 3.VII.1947 г. Самолет на американските военновъздушни сили, тип „С–54 — Супърфорт“. Изчезнал безследно.

4. 29.I.1948 г. Четиримоторен самолет, тип „Тюдор IV — Стар Тайгър“. Изчезнал безследно, с екипаж и 31 пътници на борда.

5. 28.XII.1948 г. Частен самолет, тип „ДС-3“. На борда имало 32 пътници. Изчезнал безследно.

6. 17.I.1949 г. Самолет „Стар Ариел“, близък на „Стар Тайгър“. Изчезнал безследно.

7. 6.III.1950 г. Американски самолет, тип „Глоубмастър“. Изчезнал безследно.

8. 2.II.1952 г. Британски транспортен самолет, тип „Йорк“. На борда се намирили 33 души. Изчезнал безследно.

9. 30.X.1954 г. Самолет, тип „Супърконстилейшън“, на американските военноморски сили, с 42 души на борда. Изчезнал безследно.

10. 5.IV.1956 г. Бомбардировач „В-25“, преустроен за граждански транспортни цели. Екипаж от трима души. Изчезнал безследно.

11. 9.XI.1956 г. Патрулен самолет, тип „Р5М“, на американските военноморски сили. Екипаж 10 души. Изчезнал безследно.

12. 8.I.1962 г. Самолет-цистерна, тип „КВ-50“, на американските военновъздушни сили. Изчезнал безследно.

13. 28.VIII.1963 г. Два нови самолета-цистерни, тип „КС-135“ за зареждане в стратосферата, на американските военновъздушни сили. Изчезнали безследно.

14. 22.IX.1963 г. Самолет, тип „С-132 — Каргомастър“, изчезнал безследно заедно с екипажа на път за Азорските острови.

15. 5.VI.1965 г. Самолет, тип „С-119 — Флаинг Бокскар“. На борда се намирили 10 души. Изчезнал безследно.

16. 11.I.1967 г. Американски самолет, тип „Чеиз — УС-122“, преустроен за граждански транспортни цели. Изчезнал безследно.

ПО-ВАЖНИ ИЗЧЕЗНАЛИ КОРАБИ ИЛИ КОРАБИ, НА КОИТО Е ИЗЧЕЗНАЛ ЕКИПАЖЪТ
ОТ 1929 ДО 1973 ГОДИНА

1. 1931 г. „Ставенджър“. Товарен кораб. Изчезнал безследно заедно с 43-членен екипаж.

2. Април 1932 г. „Джон и Мери“. Двумачтов. Намерен е на 50 мили южно от Бермудските острови. Корабът е цял, екипажът изчезнал безследно.

3. Март 1938 г. „Англо-Острелиън“. Товарен кораб. Изчезнал безследно заедно с 43-членен екипаж.

4. Февруари 1940 г. „Глория Колайт“. Яхта. Екипажът изчезнал. На кораба всичко е в ред.

5. 22.X.1944 г. „Рубикон“. Кубински товарен кораб. Екипажът изчезнал безследно, товарът е непокътнат, на борда е намерено само едно куче.

6. Юни 1950 г. „Сандра“. Параход, дълъг 108 метра. Превозвал е 300 тона инсектициди от Джорджия за Венецуела. Изчезнал безследно заедно с екипажа си.

7. Септември 1955 г. „Конемара IV“. Яхта. Намерена е празна, изоставена, югозападно от Бермудите, екипажът изчезнал безследно.

8. 2.II.1963 г. „Марийн Сулфър Куийн“. Товарен кораб с дължина 129 метра. Изчезнал безследно заедно с 39-членен екипаж.

9. 1.VII.1963 г. „Сно'бой“. Рибарски кораб, дълъг 20 м. Изчезнал безследно с 40-членен екипаж.

10. Декември 1967 г. „Ревонок“. 14 метра дълга състезателна яхта. Изчезнала безследно заедно с екипажа си.

11. 24.XII.1967 г. „Уитчкрафт“. Яхта. Безследно изчезнала заедно с двамата си пътници на 1 миля от Майами.

12. Април 1970 г. „Милтон Латридес“. Товарен кораб. Изчезнал заедно с екипажа си на път от Ню Орлеан за Кейптаун.

13. Март 1973 г. „Анита“. 20000-тонен товарен кораб. Изчезнал заедно с екипажа си на път от Нюпорт Нюз за ФРГ.

III

Следваща фаза на анализа: последователно разглеждане на онези опити за обяснение, които се стремят да дадат отговор на въпроса: какво предизвиква загадъчните явления.

Представители на различните клонове на науката, увличащи се от фантастика писатели и разни лаици са стигнали до следните възможни обяснения:

1. Цунами, възникнали в резултат на подводни земетресения.
2. Водни стълбове, придружаващи смерчове или бури.
3. Нападения на неизвестни морски чудовища.
4. Електромагнитни и гравитационни бури, смущения, които правят приборите на навигаторите неизползваеми.
5. Екипажи на летящи чинии, съставени от учени на или много развити антични култури, умеещи да управляват времето във всички посоки, или на някоя цивилизация от Космоса, или на някой от световите на бъдещето, които ловуват в този район за жители на Земята, за да ги използват за опитни цели, или като обитатели на някаква космическа зоологическа градина, или пък като живи експонати на някаква интергалактична учебна изложба.
6. Според Едгар Кейс, известния американски знахар и пророк-ясновидец, тук, на дъното на морето, почива древната Атлантида. Жителите на Атлантида са използвали като източници на енергия някакви кристали и практически неизчерпаемите, енергийни остатъци на един такъв огромен кристален реактор причиняват необяснимите на пръв поглед явления.
7. Срутване в стената, разделяща третото от четвъртото измерение, вследствие на което изчезналите от нашия свят, от тримерното пространство, живи същества и предмети преминават в една друга Вселена, може би в един друг свят без време и пространство, придобиват нова, непозната и непонятна за нас форма на живот.

IV

От 1966 г. насам, в продължение на десет години, изследвах възможностите за разгадаване на тайните на Бермудския триъгълник.

Вмъкнах се в средата на чиновниците от Морското ведомство, на компетентните лица от Пентагона, разпитвах пара психолози, физици, астрономи, специалисти по НЛО^[1]. Обиколих предполагаемите места на катастрофите, разпитах всички, които имаха и които биха могли да имат нещо общо с изчезванията.

По-долу ще се опитам да обобщя накратко всичко, което узнах или съответно което от проучените материали считам за доказуема истина.

Обемът на доклада не ми дава възможност за по-подробно описание на методите за доказателство, затова тях ги прилагам отделно.

Оригиналните ръкописи и изчисления се намират в сейф № 1115 на Морското ведомство.

Първо разглеждам случаите с кораби, подредени според списъка в глава II.

1

1931 г. „Ставенджър“. Товарен кораб. Изчезнал безследно с 43-членния си екипаж.

За последен път е предавал в 18 ч. на 24 юли, в близост до Кет Айлънд.

Установих, че корабът е бил преобоядисан, редица части са били подменени, издадени са му били нови документи, получил е ново име и е продължил да плава по океаните под ръководството на капитан Джон Сортънджър.

Естествено, и капитанът, и всички членове на екипажа са приели нови имена. Прекъснали са всички стари контакти.

Странното беше, че не можах да откроя снимки на нито един член на екипажа нито в официалните морски архиви, нито у членовете

на семействата им.

Това се е случило преди 45 години, така че сега и най-младият член на екипажа е по-възрастен от 70 години, при положение, че е още жив.

Подробностите научих през пролетта на 1969 година от 72-годишния Том Крайзър, бивш готвач на кораба. Два дни по-късно е бил убит от неизвестни лица.

Въз основа на моите сведения започна търсене на кораба, новото име на който беше „Суд“, и на хората, които бях посочил с новите им имена. Не намериха нищо и никого.

През лятото на 1969 година получих по пощата огромен пакет. В него имаше голяма, ръждясала, метална плоча. Трябва да беше от металната обшивка на кораба.

2

Април 1932 г. „Джон и Мери“. Двумачтов. Намерен на 50 мили южно от Бермудските острови. Корабът бил непокътнат, екипажът изчезнал безследно.

Бракували са го през 1964 година.

В деня на изчезването на екипажа, 14 април 1932 година, капитан Дюрънт е записал следното в корабния дневник: „Бяха тринадесет, тринадесети беше Исус Христос. Трябваше да вървят напред. Исус ядеше само хляб. Хляб, сушен на пясък.“

Екипажът се е състоял от дванадесет души, тринадесети е бил капитан Дюрънт.

Прегледах аналитичните данни за зърнената реколта през 1932 година. В САЩ, особено във Флорида, бяха твърде чести отравянията с хляб, приготвен от брашно, което е било заразено от житна главня.

Преди последното си пътуване капитан Дюрънт е бил лекуван в клиника от тежък морфинизъм.

Писаните до жена му писма доказват, че добре е познавал подобното на ЛСД, но много по-опасно от него отровно действие на хляба, заразен от житна главня.

След неговото изчезване често се е говорело за месианистичната му параноя. Той все по-силно се е вживявал в ролята на Спасителя.

Според мен той е наредил да опекат хляб от заразено брашно и в деня на изчезването го е дал на екипажа за вечеря. Под влиянието на

житната главня хората са изпаднали в транс и един след друг са се хвърлили в морето.

Дюрънт е изчакал, докато „дванадесетте апостоли тръгнат напред“, след което ги е последвал.

3

Март 1938 г. „Англо-Острелиън“. Товарен кораб. Изчезнал безследно заедно с 43-членния си екипаж.

По време на издирванията в поверителните архиви на Пентагона попаднах на една папка, в която може да се прочете следното:

На 13 март 1938 г. военният кораб „Хардинг“ е извършвал маневри в района на Азорските острови. В 23 часа и 22 минути е бил почувствуван мощен удар по бронираното туловище на кораба. Веднага спрели и започнали да осветяват морето с прожектори, но не забелязали нищо.

По-късните проучвания установиха, че като се вземе предвид последното известие, скоростта и посоката на движение, прегазеният кораб може да бъде само „Англо-Острелиън“.

Сравнително малкият кораб е бил ударен така, че веднага се е пречупил на две и заедно с екипажа си е потънал безследно за 2–3 минути.

Адмирал Райтър е наредил на командира на военния кораб случаят да бъде държан в тайна. По всяка вероятност за запазване на авторитета на флота.

4

Февруари 1940 г. „Глория Колайт“. Яхта. Екипажът изчезнал, на кораба всичко е било в ред.

Осемчленният екипаж на „Глория Колайт“ е изчезнал на 3 февруари 1940 година. 163-тата страница от корабния дневник е откъсната. Последните записки разказват за някакъв празник на гимнастиката, на който най-добър на висилка е бил капитан Коптър. След описанието на празника следваше един виц: „Трима пияни вървят с олюляваща се походка между релсите. Малко трудно уцелват траверсите, когато единият се обажда: «Гледай ги тия, колко раздалечено са наслагали стъпалата.» Вторият също се обажда, като

сочи релсите: «И колко нисък парапет са сложили.» Третият показва летящият към тях влак: «Няма страшно, момчета, ей го, идва асансьорът.»“

По време на моите търсения установих, че през въпросното време яхтата „Глория Колайт“ дори не е имала екипаж.

Нейният собственик, сър Волми Сенсорайъз, е измислил цялата история, за да докаже, че е прав. През 1934 година, под псевдоним Сор, бил написал изследване за изчезването на екипажа на „Мария Селеста“ през 1872 година. Според сър Сенсорайъз екипажът на „Мария Селеста“ принадлежал към шпионска организация на чужда цивилизация и след привършване на мисията си е напуснал Земята от лежащо в петото измерение летище, което се е намирало в зоната на Бермудския триъгълник, и се е завърнал в базата си.

Съчинението на сър Сенсорайъз било посрещнато с насмешки, затова решил да докаже, че е прав. Закупил яхтата „Глория Колайт“ и почти всеки месец сменял екипажа. През месеца, предшествуващ „изчезването“, също така бил сменил капитана и всички матроси.

Проучих сведенията за „изчезналите“ лица. Всички имена и данни произхождат от кръстове и надгробни плочи от гробища в Германия и Ирландия.

Сър Сенсорайъз почина през миналата, 1975 година, на 75-годишна възраст. В архивите му намериха една бележка, на която с удължени, ъгловати букви беше написал само толкова: „Колеги, тръгвам след «Мария Селеста» и «Глория Колайт» Кораб бях през целия си живот.“

5

23.X.1944 г. „Рубикон“. Кубински товарен кораб. Екипажът изчезнал безследно, товарът непокътнат, на палубата намерили само едно куче.

Доктор Солтис, тогава професор по зоология, а сега по зоопсихология в университета в Св. Венто, през ноември 1944 година е изследвал огромния датски дог, който бил намерен на борда на кораба. Взел кучето в своята лаборатория и направил следните изводи за изчезването на екипажа:

Според корабния дневник кучето било постоянно измъчвано. Не са го били, но почти всяка вечер са го обличали като момиче и било

заставяно да се моли.

В лабораторията била оборудвана една каюта и в леглата при най-строги мерки за безопасност легнали опитни лица. Облекли кучето като момиче и го накарали да се моли. Огромното животно, след като излаяло задължителната молитва, си легнало. Около полунощ станало, вмъкнало се в каютата и много тихо захапало защитеното с възглавница гърло на опитното лице, лежащо на най-крайното легло.

Според д-р Солтис кучето толкова тихо е убило всички членове на екипажа, офицерите и капитана, че през това време не се е събудил никой.

След като е прегризло гърлата на всички, придърпало труповете към перилата и с добре заучените движения на куче-спасител ги прехвърлило във вечния „покой“, в Саргасово море.

6

Юни 1950 г. „Сандра“. Параход, дълъг 108 метра. Превозвал е 300 тона инсектициди от Джорджия за Венецуела. Изчезнал безследно заедно с екипажа си.

През 1950 година все още не са били известни едни от най-странните образувания на Вселената — „черните дупки“. Днес вече всеки средно образован читател знае какво означава това понятие. Обект със страхотна плътност на материята, който под влияние на действащите в него гравитационни сили е претърпял така наречения „гравитационен колапс“, структурата му е коренно променена и дори светлината бива погълната, затова е и невидим. Всичко, което попадне в близост до него, ако не е с достатъчно големи размери, се засмуква и поглъща.

Според най-последни данни големината на „черните дупки“ бива различна. Съществуват „черни дупки“ с големина колкото планети, а има и съвсем малки „черни дупки“. Тези малки „черни дупки“ се носят из Вселената и ако случайно попаднат в близост до някакъв материален обект, повличат със себе си огромно количество материя, явление, което е придружено от мощна експлозия.

Двама физици от Станфордския университет, доктор Фенинг и доктор Хаузленд, са успели да установят големината на онази „черна

дупка“, която е причинила гибелта на „Сандра“. Обемът ѝ е бил около два кубически милиметра, масата — деветнадесет милиона тона.

Пълните изчисления се намират в приложението.

В 16 часа и 24 минути на 19.VI.1950 година жителите на градчето Свети Августин чули мощен гръм и забелязали огромен воден стълб. Помислили, че това е воден стълб, придружаващ внезапните бури в океана, и макар височината му да е била сто пъти по-голяма от обикновената, не придали особено значение нито на взрива, нито на водния стълб.

„Сандра“ в този момент трябва да се е намирал недалеч от водния стълб, близо до Свети Августин.

„Черната дупка“ трябва да пресече нашата планета през центъра, по права линия и затова, ако катастрофата е била причинена от „черна дупка“, в противоположната страна на Бермудския триъгълник би трябвало да са забелязани бури, предизвикани от напускането на Земята от „черната дупка“.

Проучванията на доктор Фениж подкрепиха нашето предположение. В 16 ч. и 25 минути на 19.VI.1950 година, близо до северните брегове на Австралия, със страшен гръм от морето се надигнал огромен воден стълб, след което със силен шум огромна черна маса напуснала въздушното пространство.

В тази буря, предизвикана от „черната дупка“, близо до бреговете на Северна Австралия са изчезнали три кораба: „Тайндърдоу“, „Фратерните“ и „Бопдоглиън“.

7

Септември 1955 г. „Конемара IV“. Яхта. Намерена е югозападно от Бермудските острови, празна и изоставена, екипажът изчезнал безследно.

Това беше един от най-трудните ми случаи. В продължение на три години всеки септември наемах кораб. Обикалях по предполагаемия последен маршрут на яхтата, изследвах всички възможности. През 1974 година разкрих загадката.

На 17 септември, през нощта, стоях на кърмата, опрян на перилата и гледах към небето. Потърсих съзвездията Пегас и Андромеда. Изведнъж ми се зави свят, след това изпитах неудържимо

желание да изблъскам приятелите си в морето, а и аз да се хвърля сред вълните. Започнах да се боричкам с тях, хванаха ме.

След като се успокоих, започнахме да анализираме моя случай и връзката му с катастрофата.

В резултат на петгодишна изследователска дейност се установи, че комбинираната светлина на алфа, бета и гама от Пегас и алфа от Андромеда е попаднала под такъв ъгъл в очите ми, че импулсът, породен от нея, усилен многократно от мозъка, е започнал да дразни хипокампуса. Такова дразнение на хипокампуса и околността му предизвиква както у хора, така и у животни дива агресивност и автоагресивност.

Данните и изчисленията могат да бъдат намерени в приложението.

Прегледах списъка на екипажа и пасажерите и сведенията за тях. На 17.IX.1955 година на яхтата са се намирали шест души. Един от пасажерите. Сирил Осуалд, носител на „черен пояс“, е бил два пъти шампион по карате.

Мене можах да ме удържат. Сирил Осуалд не са могли.

8

2.II.1963 г. „Марийн Сулфър Куийн“. Товарен кораб, дълъг 129 метра. Изчезнал безследно заедно с екипажа си.

Корабът е транспортирал в стоманени резервоари 15000 тона разтопена сяр.

Професор Ерлих, който преподава физика в Нюйоркския университет, откри формулира и определи елементарната частица на времето — хронона. Този време-квант е половината от времето на живот на ромезона, или с други думи — две трилионни от една трилионна от секундата — 10^{-144} сек.

В тази част на морето, през която е преминавал „Марийн Сулфър Куийн“ в критичния момент, космическото лъчение е много силно. Може би защото на това място магнитното поле на Земята е по-слабо.

Под влияние на космическото лъчение възниква огромно количество ромезони, които бомбардират водната повърхност с двойно по-голямо количество хронони.

В Нюйоркския университет с помощта на компютър изчислихме колко хронона е общо възрастта на 39-членния екипаж на „Марийн

Сулфър Куийн“. Към това количество прибавихме броя на възникващите в резултат на космическото лъчение ромезони, съответно — хронони и се установи, че полученото количество надхвърля т.нар. „критично количество“ на професор Ерлих. „Критичното количество“ е този брой хронони, над който настъпва „взривът на бъдещето“. Той настъпва тогава, когато в някоя случайна ситуация към нормално съществуващите хронони се прибавят внезапно голямо количество време кванти.

„Взривът на бъдещето“ застрашава преди всичко активно живата материя. Тя вследствие на „взрива на бъдещето“ в буквалния смисъл на думата загубва своето бъдеще, загива, като в същото време повлича със себе си и огромно количество нежива, неорганична материя.

Жертва на такъв „взрив на бъдещето“ са станали и „Марийн Сулфър Куийн“ и неговият екипаж.

9

1.VII.1963 г. „Сно’бой“. Рибарски кораб, дълг 20 метра. Изчезнал безследно заедно с 40-членния си екипаж.

Случаят „Сно’бой“ е доста прост. На 28.V.1963 година са били подменени големите тралове на кораба. Прегледах в предприятието за производство на мрежи сведенията за сделката. Двата големи трала са били с 34 тона по-мощни от допустимото.

Районът е доста богат на риба, явно уловът е бил голям и свръхтеглото е преобърнало кораба.

Потънал е за 4–5 минути, никой не е успял да се спаси.

10

Декември 1967 г. „Ревонок“. Състезателна яхта, дълга 14 метра. Изчезнала безследно заедно с екипажа.

На 18 декември 1967 година на предполагаемото местоположение на яхтата се е разразила страхотна буря.

Няма съмнение, че бурята е разбила и потопила яхтата.

11

24.XII.1967 г. „Уитчкрафт“. Яхта. Изчезнала безследно с двама пасажери на борда, на една миля от Майами.

Ден Бюрък, собственикът на яхтата, поканил в коледната вечер своя познат, свещеника Пат Хоугън, да погледат заедно от морето коледното осветление на Майами.

Отдалечили се от брега приблизително на една миля и спрели близо до шамандура №7. Изведнъж бреговата охрана била вдигната по тревога от зова за помощ на Бюрък, който предал и координатите си. Корабът на бреговата охрана пристигнал при шамандурата след двадесет минути, но на указаното място не намерили нищо. Търсенето продължило с дни, но яхтата не била намерена.

За да разкрием загадката, трябва да знаем, че Ден Бюрък и Пат Хоугън са били шпиони. Работили са едновременно за няколко латиноамерикански държави.

Узнах, че по времето, когато е изчезнала яхтата на Бюрък, в Майами са се намирили два бразилски кораба. Единият от тях, „Пуебло“, е изчезнал от пристанището през коледната вечер.

В Рио де Жанейро разговарях с един офицер от контраразузнаването, който беше запознат със случая Бюрък и Хоугън. Според него двамата са били обесени на 16.I.1968 година в двора на един военен затвор, на 30 километра от Рио де Жанейро.

След като хората на бразилската тайна служба са обезвредили Бюрък и Хоугън, яхтата със светкавична бързина е била вдигната на борда на „Пуебло“ и затова не е била намерена от бреговата охрана. По-късно в открито море е била потопена.

12

Април 1970 г. „Милтон Латридес“. Товарен кораб. Изчезнал по пътя от Ню Орлеан към Кейптаун заедно с екипажа.

На 24.IV.1970 година на предполагаемото местоположение на кораба се е разразила силна буря.

Няма съмнение, че бурята е разбила и потопила кораба.

13

Март 1973 г. „Анита“. 20000-тонен товарен кораб. Изчезнал безследно заедно с екипажа си на път от Нюпорт Ню за ФРГ.

На 19.III.1973 година на предполагаемото местоположение на кораба се е разразила страхотна буря.

Няма съмнение, че бурята е разбила и потопила кораба.

След корабните катастрофи нека разгледаме и въпроса за изчезванията на самолетите.

След щателен анализ стигнах до следния резултат:

В близост до Бермудските острови, в някои райони на Саргасово море, в зоната на Ориндж Кий, водата е осветена в бяло. Още Колумб е забелязал белите ивици, когато през 1492 година е плавал в тези води със „Санта Мария“, за космонавтите на „Аполо-12“ пък това е била последната светлина от Земята, която е можело да бъде забелязана отгоре.

Не се знае точно какъв е произходът на бялото излъчване. Сега то се проучва. Може би се причинява от биотоковете на специфични видове водорасли, може би ята риби ритмично разбиват водата, може би е непознат продукт на обмяната на веществата в океаните. Във всеки случай то притежава огромна проникваща способност.

И мисля, че това е ключът на загадката.

В някоя определена област на Космоса живи същества улавят тази промяна на белите ивици и считайки я за съобщение, отговарят.

Според изчисленията на специалисти живите същества изпращат своите съобщения от съзвездието Риби, при това с помощта на много мощно излъчване, подобно на лазерното.

Данните показват, че съобщенията могат да пристигат при нас от алфа от съзвездието Риби, която се намира на 130 светлинни години от нас.

Ритъмът на отговорите беше зададен на електронноизчислителна машина и се установи, че времената на изчезванията на самолетите точно съвпадат с предполагаемия ред на пристигане на сигналите отговор.

Информационният лазероподобен лъч притежава такава мощност, че разтопява самолетите. Очакваното време на пристигане на ново съобщение е януари — февруари 1978 година. Прилагам изчисленията.

Явно е, че Бермудският триъгълник сега-засега трябва да се разглежда като особено опасен за въздухоплаването и затова до

завършване на изследванията въздушното пространство трябва да бъде затворено.

[1] НЛО — Неидентифицирани летящи обекти. Б.а. ↑

V

Бих искал да допълня дотук скицираните резултати със следното: Мое мнение е, че придаването на мистика и ирационалност на далеч не необяснимите и непонятни явления в Бермудския триъгълник е в интерес преди всичко на Пентагона. Защото за него е много важно да може да изпрати, може да се каже, под измислен предлог множество кораби и самолети в близост до бреговете на Куба, които да събират сведения за военния потенциал на режима на Кастро.

VI

След привършване на проучванията на 1.ІІ.1976 година в ръцете ми попадна долната таблица, която поставя целия случай „Бермудски триъгълник“ в съвсем нова светлина.

Пентагонът, базирайки се на данни на застрахователната компания „Лойд“, е изработил един таен документ, който обхваща всички кораби, изчезнали през периода 1929–1973 година.

Повърхността на Световния океан е разделена на дванадесет зони, но наименованията на отделните зони са закодирани и са означени с римски цифри. По-долу помествам таблицата.

Изчезнали кораби в Световния океан

Зона	1929–54	1954–73	1929–73
I.	21	48	69
II.	16	37	53
III.	20	45	65
IV. Бермудски триъгълник	3	6	9
V.	22	47	69
VI.	18	43	61
VII.	25	58	83
VIII.	19	45	64
IX.	25	64	89
X.	16	38	54
XI.	15	36	51
XII.	22	42	64
Всичко	222	509	731

На базата на публикувания списък на изчезвалите кораби не беше трудно да се установи, че Бермудският триъгълник е IV зона на

горната таблица, тъй като в тази зона са изчезнали заедно с екипажите си 9 кораба, 4 са били намерени без екипаж на борда.

Гледах изумен таблицата. Ако данните са верни — а защо да не са, — тогава повече не съществува Триъгълник на смъртта.

Бермудският триъгълник от днес нататък е Триъгълник на живота, тук са потънали най-малко кораби, и сега вече — точно обратното — трябва да се търси причината за това, защо земните и небесни сили са толкова благосклонни към този триъгълник или — по-точно — ромб, който въобще не може да се нарече тайнствен.

Сигурен съм, че ще намеря причината, но преди това искам да установя къде се намира IX зона на таблицата: та в нея са изчезнали безследно 89 кораба или десет пъти повече, отколкото в Бермудския триъгълник.

Имам добри връзки, ще я открия. Само се боя, че тази нова тайнствена зона ще ми отнеме нови десет години, докато отново докажа на себе си, че тайната, колкото и да е загадъчна, все пак не е толкова необяснима.

ЗОЛТАН ЧЕРНАИ ТРИЪГЪЛНИКЪТ НА САТАНАТА

„Част от Атлантическия океан, намираща се в близост до Бермудските острови, е наречена Триъгълник на Сатаната. В този район са претърпели нещастие удивително много кораби. Неотдавна там е бил заснет филмът «Satan’s triangle» («Триъгълникът на Сатаната»), в които ролята на единствения оцелял, пътник на претърпял катастрофа кораб се изпълнява от Ким Новак.“

„Сине Ревю“

Натаниел Дрейк, продуцентът на „Юнайтед секс филмз“, се излегна назад, просна дългите си крака на бюрото и посегна към телефона.

— Хелоу... Бил?

— Хелоу... Нат?

— Как вървят снимките на „Космическият Казанова“?

— Всичко е о’кей, шефе! След някой и друг ден изпращам материала на монтажната маса.

— О’кей... Бил, сега вече трябва сериозно да помислим какво ще правим след това.

— Трябва нещо с летящи чинийки, шефе! Ще наблъскаме вътре хоботести марсианци и земни сексбомби и...

— Глупости. Това вече не се котира... Би трябвало да измислим нещо за Триъгълника на Сатаната! Нещо такова трябва на хората. На „Албатрос“ и без това са ни изпреварили. Вече здравата снимат на Бермудите!

— Защо не започна с това?! Впрочем какъв е този Триъгълник на Сатаната? Магия някаква... или някакъв вълшебен прибор?!

— Нищо подобно! Триъгълна зона в океана, няколкостотин квадратни мили между Бермудите, Флорида и Пуерто Рико, в която са изчезнали безследно безброй кораби и самолети. Някакви типове с добър нюх са надушили това, описали са сведенията за изчезванията и катастрофите през последните десетилетия и сега дигат страшна аларма около него. Измислят милион глупости за магнитни урагани, гравитационни бури, морски чудовища, за суперпирати, за акции на дошли от чужди светове летящи чинии и тям подобни.

— О'кей, Нат! На мене ми е все едно какво ще снимам... Готов ли е сценарият? Кога ще го получа? И още — как искаш да го направиш? Електронни макети или външни снимки на някой от корабите на студията? А може да привлечем и авиацията, и морските? Знаеш как си падат момчетата по такива работи... Разбира се, пита се и колко ще отпуснеш за продукцията?

— Парите не са важни сега, Бил! А пък и дума да не става за някакви си електронни играчки с кафеварки и модели на корабчета! Трябва да се направи много бързо, за да се пусне колкото се може по-скоро на пазара, докато трае тази масова истерия... Сценарий? Още няма. Но ще има. За една седмица ще го изстискам от Джим!

— Хелоу... Джим?

— Хелоу... Нат? Пак ли по това време ме будиш?! Добре знаеш, че работя, превърнал нощта в ден, а ти... Престани най-стене, Джоан, скъпа?! Лазиш ми по нервите с проклетата си мания за чистене!

Джим Блънл, сценаристът на „Юнайтед секс“, беше ядосан не само защото Дрейк го стресна от най-сладката му следобедна дрямка, но и защото жена му няколко минути преди това беше сторила същото, когато нахлу в бърлогата на мъжа си и започна бясно чистене.

— Какво?! Кой лази по нервите ти?! Аз ли лазя по *твоите* нерви?! Е, добре. Ще видим. Порасна ти на тебе работата! — бушуваше Дрейк на другия край на линията.

— За бога, Нат! Не го казах на тебе! — усети се Джим. — На кого ли?... Ами — на жена си! Постоянно се мотае тук с проклетата прахосмукачка и четката за прах. Какво искаш, Нат? Какво ти трябва?

— Сценарий. Но бързо.

— О'кей. Знаеш, че винаги можеш да разчиташ на мен! Колко „спешни“ ще ми платиш? — мина към същността Джим, сега вече леко поуспокоен.

— Ще получиш троен хонорар, ако го донесеш след седмица!

— Готово. Какво да бъде?

— Триъгълникът на Сатаната...

Джим се позамисли само за няколко секунди.

— О'кей. И все пак — какво да има вътре? Изчезнали черупки или случка с летящи чинийки? Ураган ли искаш? Подводно земетресение, електромагнитно торнадо, кристалния реактор на Атлантида на дъното на океана? Международна пиратска банда или марсианци?

— Нито едно от тях! Трябва ми нещо *ново*! Разбираш ли. Джим? *Ново!*... Какво — предоставям на теб. Само да бъде *ново*! Измисли го и ми го напиши за една седмица!

Погледът на Джим глупаво се плъзна по стройната талия на жена му, по благородните линии на краката, излизащи от миниатюрните шорти... Джоан тъкмо бършеше праха от най-горната полица на библиотеката с четката от пера. Очите на Джим се изцъклиха при вида на четката.

— О'кей, Нат! Готово.

— Какво? Какво е готово? Сюжетът ли?

— Разбира се. Голяма работа ще бъде, Нат! Истинска „сайънс фикшън“! *Куетцалкуатл!*... Огромната, Безсмъртна и Вечно Завръщаща се Змия с Пера! Надявам се, че си чувал за това, Нат! Човекът-Бог, Великият Бледолик Благодетел на древните народи от Средна и Южна Америка, който идвал от морето, излизал на брега и местните големци винаги го отблъсквали, но простият народ и до днес вярва в неговото завръщане. Дори когато пристигнали завоевателите-испанци, ги помислили за него!

— Да... струва ми се, Джим, че и аз съм чувал нещо за този тип. Съгласен съм... става!

— Добре тогава. Веднага започвам. След една седмица Бил може да дойде за сценария!

Бил Клевър и Джим Блънд преглеждаха готовия сценарий.

— Разбираш ли, Бил?! „Интендантите“ на Великата Змия от векове насам по този начин подсигуряват човешките резерви на подводната империя, защото... такава... само с жени от сушата може да се осъществи продължаването на рода. Там долу, разбира се, ги оперират, както и новородените, за да преминат към хрилно-дробно дишане, но... значи... постоянно трябва да се доставят нови!

— Ясно, Джим! Бомба е! Значи: започваме с познатия секстриъгълник: Джил, Картър и Бъртън пътуват с кораб към Бермудите. Идва великият ден! Дамите се пекаат на палубата, мъжете играят покер, когато внезапно големите такава... хора-риби на Великата Змия нападат кораба и от газовите си пистолети пускат по всички парализиращ газ. Люспестата броня на статистите ще решим със залепени пластмасови плочки, така ще бъдат много по-страшни! Газът прониква във вътрешността на кораба, радистът предава зов за помощ, при което се включват авиацията и военноморският флот! Голяма битка, Великата Змия заповядва отстъпление, но, естествено, помъква със себе си на подводната си чинийка Джил.

Атомната подводница „Сийбърд“ започва да ги преследва, на дъното се спуска десант леководолази. Нов тупаник, този път подводен, на края капитан Фолкърн освобождава Джил и с атомни торпеда унищожават Ацтлан, голямата подводна пиратска империя. Голяма работа ще стане, Джим! Всичко това обаче е още далече. Най-напред ще трябва добре да се изпипа серията от епизоди за първото нападение и да се заснеме. Надявам се, че ще дойдеш на снимките? Имаме първокласен набор от статистики! Шефът сигурно ще бъде там!

Джим с поклащане на главата отклони поканата.

— Съжалявам, Бил, но — след такава напрегната работа — трябва да си почина. За мен — нали знаеш истинска радост е въдичарството... Ще отида за няколко седмици за щуки в Шотландия. Разказват, че в Лох Инвърнес имало огромни щуки!

— О'кей, Джим! Между другото — да беше хванал най-послед и Неси, какво ще кажеш?! Това би било улов!

Най-големият студиен кораб на „Юнайтед секс“, с пет хиляди тона водоизместимост, хвърлил котва в самия център на Триъгълника на Сатаната, се полюшваше на вълните на Атлантическия океан,

някъде между Бермудите и източните брегове на Флорида. Времето беше идеално, морето — спокойно. На палубата бушуваше същински ад.

Бил Клевър вече беше прегракнал от викане през мегафона, а големият епизод — неочакваното нападение на хората-риби на Великата Змия — беше още напред.

Дотук всичко вървеше точно по сценария. Подготовката се извършваше най-грижливо. Всички артисти и статисти плуваха отлично, а и Бил беше проверил лично способностите им. По бордовете на кораба висяха, маскирани като гирлянди, въжени стълби, за да могат падналите — в разгара на борбата в морето, а и — естествено — хората-риби да се качат обратно на кораба. Военноморските сили бяха осигурили за акваторията на снимките специална електронна защита срещу акули; по-нататък, на по-малко от половин миля, бяха хвърлили котва специално наетите за снимките военни кораби: разрушителят „Ризолвър“, миночистачите „Розапи“ и „Дей Грация“ и атомната подводница „Сийбърд“.

Бил работеше с множество оператори, които снимаха под най-различен ъгъл. Маските на хората-риби сполучиха свръх очакванията: главният гримьор Джийн Тъмблър беше оформил главите им по подобие на хищните морски щуки — баракудите. Пластмасовите плочки блестяха в златистозелено, газовите им оръжия изглеждаха като истински лъчеви пистолети.

— Да започваме, Том! — извика Бил на един от асистент-режисьорите. — Вкарай във водата хората-риби! Като свирна, да започнат да се катерят по кораба... Цялата банда — внимание! Камера!...

И последните приготовления по палубата бяха привърши ли. Дамите се разсъблякоха напълно и се настаниха по шезлонгите, мъжете — сред бутилки бира и уиски — заблъскаха картите.

Бил наду свирката.

Остри женски писъци отбелязаха момента, когато на парапета на кораба се появи главата на първия нападател — самия Куетцалкуатл — Змията с пера, в блестящата си златисточервена броня... Точно на отбелязаното в сценария място, очи в очи с Джил — голата сексбомба, излегнала се в очарователна поза.

Бил доволно потри ръце. Страшно му хареса, когато хората-риби в бронираните си облекла, от които още капеше вода, изкараха газовите си оръжия и изстреляха „парализиращия“ газов облак към събралите се накуп, ужасено пищящи, голи статистки. Беше много доволен от хората-риби, само че... нещо не беше в ред с *главите* им, нещо не пасваше! Изведнъж очите на Бил щяха да изскочат от орбитите си и той зарева:

— *Стой... Стой!... Стоп, камера!... Какво е това?! Полудяхте ли?! Какво правите, идиоти?! Всички да останат по местата си! Та това е „парализиращ“ газ!... Смахнати! Какво правите!...*

Изстреляният от пистолетите на хората-риби спрей-дезодорант „Медисън“, с лек цикламен аромат, очевидно проявяваше странен ефект. Всички артисти, статисти, асистент-режисьори, осветители, реквизитори, гримьори, оператори и общи работници — с изключение на хората-риби — станаха, вдървиха се, в буквалния смисъл на думата застанаха „мирно“, а след това с отмерена стъпка тръгнаха към борда на кораба. Пред перилата се спряха, прехвърлиха се през тях, след това с изпънати тела скочиха в океана.

Бил Клевър с изцъклени очи, вцепенен, наблюдаваше непонятната масова истерия дотогава, докато и той не смръкна една доза от спрея. Тогава и той се изпъна „мирно“, след това се запъти към кърмата, където — за разлика от другите — прескочи перилата трупешката.

Газът проникна почти навсякъде. Начело с капитана, за да скачат трупешката във водата, на палубата се измъкнаха офицерите, машинистите и матросите, стюардите и стюардесите, готвачите и помощниците им, сервитьорите и камериерите. Нат Дрейк пое своята порция един от последните, в една от болничните каюти. С дясната си ръка бе обгърнал шията на една стройна, чернокоса, нещо неразположена стюардеса, в доста символично облекло, с лявата — шията на една преполовена бутилка коняк.

Не се раздели от тях дори и по време на скока.

Вахтеният офицер на миночистача „Дей Грация“ пръв обърна внимание на необичайната тишина и спокойствие, царящи на борда на студийния кораб „Мария Целеста“. Заподозря опасност и даде тревога.

Следствената комисия, както при всички досегашни загадки на Триъгълника на Сатаната, и сега не откри никакво що-годе обяснение за безследното изчезване на 343 души, всичко на борда и във вътрешността на кораба изглеждаше непокътнато, въпреки че беше очевидно, че хората са го напуснали внезапно и с голяма бързина. Пяната на бирата още блестеше в халбите, в чашите с уиски содата още изпускате мехурчета. Дрехите на пътниците бяха в гардеробите или се търкаляха, разхвърляни по палубата, съгласно сценария. Златният часовник на капитана цъкаше недокоснат на мостика, там беше дори лулата му, още димяща. Наистина по палубата се мотаеха няколко безстопанствени котки, маймунки, пинчери и малки каймани, но нито едно от животните не изглеждаше нито гладно, нито неспокойно.

В сравнение с другите палавщини на Триъгълника на Сатаната странна изглеждаше само една дреболия. Бяха изчезнали изображенията от всички проявени филми, а и от непроявените не можаха да получат никакво изображение.

Агентите на контраразузнаването на военноморските сили на специален самолет докараха Джим от Шотландия в Джексънвил, право при вицеадмирал Халърд — председателя на следствената комисия.

Джим сам не знаеше да се ядосва ли, или да скърби за трагичното изчезване на приятеля си Нат Дрейк и целия му щаб.

— Съжалявам, че наруших почивката ви, мистър Блънд! — извиняваше се вицеадмиралът. — Но непременно трябва да ви разпитам! Та вие знаете какво се случи! Какво ще кажете!? Ужасно... странна загадка! Това съвсем не е шега! В присъствието на военноморските сили и авиацията, пред погледа им и напук на взетите предпазни мерки 343 души изчезват безследно от борда на „Мария Цслеста“, кораба на студията.

Джим с потъмняло лице, мърмореше в себе си: „Идиоти! Точно този кораб... и тези ли военни кораби трябваше да помъкнат натам?! Та това си е чисто предизвикателство!“

Гласно обаче отговори на вицеадмирала:

— Между тях бяха и двама мои добри приятели, мистър Халърд! Аз също страшно съжалявам за тях, можете да ми вярвате... Всъщност

не разбирам съвсем защо желаете мене да разпитате? Какво собствено искате от мен? Сигурно имате сведения, че през цялото време на снимките аз бях на риба в Шотландия. За трагедията научих от вестниците.

— Да, да. Наистина е било така, мистър Блънд. Все пак... бих искал да ви попитам за това-онова. Преди всичко — кажете ми — чия беше всъщност идеята за всичките тези снимки там, в Караибско море?

Джим въпреки все по-нарастващия гняв забеляза, че на бюрото на вицеадмирала лежи един екземпляр от сценария.

— Нат Дрейк, моят продуцент — същевременно и приятел, — измисли всичкото! Той държеше на Триъгълника на Сатаната и на външните снимки. Самият сценарий, естествено, измислих аз и аз го и написах.

— Ако информацията ми са точни, мистър Блънд, филмовата компания „Албатрос“ също снима филм на подобна тема, на около сто мили източно от „Мария Целеста“, и снимките са завършили без никакво произшествие. Какво мислите за *това*, мистър Блънд?

— Нищо... Какво бих могъл? Преди всичко: те започнаха с шест седмици по-рано! Второ: те снимат някаква история с летящи чинии и космически вампири... и... и корабът им се нарича *другояче!* Разберете, мистър вицеадмирал, нямам нищо общо с всичко това! Нат ме потърси по телефона и дяволски бързо, за *една* седмица поиска от мене завършен сценарий. Освен това изрично наблегна, че на него му трябва *нещо ново*, нещо съвсем *различно* за Триъгълника на Сатаната, различно от всички досегашни салати! Е, аз пък — вярвате или не — просто погледнах такова... талията и краката на жена си... и това... четката за прах... тъй като в този момент чистеше из кабинета ми... и ми дойде на ума митът за Куецалкуатл — древната легенда за Великата Змия с пера. След това, на тази база, разработих целия сценарий!

Вицеадмиралът подскочи.

— Ясно, мистър Блънд! Все пак... какво мислите?... *Къде са?! Какво всъщност се е случило с тях?!*

Ушите на Джим порозовяха, гласът му стана застрашително сериозен, почти шепнещ. Обхвана раменете на вицеадмирала и поверително зашепна в ухото му:

— Случило се е това, че... че Великата Змия веднага след привършването на акцията *там, долу*, е заповядал да обезглавят главния министър на „интендантите“, Витцлипохтли, задето му е доставил такава негодна *стока!* И... и... ако има телепатия, колкото се може по-бързо ще се освободи от тях! Та *от това* зависи бъдещето на подводната империя, на целия, АЦТЛАН! Ами че ако *онези* останат долу, мога да уверя Великата Змия, че в най-скоро време цялата му подводна империя ще се разпадне, ще загине!

Вицеадмиралът отскочи от Джим, сякаш го беше ощипала бълха, и се завъртя из стаята, като че ли търсеше скрилия се някъде из ъглите невидим подводен император... Джим облекчено се разсмя.

Когато се усети как се е пошегувал с него Джим, вицеадмиралът въздъхна, отвори барчето и извади бутилка „Мартел“. Наля в две чаши, след това внимателно заключи обратно бутилката.

Джим, все още ухилен, протегна ръка към чашата.

— Надявам се, че сте основно запознат със сценария, мистър Халърд? — попита. — Тъй като виждам един екземпляр от него на бюрото ви... Така че — явно сте разбрали — *какво* беше това, което ви разказах преди малко.

— Сссъжالياвам, но... ннно се сстраххувам, че ннне съвсем... — заекна вицеадмиралът.

— Естествено, *един* нов вариант за завършване на филма! — ухили се Джим. — Такъв, в който победител е Великата Змия.

Изведнъж телефонът иззвъня. Вицеадмиралът веднага вдигна слушалката.

— Ало?!... Да... адмирал Халърд!... Как?!... Къде?!... На осем мили южно от Кейп Канаверал... на една пясъчна плитчина?!... Всичките 343-ма?!... Живи и здрави?! Какво... невероятно! Фантастично!... А... какво казват?! Как? Пълна амнезия?!... Да. Разбирам. Веднага ще се разпоредя, господин адмирал! Разбрах! Край.

Още при споменаването на Кейп Канаверал Джим въздъхна, след което с бавни стъпки отиде до барчето и превъртя ключа. Наля си от коняка и сякаш повдигна чашата си към някой невидим... Мърмореше си нещо за някакъв „стар воин“, в когото, както се казва, „не се е излъгал“...

Когато остави слушалката, вицеадмиралът за известно време стоя с отворена уста, като риба на сухо. Джим бързо наля и на него и

веднага започна да се сбогува.

— Благодаря ви за гостоприемството, мистър вицеадмирал! Виждате ли, всичко се оправи! Сега обаче спешно бих искал да си намеря някой самолет, не бих искал да изпусна нощното кимане на щуките в Инвърнес! Апропо... като че ли исках да ви кажа още нещо... Но какво?!

Джим вече стоеше на прага и като че ли напрегнато мислеше нещо.

— Да! Бих искал да обърна вниманието на военноморския флот върху нещо. Една дреболия, която може да революционизира цялата морска доктрина!

Вицеадмиралът се вкопча в ръката на Джим.

— Кажете... само кажете, скъпи мистър Блънд! Имаме още няколко минути до тръгването на самолета!... Каква е тази дреболия?

Джим за втори път поверително прегърна вицеадмирала и зашепна в ухото му:

— Спрей-дезодорант „Медисън“, с лек цикламен аромат!...

АНДЖЕЙ МАТЕОШЕК ВЪЗМЕЗДИЕТО

... Всичко започна от момента, когато японската телевизия в новините си съобщи драматичните сведения за катастрофата на танкера „Нисан Мару“. Пътувайки от Кобе за Аделаида на разстояние 270 мили от местоназначението си, той изпратил последната си радиограма. От 17-те членове на екипажа се спасил само един моряк, изхвърлен от внезапния удар във водата. Според твърдението му, той забелязал огромните форми на кит, изплуващ от лявата страна на кораба, след което изгубил съзнание. Бил прибран от спасителния кораб на въздушна възглавница. Не бяха взети под внимание показанията на спасения японец и в официалния протокол беше посочено, че причината за потъването и смъртта на 16-те членове на екипажа били лошите спойки на корпуса, които вследствие преместването на големия товар не издържали и се достигнало до разкъсване на обшивката и преградите. Може би общественото мнение никога не би узнало действителната причина за катастрофата, ако три дни по-късно във водите на Тасманско море не беше се случило идентично събитие. Връщайки се от пристанището Морсби, модерен австралийски кораб се сблъскал с огромен кит, който го ударил със скоростта на торпедо и разцепил корпуса на две части. И този път се спасил само заместник-навигаторът, намиращ се на носа в момента на удара. След това в продължение на два месеца още 11 пъти се повториха атаките върху търговски и пътнически кораби.

Тези събития станаха причина да се свика конференция на морските компании, която разгледа предложения за защита на морския транспорт от тайнствения *левиатан*. Предложенията за обезвреждането на чудовището бяха приети и сега командорът Марко Роден с подводния кораб „Мурена“, един от петте определени за тази цел кораби, охраняваше тасманските стада от китове от чудовищния им роднина.

Хубавото време беше позволило на кораба да изплава на повърхността и да продължи патрулирането в надводно положение. Роден тъкмо щеше да слиза долу в командния пункт, когато екранът на намиращия се пред него видеофон блесна и се появи лицето на заместника му Ралф Браун. Командорът включи микрофона.

— Роден. Слушам, старши лейтенант.

— Извинявам се, че ви безпокоя, но на разстояние 29 мили в посока северозапад открихме ехо на голям съд. Тъй като пребиваването в тасманския район е забранено, предположих, че сме попаднали на китайски или японски браконьерски кораб.

— Благодаря, Ралф! Ще проверим.

Роден се чувствуваше възбуден. Най-последно нещо интересно в това монотонно плаване.

Браун беше дал вече заповед в машинното отделение. Натисна алармените сигнали и корабът скоростно се приготвяше за потопяване — тридесет секунди след обявяването на тревогата „Мурена“ се намираще на дълбочина 40 метра и пореше водата със скорост 30 възела. Само 2 мили деляха „Мурена“ от целта, когато командорът заповяда изплаване. Искаше по този начин да изненада браконьерите. След излизането на повърхността телевизионните кадри предадоха във вътрешността на кораба картина на неподвижно стоящ кораб, напомнящ по формата на корпуса кораб от типа „SFA ANT“. Роден огледа палубата му чрез дистанционно управляемата камера, като търсеше признаци на живот. Не забеляза никакво движение — като че всички на кораба бяха измрели. „Мурена“ бавно се приближаваше към неподвижния кораб, заобикаляйки го откъм десния борд. Браун се свърза с командора.

— Командоре, не считате ли, че корабът е напуснат от екипажа?

— Не. Мисля, че има някой там. Може би са се изплашили, като са ни видели наблизко. Обърнах внимание на тези огледални антени. — И той посочи блестящите конструкции на носа на кораба. — Тогава те бяха насочени в северна посока. Сега са насочени към нас. Явно наблюдават поведението ни на екрана на видеорадара.

— Мен, командоре, ме учудва мълчанието им. Мисля, че това не е браконьерски кораб. Не ми прилича на фабрика за китова мас.

— Да. Имате право. Защо обаче досега не се е опитал да се свърже с нас!

Внезапно на видеофона светна червена лампа. Роден натисна бутона за приемане. На екрана се появи Майк, навигаторът.

— Командоре, гостите ни отплават. Погледнете на екрана на монитора!

— Значи, все пак това са браконieri. Дайте им сигнал да спрат.

След минута заповедта му беше предадена по етера към бягащия кораб. Внезапно се случи нещо, което изненада екипажа на атомния подводен кораб. На кърмата на бягащия кораб се почви малко облаче дим. След миг корпусът на „Мурена“ беше разтърсен от мощен взрив.

За момент настъпи тъмнина. Роден включи камерата и я насочи към атакуващия. Но нищо не показваше, че той ще повтори обстрелването на „Мурена“. Успокоен, той заповяда увеличаване на скоростта до 30 възела. Командорът реши да отговори на беглеца. Дясното изстрелващо устройство се издигна и след миг шест малки снаряда се насочиха към целта. Ракетите, заловени от лазерен лъч, една след друга избухваха на безопасно за бягащите разстояние.

Роден заповяда:

— Потопяване на 80 метра, скоростта без промяна. Не може да се приближим доста към него, защото ще ни атакува с дълбочинни бомби.

След минута „Мурена“ изчезна под водата, продължавайки преследването в дълбочините на Тасманско море. Радистите следяха непрекъснато курса на беглеца, който плаваше със скорост почти 30 възела с курс северозапад към Нова Каледония.

Два часа бяха минали от срещата на двата кораба, когато радиопеленгаторът Маккинли съобщи по видеофона на Роден:

— Тук Маккинли. Командоре, преди минута залових сигнали от съветския танкер „Баку“. Бил е нападнат от кит с необикновени размери и моли за незабавна помощ.

— На какво разстояние се намират руснаците?

— На около 90 мили в северозападна посока. И още нещо, командоре. От доста време радиогониометърът регистрира излъчване с висока честота. Източникът е гоненият от нас кораб.

— За какво могат да служат този вид вълни?

— Хм, радионавигацията на практика не ги използва. Използват се в Космоса и при управлението на електронните работи.

— Да, нищо не разбирам. Съобщавайте ми, когато зарегистрирате нови сигнали.

Роден мълчаливо се обърна към екрана на видеорадара. Чувствуваше как по челото му избиват капки пот. Мярна му се мисълта: „Робот, електронен робот.“ Стана от фотьойла и се приближи към картата на Трансокеания. Обозначи на нея положението на „Мурена“ и гонения кораб в момента на получените сигнали за помощ от съветския танкер. След пресмятането на данните от радионавигационната централа определи на картата и положението на съветския танкер. Браун с интерес следеше действията му. Командорът се обърна към него:

— Какво забелязахте днес сутринта, когато се натъкнахме на тези „корсари“?

— За антените ли става дума?

— Именно. — Роден посочи картата. — Определих положението му тази сутрин, а след това и посоката, в която бяха насочени тези антени. Обозначих положението на руснаците и направих поразителен извод. „Корсарът“ има пръст в тази катастрофа.

— Но по какъв начин? Та нали от сутринта сме по петите му и не сме забелязали никакъв маньовър, свидетелстващ за негова дейност извън обхвата на нашите хидролокатори.

— Вие забравяте най-важната подробност.

— Кита?

— Да! Същността на въпроса се крие в разкриването на загадката на тайнствените морски колоси, атакуващи нашите кораби. Имам чувството, че сме на път да я разрешим и наше задължение е да продължим преследването. „Баракуда“ се намираше на 90 мили западно от нас. Сигурно са засекли радиостанцията на „Баку“ и може би вече спасяват своите съотечественици.

— Значи, — продължаваме да ги ескортираме?

— Да, но с една поправка... Трябва да ги убедим, че сме се отказали от гонитбата.

След известно време се почувствува леко трептене на палубата. „Магнетроните“ — досети се Роден. Беше 9 часът и 33 минути, когато „Мурена“, вече на дълбочина 75 метра, се обви в мощно магнетронно излъчване. То създаваше антимагнитно поле, премахващо образа на подводницата на екраните на хидролокаторите на корабите в радиус от

30 мили. Включването на магнетроните според мнението на Роден трябваше да убеди екипажа на „корсара“, че атомната акула е прекъснала преследването вследствие авария. Оборудването с магнетронно устройство, което се държеше в пълна тайна, беше един от допълнителните козове на „Мурена“.

Подводницата плуваше в мрачните води на Тасманско море. Осветяваше пътя си с два мощни прожектора, тъй като с включването на магнетроните всички останали навигационни устройства се изключваха. Работеха единствено шумопеленгаторите. Те предаваха на централната кабина образа на кораба, определян благодарение на работещите гребни винтове.

Междувременно палубата на „корсара“ от момента на изчезването на ехото от подводния преследвач се оживи. Ракетните устройства и носовите антени изчезнаха от палубата, а порталният кран бавно се придвижи към шлюза на кърмата и се спря на края на палубата. Корабът чувствително намали скоростта и видимо се подготвяше за докуване, правейки това — о чудеса! — в открито море, далеч от всякакво пристанище. След минута машините спряха и сивият корпус започна леко да се поклаща на малките вълни. След няколко минути изчакване Роден заповяда изплаване на перископна дълбочина. Със заучено движение той „омете“ хоризонта. Изведнъж се вкамени... В посока към потопената „Мурена“ се виждаше пенливата следа на торпедо. Команлорът се отдели от перископната тръба и бързо натисна големия червен бутон с надпис „Потопяване“. Корабът моментално започна да се спуска и се спря едва на дълбочина 90 метра. В същото време магнитното поле внезапно нарасна, като предизвика унищожаването на следващото го торпедо. Роден беше учуден по какъв начин „корсарът“ е открил присъствието на „Мурена“, защитена от магнетронното излъчване. Трудно беше да се предположи, че торпедото е изстреляно съвсем случайно! И защо се бяха спрели в открито море? Мимоходом поглеждайки към картата, той разбра. Продължението на линията на курса на съветския танкер се пресичаше с курса на „корсара“ именно в тази точка. Значи, предполагаемата връзка на „корсара“ с катастрофата се потвърждаваше! Постепенно всичко се изясняваше. Китът, на чийто мозък се въздействуваше с помощта на електромагнитни вълни, беше потопил танкера и екипажът на „корсара“ сега сигурно подготвяше приемането му в стоманения

корпус на своя кораб... Това вече обяснява агресивното му отношение спрямо „Мурена“.

Размишленията на Роден бяха прекъснати от старши лейтенант Милър.

— Докладвам, че обектът пред нас е включил приводните си устройства. Шумопеленгаторите регистрират все по-засилващо се ехо.

— Благодаря!

След като Роден забеляза на екрана на монитора придвижващото се с увеличаваща се скорост светлинно петно на „корсара“, той обяви, че лично поема управлението на кораба. Когато указателите отбелязаха скорост 40 възела, Роден започна да се безпокои, въпреки че максималната скорост на кораба му достигаше над 48 възела. Шест часа продължи лудешката гонитба. На края скоростта и на двата кораба започна да намалява. Роден се ориентира, че „SFA ANT“ се насочва към островчето Пероруоко, обозначено на картите като безлюден остатък от подводен вулкан.

Без да се страхува от проследяване чрез радара, тъй като корпусът на „Мурена“ беше покрит с радионитпореста субстанция, поглъщаща и деформираща електромагнитните вълни, Роден реши да използва перископа. Командорът се прилепи към окуляра и със затаен дъх видя как на разстояние около 1000 метра корабът направи завой и се насочи направо към брега на Пероруоко. Маньовърът беше твърде неочакван. Сивият кораб, без да намалява скоростта си изчезна в скалите на островчето. Впечатлението беше така фантастично, че Роден и заместникът му, които наблюдаваха това, просто не можеха да откъснат погледа си от мястото, където изчезна силуетът на кораба. Командорът веднага заповяда изплаване и след минута „Мурена“ се полюшваше на повърхността. С подготвени за действие лазерни оръдия и скорост 10 възела „Мурена“ се приближи към островчето, като мина между кораловите рифове.

Светна жълтата лампа и Роден включи видеофона:

— Тук е радионавигационната кабина. Командоре, радарното ехо се връща деформирано. Пътят, изминаван от сигнала, е много по-дълъг от разстоянието до скалите. Пред нас има проход, издълбан или естествен тунел. Този факт обяснява внезапното изчезване на кораба. Ще продължаваме ли неговия курс?

— Благодаря, Майк! За продължаването на курса ще реша след консултация с екипажа.

— Тъй вярно, разбрах!

Като изключи видеофона, командорът се замисли. След кратко колебание натисна няколко клавиша на пулта и на екрана се появи вътрешността на централната командна кабина. При вида на алармените сигнали всички оператори се събраха пред екрана на централния видеофон. Роден заговори бързо с малко хриплив глас:

— Събрах ви, тъй като се налага вземане на известни решения. Корабът, който гонихме, сега се намира във вътрешен басейн в централната част на острова. Реших да го проследим и да си изясним всичките му досегашни маневри. Тъй като операцията е рискована, поемам командването на кораба, а вас моля да заемете местата си в спасителната капсула. Благодаря, това е всичко!

След малко Роден постави на главата си радионавигационния шлем, закопча моленивия скафандър и седна в обширния фотьойл за централно управление. Провери командния пулт и се свърза със спасителната капсула. На екрана видя дванадесетте кресла на разположилите се удобно в тях пурпурни фигури на екипажа. В случай на опасност капсулата можеше да се изстреля и екипажът на подводницата с изключение на нейния капитан можеше да се спаси. В капсулата на екрана на телевизора екипажът можеше да наблюдава действията на командора, а на втория екран — всичко, което ставаше извън кораба.

Роден, успокоен от безопасността на екипажа, включи видеорадара и „огледа“ пространството около „Мурена“. Нищо подозрително. „Е, какво пък, да опитаме“ — промърмори през зъби и натисна ръчката. Почувствува как „Мурена“ набира скорост и едва като навлезе в сянката, хвърляна от скалите, видя в светлината на прожектора тунел, издълбан в тях. „Мурена“ внимателно се насочи в дълбочината на широкия тунел. След стотина метра в далечината забеляза оскъдна дневна светлина.

Командорът увеличи скоростта на кораба. Искаше да използва ефекта на внезапността. Прожекторите бяха изключени. Корабът изскочи от тунела и внезапно зави надясно. Камерите веднага заловиха силуета на кораба, на няколкостотин метра пред носа на „Мурена“. На палубата му няколко фигури в сребристи комбинезони се вглеждаха в

неочаквания гост. След миг изчезнаха във вътрешността на кораба. Престана движението и на каменния бряг. Роден огледа с камерата цялото пространство около кораба. От трите страни го ограждаха голи скали, а срещу него забеляза сребристи постройки във формата на огромни раковини, прикрепени хоризонтално към сивите базалтови скали. На брега се намираше нещо като стапел, заобиколен от стрелите на няколко крана и лебедки. Една от тях се намираше във водата, а под нея се виждаше вретеновидната форма на някакъв морски съд. „Корсарът“ беше закотвен към брега и над него беше опъната маскировъчна мрежа. В скалите се чернееха отворите на няколко тунела, от които като сребърни нишки се точеха релси към брега.

Командорът разбра, че се намира в някакво отлично маскирано пристанище. Мнимо безлюдното островче представляваше прекрасно укрытие за модерно оборудваните „корсари“. За момент взе решение: насочи кораба към центъра на басейна с нос към акостирания кораб, наблюдавайки едновременно бреговете съоръжения. Не забеляза никакво движение — знак, че жителите на островчето не са много доволни от посещението. Изчаквайки няколко минути, Роден включи видеофона, който му показва вътрешността на спасителната капсула:

— Сами видяхте — започна той — каква паника предизвикахме, като се появихме тук. Трябва да изпратим абордажно отделение. За тая задача са необходими трима-четирима. Кой от вас...

Не беше завършил, когато на пулта светнаха 12 червени лампи.

— Благодаря ви, но не мога да позволя всички да напуснат кораба. Ще отидат Милър, Браун, Родригес и Лий. Успех, момчета!

Изключи микрофона и погледна екрана на монитора. На брега продължаваше да цари спокойствие. След получаването на сигнала за готовност на четиримата смелчаци, той натисна ръчката и включи двата черно-бели контакта. Сивозеленикавата електрическа лодка се отдели от кораба, насочи се към „корсара“. Докосна брега. Четиримата с пистолети в ръка изскочиха от нея, криейки се сред огромните скали. Двама от тях се откъснаха от скалите и се насочиха към акостирания кораб. Внезапно единият се спря, издигна ръце, като че ли да защити главата си, и миг след това рухна на земята. Вторият от бягащите се скри зад корпуса на кораба. Командорът обърна камерата към сребристите постройки и успя да забележи блясъка на лазерния изстрел. Ръчката му действуваше по-бързо от мисълта — лазерните

оръдия на кораба бяха моментално насочени към огледалните проблясващи стени. Блясък на експлозия и кълбо черен дим се понесе над скалите. Командорът щеше да натисне втори път бутона на пусковото устройство, когато с края на окото си забеляза на екрана фигура в кърваво проблясващ комбинезон. Позна Родригес, най-добрия стрелец в цялата IX ескадра. Стоеше на брега и енергично махаше с ръка в посока към „Мурена“. Роден имаше чувството, че младият испанец искаше да го предпази от нещо. Внезапно забеляза лазерната игла, която пресичаше въздуха, и след миг видя тялото на Родригес да лежи неподвижно.

Желание за отмъщение облада командора — беше вече загубил трима души, без да знае чия ръка ги беше лишила от живот! Включи монитора и в момента, когато насочи една от външните камери назад, се вцепени! На разстояние по-малко от 100 метра чудовищен кит пореше водата. Никога дотогава не беше виждал такова гигантско животно! Грамадното туловище можеше да смачка корпуса на „Мурена“ като картонена кутийка. Превключването на командните ръчки беше работа за секунди и корабът като пришпорен кон се хвърли напред. На няколко десетки метра от брега направи внезапен завой вляво и се насочи зигзагообразно към средата на басейна. Едва сега Роден можа да оцени действителната големина на звяра. Потръпна при мисълта, че корабът му в този миг можеше да бъде смачкан от ударите на чудовищната опашка. Натисна два жълти бутона и от двете страни на носа се показаха отверстията на четирите пускови установки. Секунда по-късно четири торпеда, използвани за приспиване на болни и ранени животни, изскочиха за среща с атакуващия гигант. Улучен с двойна приспиваща доза, той започна да се мята, като издигаше фонтани вода и удряше мощния си плавник в повърхността на басейна. Но постепенно неговите движения се забавяха, докато на края се отпусна напълно неподвижен. Командорът насочи отново камерата към скалите, сред които лежаха неподвижните фигури на неговите моряци.

След миг започна отново да обстрелва постройките, които въпреки многобройните експлозии оставаха неразрушени. В момента, когато левият пусков механизъм се насочваше към сивия силует на кораба, „Мурена“ беше разтърсена от мощен взрив, няколко секунди по-късно — от втори. Напразно Роден се стараеше да изведе кораба от

полето на обстрела — управлението не действуваше. Автоматите съобщаваха за течове в кърмата. Бойната кула беше неподвижна... Третият удар ускори решението — осакатеният кораб бавно заплава към брега. Ситуацията на деветте души, намиращи се на палубата му, все повече се влошаваше. Всеки от тях разбираше, че единственият начин да спасят живота си беше завладяването на Пероруоко.

Корабът акостира и командорът даде заповед всички да се подготвят за напускане на „Мурена“. Когато моряците се събраха около него, с движение на главата си командорът посочи към черното отверстие на тунела, намиращ се на разстояние около 80 метра. Кимнаха в знак, че са разбрали. Тримата скочиха на брега и с огромни скокове се насочиха към тунела, като след малко потънаха в мрака. След миг светването на лампата оповести, че преминаването е успешно.

— И така, напред! — извика Роден в микрофона и след миг той се намираше в коридора, заобиколен от екипажа си. Стените чернееха зловещо, но в дъното забеляза оскъдните отблясъци на светлина.

— Двама остават за охрана тук, останалите с мен!

След стотина метра седмината попаднаха в огромна, ярко осветена зала. По дължината на стените ѝ бяха разположени много тръби, а от двете ѝ страни се намираха бели лабораторни маси с многобройни химически уреди и съдове по тях. В средата се намираха два реда двуметрови балони, свързани със сложна система от тръбички.

Роден се приближи към единия от тях, отви малкото кранче и на пода паднаха големи светлосини капки течност.

— Командоре, не пипайте това! — забръмча в слушалките гласът на старши лейтенант Дейвис. — Това е много опасно взривно вещество. Виждате ли...

Дейвис наля в една колба от светлосинята течност, а след това се приближи към другата редица балони и наля в друга колба капки червена течност. Изля ги на пода и всички с любопитство наблюдаваха двете приближаващи се струи. В момента на сливането им внезапен взрив разтърси въздуха.

— Това е тектонит — отново се чу гласът на Дейвис, — тези запаси са достатъчни да се взриви целият остров.

— Трябва да го обезопасим — каза Роден. — Оставете тук с Томсън. Ако се случи нещо с нас, взривете лабораторията!

— Разбирам, командоре!

Роден се хвърли напред, но от един страничен коридор се чува два изстрела и един от навигаторите се свлече на пода. Роден стреля два пъти и побягна в посоката, където преди миг се мярна фигура в сребрист комбинезон. След няколко метра се спря. В краката му лежеше дребна фигура. Приклепна и я обърна по гръб. Усети, че му притъмнява пред очите. Това не беше човек! Зад стъклото на сребристия шлем го гледаха втренчено с мъртъв поглед изпъкнали очи. Лицето на непознатото същество, лишено от нос, със заострена хоботовидна челюст, поразяваше със своя вид. В ръката, напомняща защитна ръкавица, съществото стискаше тръба с необикновена форма — навярно това беше неговото оръжие. Заедно с тримата си другари Роден се наведе над съществото. Без съмнение пред тях лежеше пришълец от Космоса. И то пришълец, който в никакъв случай не беше настроен миролюбиво към хората.

Остави другите, продължи до края на коридора и там попадна в началото на огромна подводна пещера. Погледна надолу и видя огромните тела на китове. Някои от тях имаха на главите си миниатюрни предаватели, прикрепени за кожата с помощта на смукала. Изходът от пещерата беше преграден с решетка. Вляво в малък басейн се намираха делфини орка. Позна ги по грамадните триъгълни тръбни плавници — всички делфини бяха свързани с мрежата от тръби, обвиващи пещерата. На мястото, където стоеше, се намираше нещо като дистанционна диспечерска уредба. Едва сега разбра каква загадка криеше вътрешността на острова. Тук, пред него, се намираше изкуствена плантация за китове-гиганти. Космическите пришълци, враждебно настроени към жителите на Земята, без съмнение искаха да завладеят планетата. И тъй като не разполагаха с необходимата сила, явно искаха да извършат това, използвайки невинните обитатели на океаните.

Голямото количество тектонит, струпано на острова, потвърждаваше изводите на командора. И така на всяка цена трябва да се попречи на нашествието им!

Роден се върна по коридора и изведнъж почувствува, че се вкаменява! Пред него на зеленикаво проблясващите плочи лежаха три

фигури в пурпурни комбинезони. Огледа се, но никъде не видя тялото на космическия пришълец. Явно тези, които са убили тримата моряци от „Мурена“, са го взели със себе си.

Нямаше време за губене. Командорът се хвърли към лабораторията. Натъкна се на мъртвите Томсън и Дейвис. Роден извади малка антена и включи микропредавателя, викайки позивната на двамата моряци, оставени да охраняват входа на тунела. Никакъв отговор. Разбра, че е единственият останал жив от екипажа на атомната подводница и няма шанс да се измъкне. „Мурена“ беше повредена и неспособна за потопяване...

Приблужи се към два огромни балона, свързани със стъклени тръбички във формата на буквата V. Отвори бавно двата месингови крана и с явно облекчение видя как от двете страни потекоха една към друга струи тектонит. Нищо повече не можеше да ги спре...

Огледа за последен път лабораторията, опря се на стената и зачака смъртта...

Сребрилата фигура, надвесена над окуляра на звездния телескоп, се изправи и обърна към намиращия се в централното помещение екипаж на космическия кораб.

— Базата престана да съществува. Обитателите на Третата планета откриха нашите намерения. Още веднъж повтарям: веднага трябва да напуснем нейния пояс! В противен случай жителите на Земята ще ни унищожат, както нашите братя в базата!

Изпъкналите очи на събралите се бяха насочени към командира. Той каза:

— Затова ли сме пропътували 16 звездни периода, за да се върнем без нищо на Алтаир?! Задачата ни беше и е завладяването на Третата планета! На какво основание твърдиш, че жителите ѝ могат да ни победят?

— Видя екраните на астротермите и ти е ясно, колкото и на мен, че те откриха многобройни следи от термоядрени експлозии. Сигурен съм, че жителите ѝ имат в ръцете си оръжие, ако не превъзхождащо, то поне равностойно на нашето! Последните донесения от базата сочат, че тя е атакувана от мощно въоръжен хидротрон. Той е причината да не видим никога вече двадесет и двамата си братя.

Командирът за момент се поколеба и на края с люлееща се походка приближи към командния пункт. Постави ръка върху ръчките на акселераторите, обърна глава към наблюдаващите го и придвижи ръчките.

Трансгалактическият диск, изменяйки постепенно траекторията на полета си, потъна в мрака на Вселената.

ВЕСЕЛА ЛЮЦКАНОВА КАТО В ПРИКАЗКАТА НА АНДЕРСЕН

Изборът се спря на него. Той не запитва защо. Знаеше. Кратката заповед го изпращаше сам в едно от най-рискваните пътувания с няколко сухи и точни думи. Председателят на комисията при експерименталната база му я връчи мълчаливо и сложи тежка ръка на рамото му. Гледаше го в очите, не извърещаше поглед, както правеха винаги другите, и Иван му бе благодарен и за това.

— Имате два дни, за да се сбогувате с близките си.

— Нямам близки.

Председателят се смути. По някакъв необясним начин Иван го тревожеше и сега, както през всичките изминали години. Беше му дяволски трудно с него, но не искаше да се предаде.

— С момичето си...

— Нямам момиче.

Председателят махна с ръка. Не знаеше как да продължи. Не биваше и да се разнежва. А от съвети и напътствия Иван не се нуждаеше.

— Ако ми разрешите — помогна му той, — бих искал да се простя с морето. И да си взема в ракетата някои свои неща. Ще се съберат в една кутия.

Разреша му. Това беше най-малкото, което можеше да направи за него.

Сутринта, когато слънчевите лъчи докоснаха картината върху стената, Иван стана и тръгна към морето.

То шумеше и носеше насреща му соления дъх на своите необятни пространства. Водата беше топла. Иван свали дрехите си и влезе в нея. Легна по гръб, присви очи срещу слънцето, в миглите му то се разсипа на хиляди капчици различни цветове от дъгата. А водата го галеше по-нежно от момиче и отмиваше бавно от него натрупаната горчивина през годините.

Тръгна към базата, отнасяйки в шепата си раковина, която, допряна до ухото, му връщаше морския шепот.

Течеше втората година на полета. Корабът се носеше по своята орбита в огромната черна пустота без никакъв плясък на криле. На светлия екран в кабината си Иван бе наблюдавал как се отдалечава Земята. Когато тя се бе превърнала в блестяща синя точка между многото други, той бе въздъхнал тежко. А бе мислил, че ще изпита само облекчение. Непонятна тъга размекна мускулите му. Отпуснат в креслото, със затворени очи, той разбираше, че Земята го държи с хиляди примки, трябваше да се освобождава от тях внимателно, да ги смъква една по една. Множество картини, прилични на сънища, изплуваха в съзнанието му. Те се нанизаха последователно и изградиха пред него целия му двадесет и пет годишен живот. Той го наблюдаваше отстрани и с насмешка, все едно че това не беше неговият живот, а животът на някой друг. Ето го, най-дребния в къщи, хилаво момче с щръкнали уши и прегърбена фигура. Децата го отбягваха отдалече, дори собствените му братя се срамуваха от него и се измъкваха незабелязано един след друг, а когато майка му го викаше, гледаше все някъде около лицето му, никога не право в лицето му и това го влудяваше от омраза. Един ден я чу да се оплаква на съседката им:

— Не зная на кого прилича това момче, като че ли не е мое. Всички от рода ни са красиви, погледни другите ми синове...

Тогава той се залепи за огледалото. Гледа се час, два, пет, после гледа дълго другите деца и дълго ги сравнява със себе си. И побягна. Няколко дни не се прибра в къщи, скиташе в близката гора, пълна с боровинки и къпини, с животни и птици, с весело ехо, което го мамеше подире си. Тогава не познаваше още морето, силата му да лекува човешката болка. Върнаха го насила, изтърпя боя от красивата бяла ръка на майка си, коравата длан на баща му го награди с още два плесника и го заключиха горе, на тавана. Там се пазеха странни овехтели дрехи и купчина още по-странни овехтели книги, никой не бе ги докосвал с години. Да плаче му беше обидно. А вътре в него вилнееше буря. И той се зарови в книгите, сред тях откри да плаче Пепеляшка, обидена от сестрите си, и добрия стар вълшебник Андерсен. Викнаха го за обяд, Иван не слезе, викнаха го за вечеря, той

се притаи в полумрака, после чу тежките стъпки на баща си, който отключи тавана и се отдалечи, но Иван пак не слезе.

— Къде ще ходи — каза някъде съвсем наблизно майка му, — ще огладнее и сам ще се смъкне...

Смъкна се на третия ден, побледнял и отслабнал, но непознатата странна светлина грееше в очите му. Той тръгна с нея в дните, прилежно изготвяше уроците си, много четеше, рисуваше, пееше, скиташе по изложби, ходеше на кино и на театър и все сам, никой вече не се интересуваше от драми и картини, връстниците му бяха луди по глайдери и коли. И само понякога — и по момичета. А момичетата той не поглеждаше, за да не вижда как извързват погледи. Търпеливо чакаше чудото. Растеше здрав и чакаше чудото, тренираше тялото си и чакаше чудото, учеше се на издръжливост, пропускаше край себе си думите, които можеха да го обидят, и слушаше музика — не от тази, по която щурееха всички, той обичаше Григ, нежния и мечтателен Григ, Бетховен, Мусоргски. И Вагнер, разбира се. Можеше с часове да слуша Валкюрите, а „Летящият холандец“ му откриваше нов, различен свят, в него имаше място и за Иван. Когато най-сетне навърши осемнадесет години, пристъпи отново с трепет към огледалото. Гледа се час, два, пет. После вдигна ръка, свита в юмрук, и по нея потече кръв. Строшените стъкла звъннаха като изгубената кристална пантофка на Пепеляшка. Чудеса ставаха само в приказките. Вълшебникът Андерсен се превърна на стар лъжец. От грозното пате не излезе лебед. Иван замина, без да се сбогува с никого.

В експерименталната база за далечни полети в Космоса го приеха добре. Издържа с отличие изпитите. Ловък, смел, умен, той се отдели рязко от останалите. Ако те издържаха по няколко часа в различните изпитвателни камери и центрофугата, той издържаше два пъти повече. Ако те тичаха по пет километра на ден, той тичаше по десет. Иван стискаше зъби и преодоляваше умората, никога не се оплакваше, изцеждаше и последната капка сила от тялото си, без да го жали, не се страхуваше от нищо и не дружеше с никого. Уважаваха го, но не го обичаха. Отмъщаваха му за явното превъзходство, като го наричаха зад гърба му „Плашилото“. В кратките дни, когато напускаха базата и колегите му хукваха да се любят с момичета, той обикаляше

по стари и забутани дюкянчета, купуваше репродукции, които поглеждаше набързо, складираше ленти с трагедиите на Шекспир, стиховете на Пушкин и Уитман, слушаше откъси от романите на Достоевски и Сол Белоу. Имаше вкус към красивите неща и стаята му, до която се отиваше по висока стръмна стълба, ги съхраняваше само за него. И то за времето, когато ще може да им се наслаждава дълго. Защото в базата всеки час бе разпределен до секунда. Учене, тренировка, учене, тренировка, учене... И овладяването на една техника, която гълташе ненаситно цялото му денонощие.

На няколко пъти заминаваха експедиции от най-добрите, а него все не го предлагаха. Бягаше до морето и се връщаше, изплакал болката си на пустия бряг. Преподавателите се страхуваха в далечното и трудно пътуване из Космоса да натрапят на групите присъствието му и странния му характер. И едва когато решиха на обещаващата много опасности, а може би и нещо друго самотна планета на Оранжевия диск да отиде сам човек, те се спогледаха и в погледите им без колебание узря едно единствено име.

Той не бързаше да извади всичките си богатства наведнъж. Знаеше, че има няколко години за пътуване. И за пълна самота. Времето носеше забрава. Първото, което изтри от паметта си, бе жестоката обида на онези, които го нарекоха Плашилото. Второто — още по-жестоката болка от думите на майка си. И последваха спомените на детството, които той заличаваше като с гума, а в откритата се белота лумна желанието му да обича и да бъде обичан. Той изпълваше полумрака на кабината си със задушаваща от нежност музика, тя му действуваше странно. В нея се люшкеше трева, чуруликаха птици, плискаше се море, топло и необятно, в пясъка се премятаха деца, девойки тичаха с разперени ръце към слънцето. Музиката го зовеше към една непозната земя, където няма скърби и никой не обижда любовта, и никой не посяга на щастието на другия, където слънцето не хвърля сянка, а е само блясък, където морето не отмива болката, а е само радост. На тихия ѝ фон той слушаше Ромео и Жулиета, гласове на отдавна мъртви актьори, които възкресяваха драмата на двама влюбени, още по-отдавна мъртви. Думите шибеха лицето му с хладни морски капчици. „Целият свят е театър“ —

шепнеше Уилям Шекспир, изравяше мъртъвци от всички времена, отравяше крале и колеше в подземията невинни деца, призоваваше вещици, качваше властолюбиви жени на престола, присмиваше им се и ги унижаваше, правеше от гробарите мъдреци и свои приятели, потопяваше кораби и спасяваше пирати, подлудяваше девственици от любов, поставяше вечни въпроси на самотни зъзнеци принцове, разтърсваше земята от вопли и от страх, и от цял ураган от чувства, събрал в едно красиво човешко лице и шута, и палача, и поета, смесил в едно любовта и омразата, смъртта и раждането. Аз видях живота, каквото и да се случва, е прекрасен, смееше се в ухото му той, а Иван потръпваше, готов да скочи в тази клокочеща бездна, разбрал колко е пропуснал там, долу, на Земята, уплашен от болезненото общуване с хората, с доброто и лошото в тях, неизпитал радостта от ласката на жена и болката от ласката на жена, неизпитал радостта от мъжкото приятелство и болката от предателството на мъж. Клокочеща бездна му поднасяше и музиката на Вагнер и той се мяташе в нея, за да се успокои по-късно с Григ, или с шума на морето в неговата раковина и да потъне по-късно във вълшебството и добротата на Андерсен и във всепрошаващото тържество на бедната Пепеляшка. Влюби се до лудост в Лусинда Бермудес, с часове наблюдаваше лицето ѝ, излъчващо светлина и лукавство, гледаше „Голата маха“ и „Жената пред огледалото“, съвършенството им го опиваше като вино. „Сикстинската мадона“ му поднасяше невинното си лице и собствения си син, разговаряше дълго с Иван Карамазов, раздвояваше се с него, плашеше се и от брат му Митя, но, го чувствуваше близък, страдаше с мъката на Квазимодо. Той би могъл като него безнадеждно и до смърт да обича сега една Есмералда. Искаше да каже на някого от тези отдавна мъртви хора, създавали прекрасното от болката или от радостта си, той не знаеше, искаше да каже поне на някого от тях благодаря. Благодаря ви, че ми открихте с какво трябва да живее всеки човек.

Знаеше, че може и да не се върне обратно, че всичко онова, до което се добра така мъчително и бавно, едва ли вече ще му послужи, отиваше сам, за да загине сам на една мъртва планета, но това не го плашеше — неговите сигнали щяха да стигнат до Земята. „На планетата на Оранжевия диск — нищо.“ Нищо от този разнолик, дълбок, вечен живот на смъртни. На смъртни ли?

Планетата на Оранжевия диск сияеше на екрана в кабината му близка и своя. Той пушна няколко сонди. Приблужи смело, обиколи я веднъж-два пъти, не видя нищо подозрително, напротив, тя му хареса. Пригответи се за приземяване. Уредите му се подчиняваха безотказно. В него пламна човешкото любопитство, той можеше, да го заплати и с живота си. Както хиляди преди него. Но убеден вече в безсмъртието на човека, Иван изпрати към Земята няколко съобщения. Прилича на нашата планета. Атмосфера — като нашата. Кацам.

Усети лек трус. Поседя вдървен и неподвижен в креслото, после започна бавно да се освобождава от коланите. Краката му бяха изтръпнали, разходи се напред-назад в кабината, като не откъсваше очи от пищната зеленина в рамките на илюминаторите. Грееше слънце, оранжево и топло. Той провери внимателно облеклото си, нахлупи скафандъра, пристъпи към вратата. Преди да я отвори, намери Поемата на екстаза, натисна копчето и гръмнаха тържествено високоговорителите. Неразумно беше, но не може да овладее порива си. Застанал цял в отвора на вратата, той вдигна очи към оранжевото слънце и зажумя. Когато ги отвори и наведе към хоризонта, на отсрещните скали, многобагвени и пулсиращи, го ослепиха фрески. Стъпи в тревата, тя беше гъста, зелена, съвсем като земната, а от скалите го гледаха прекрасни лица на жени и мъже, съвсем като земните, нарисувани от ръката на майстор. Иван изтича към тях, смъкна скафандъра, задушаваше се от вълнение. Искаше да ги докосне, да повярва, че съществуват, че не са мираж на изостреното му изгладняло въображение. Фрески бяха и представляваха обредна сцена, която той добре познаваше. В непознати дълги дрехи жените носеха хляб в протегнатите си ръце, а мъжете пристъпваха усмихнати. „Колко е хубаво! — въздъхна той. — Навярно зад тези скали започва градът и в него живеят те, а зад града е морето и в него се къпят те, тези прекрасни мъже и жени, и съвсем скоро, съвсем скоро аз ще ги видя, тези прекрасни мъже и жени, които посрещат гостите си с хляб. А може би и със сол? По-скоро!...“

След толкова години самота Иван не можеше да бъде предпазлив. Не искаше. Но изведнъж в съзнанието му светна думата „Плашилото“. В червено, като сигнална лампичка. Тя го прикова на

място. Не от страх. От ужас. Нима можеше да им поднесе своето грозно лице, пръв представител на друга планета с толкова грозно лице, нямаше ли да се отдръпнат от него и те? Огледа се. Съвсем в краката му ромолеше поток, навярно се вливаше в морето. Пристъпи към него, наведе се над бистър зелен вир. Готов да умре, преди да го е открил някой, той ахна. Милият стар Андерсен е бил прав в онази своя приказка. От тихата вода го гледаше изненаданото одухотворено лице на млад мъж с прекрасни черти. Иван коленичи. Лицето му се наведе над другото във водата, не го ли мамеше тя, но чертите останаха същите, непроменени в своята одухотвореност.

Иван се изправи. Поемата на екстаза пълнеше пространството от тревите до облаците, опираше в скалите, връщаше се към него, за да го поеме и в себе си.

Той тръгна.

ГЕОРГИ КРУМОВ

ЛЪЖЦИТЕ ОТ УРАНОВАТА ПЛАНЕТА

В горещите часове не издържаха: качиха се на катерчето и излезнаха на брега. „Пчеличката“ — както наричаха ракетоплана за връзка между кораба и планетата — сега бе в сянка. Тежка, мрачна и примамлива сянка под огромните скали, върху най-високата тераса на стръмните, отвесни каньони, издълбани от някогашните реки — мъртви, изчезнали до последната капка вода. В преддверието на „Пчеличката“ свалиха защитните си костюми и ги хвърлиха в камерата за дезактивизация. Павел се отдръпна зад тънката полупрозрачна завеска и изчака Стела да се преоблече. Гледаше силуета ѝ, гъвките ѝ, плавни движения, силни и резки и все пак женствени, учудващи — отразени върху завеската като върху екран от златистото сияние на излъчвателите. После наведе глава. Беше обещал да не я гледа. Когато вдигна отново поглед, нея вече я нямаше.

Павел дръпна завеската и се зае с досадната процедура. Макар че приборите показваха всичко в рамките на нормата, пъкна се за миг под душа с тежката, плътна дезактивизационна течност, после облече халата си. Индикаторът светеше в зелено: всичко е наред. Това и щеше да запише — както всеки ден — в дневника.

Впрочем може би само днес — не.

В приборното отделение, което им служеше и за трапезария, тя го чакаше отпусната в креслото. Бавно сресваше дългите си медночервени коси. Бе успяла да се окъпе отгатък, в миниатюрната им баня, светилище с истинска земна вода. По косата ѝ блестяха ситни капчици. „Като роса“ — помисли Павел и за миг затвори очи: пред погледа му се мярна една тучна, просторна поляна на Земята и едно дърво — един огромен самотен бряст, — и тревата край него бе неутъпкана и блестеше от ситни бисерни капчици... Махна с ръка, за да отпъди видението, и седна задъхан в креслото до климатичната инсталация. Приспивното ѝ жужене разливаше прохлада и аромат на борова смола. Поседяха така, безмълвни от умора, после той зашари с

поглед към шкафовете. Стела забеляза погледа му и побърза да извади неговата любима старинна халба и кутията с таблетки:

— Признай, че чета мислите ти. Искаш бира.

— Само че в множествено число.

Стела разчупи прозрачната Херметическа опаковка и пусна таблетката в халбата. Бялото сухо вещество с хидрофилна добавка зашумя весело, разпени се, светложълтата течност бързо изпълни халбата. Павел едва изчака секундите, които бяха нужни, за да се изстуди. Още пиеше жадно, когато Стела вече разчупваше втора таблетка.

— А ти ще се пропиеш — засмя се тя. — Вече съжалявам, че ти донесох цяла кутия таблетки. От скритите запаси на Ив — добави тя и смутено замълча.

Павел я погледна: „Каква възможност имаш ти да пребъркваш тайните запаси на командора? Защо се криете и двамата?“ — питаха очите му. После отвърна поглед. Ако наистина са се влюбили един в друг, както подозираше екипажът, това и за двамата е драма. А може би не драма, а трагедия, и то не само за тях, а и за още двамина, които ги чакат на Земята. Защото командорът и Стела бяха единствените от екипажа, които си бяха създали семейства, преди да тръгнат на този рейс. И двамата не говореха за това — просто криеха „тайните“ си: командорът — коя бе жена му, Стела — кой бе мъжът ѝ. Нека си крият. Макар че поне Ив, старият приятел, можеше да се довери на Павел. Стела бе новачка, тя още не знаеше какво бе космическа дружба. Доверие. Но Ив...

— Знаеш ли — започна Павел — може би трябваше...

В този миг над главите им записука предупредителното устройство. Стела побърза да включи видеофона и да седне пред него. На екрана се появи мъжественото, сурово, красиво лице на командора. „Да, тя като че ли наистина е влюбена в него“ — помисли с огорчение Павел и дори не се опита да заеме мястото си пред прибора, макар че то се полагаше на него — тук той бе командирът. Командир с една подчинена, на която с удоволствие би се подчинил.

— Докладвай, Павле — кратко рече командорът.

— Само че Стела ме изпревари — насмешливо подхвърли Павел и посегна към кутийката с таблетки. — Нека докладва тя. Мисля, че няма да ти бъде неприятно.

— Не се заяждай, Старче — засмя се Стела.

— Погледайте се — измърмори Павел и видя как помрачня лицето на Ив върху екрана. — Отдавна не сте се виждали. Цели четири дни.

— Нещо май не е наред при вас — каза командорът.

— Нещо наистина не е — кимна Павел.

— Всичко е наред — побърза Стела. — Бъди спокоен. По-важното е, че днес може би ще свършим.

— Как може би! — повиши глас Ив. — Днес трябва да свършите!

— Трябваше — уточни Павел.

Стела помълча, после сдържано продължи:

— Нека аз обясня. Сега работата е такава, че... Ето какво: кабелите се тресат от удари, а това означава, че и апаратът се тресе. Изпарителят. Нещо пречи при пускането му. Нямаме дори един видеоехолот... Кой е очаквал такова нещо? Риби ли го блъскат? Нали уж нямаше нищо в това море? А от тази сутрин усещаме силни тласъци и върху сала. Павел дори падна във водата...

— И се върна на сала — рече Павел — с доста синини по тялото.

— Какви синини? — не го разбра Ив. — Знаете, че това море е мъртво. Мъртво, безнадеждно мъртво. Както и цялата планета. Нали за това слагаме изпарителя. Шегуваш ли се?

— Уви, този път не — въздъхна Павел и потърка с длан раменете си. — И мен ме раздрусаха.

— Кой, по дяволите!

— Това бихме искали да знаем и ние — рече Стела.

— Тези — рече Павел, — дето ги „няма“. Нали така знаем ние? Вода, радиация и нищо повече. А нещо има. Риби, октоподи или каквото се крие там. Следобед ще се гмурнем, ще разберем. Изпрати два термоинтроскопа, там нищо не се вижда и на педя. Това не е море, това е някаква каша. Прилича на физиологичен разтвор — това е единственото, което успях да измеря от сала. Термоинтроскопите изпрати с комплект за шлемове.

— Това наистина е изненада — каза Ив след кратко мълчание. — Какво са проучвали онези от първата експедиция?

— Късно е вече да се питаме.

— Добре, защо тогава не пуснете некронизаторите? Отървете се от „тях“.

— Защото не знаем какво са „те“ — с досада, която стресна и Стела, отвърна Павел. — И защото после повърхността на морето може да стане непроходима дори за нашето катерче.

— Толкова ли са много?

— Изглежда. Слушай, Ив, салът се тресе като в буря, а морето е гладко! Помисли само: нашият сал! С кабината, с приборите, с всичко! Знаеш колко тона тежи.

— Да, да. Това е повече от неочаквано — замисли се Ив. — Нали проучвателната експедиция провери толкова морета с малка радиация? Щом и там откри само следи от живот... Какво може да живее в това море? С неговата ужасяваща радиация? Та то не е море, а...

— Басейн за екзекуции — подсказа насмешливо Павел.

— Не се паникьосвайте — не разбра насмешката му Ив. — Нали сте минали курса по биозащита! За вас то не представлява опасност.

— За нас не. И не става дума за морето. А за неизвестното.

— Добре, почивайте сега — кимна командорът.

Лицето му бе озадачено. Екранът потъмня.

Стела спеше в кабината си. Павел й завиждаше: такава жизненост може да има само жена. И то жена, която за пръв път излиза в Големия космос. Тя беше на двадесет и шест, възраст, на която човек все още гледа повече напред, отколкото към миналото си — ако го има. Павел бе точно на четиридесет. Преди два месеца, още докато пътуваха, на кораба бяха празнували рождения му ден, бяха пийнали малко повече от разрешеното и Павел си бе позволил да целуне Стела не съвсем „колегиално“, при това пред командния състав на екипажа. Тя само се бе засмяла смутено, но командорът, който винаги оставаше трезв, го бе погледнал с неочаквано раздражение. После това се забрави. А Павел бе измърморил: „Една старческа целувка“...

Оттогава Стела го наричаше „Старче“. Този прякор започна да се разпространява горе, сред екипажа на кораба. Но Павел всъщност бе доволен: когато се върне на Земята след това второ излизане до Урановата планета, един овехтял от скиторене астронавт все пак полесно ще се пенсионира с такъв прякор. Мина времето, когато бели

гриви се развяваха из Големия космос. Сега е времето на младите. Пък и с умората си Павел просто агравираше. Умората беше реална, приборите на медицинския робот я регистрираха ясно, но кой от астронавтите не я познаваше? И кой ѝ обръщаше внимание? Час, два в кабината на лекаря — и можеш да подскачаш в гимнастическия салон. На Павел просто му беше омръзнало всичко и не искаше, не смееше дори да си го признае. Не му се излизаше вече: искаше си поляната, дървото, тревата на Земята. Искаше тишина.

— Искам — рече гласно Павел, сякаш се намираше пред комисията на Центъра — да седя под едно дърво, сред една поляна. И да гледам тревите. С роса, с калинки. Ето това искам.

— Много искаш — рече Павел.

— Това ще ти се полага — рече Павел с въображаемия глас на някой от комисията — след още четиридесет години. А засега — едно денонощие в психокамерата.

Загледа се през илюминатора на „Пчеличката“. Корабът не се виждаше, той рейдуваше много високо и много далеч за невъоръжено око. Като сребриста, припламваща от слънчевите лъчи на Урановата планета топчица високо над морето се виждаше само огромният спътник: той трябваше да унищожи изпаренията на морето, за да не се върнат под формата на дъжд, който можеше да наводни бъдещите рудници. Не се и виждаше друго на това небе — опалено, с необикновено силен парников ефект, и все пак небе като земното — синьо, бездънно, спокойно. Може би равнодушно. Или замислено. Или пък тревожно — такова, каквото е в теб. Искаше му се да е медночервено — като косите на Стела. Когато го сравни с нея, когато мислено спомена името ѝ, Павел усети лека парлива болка — махна с ръка и я пропъди. Пропъди и образа на Стела. Тя бе недосегаема. А знаеше, че лежи оттатък сама и че му е нужна. Тъкмо тя.

Морето бе пусто и отблъскващо. Пусто и отблъскващо му се стори сега и небето. Дори облаче нямаше по него и навярно вече от безброй години не бе имало. Или от безброй векове: това сега бе все едно или по-точно — неизмеримо. „Няма и да има там облаци никога“ — каза си Павел и се взря отново в морето. То бе малко, полуизсъхнало море. Ако се съди по стъпалата на каньоните, някога то е било дълбоко, много дълбоко, по-дълбоко от всякаква дълбочина на земния океан.

Такива полуизсъхнали морета на Урановата планета, както я бяха нарекли помежду си на кораба, след откритието на огромното находище, имаше стотина. Стотина блага, останали от един просторен океан. Далечни, несвързани едно с друго, самотни, като неизсъхнали докрай сълзи по някакво никого неинтересуващо минало — миналото на планетата. Някои морета бяха съвсем малки и ако ги наричаха морета, то бе само от нещо като уважение към неясното им минало. Уважение, което би могло да се нарече съжаление. Или дори тягостна безпомощност: тази планета загиваше безвъзвратно, окончателно, тя бе труп, по който щяха да запълзят скоро само геолозите, миньорите на Земята, хората от бъдещата експлоатация, от бъдещите космодруми. Те бяха пресъхнали бавно, тези морета, може би с милиони години, бяха се възстановявали донякъде сякаш в агония, бяха получавали все по-малко, отколкото бяха давали и сега вече изчезваха завинаги. Не можеше да им помогне и човешката ръка, и разумът на Земята. И което е по-важно: нямаше защо да им помогне. Нямаше защо. Тук нямаше и следа от онова, което придаваше единствената стойност на решенията: разум.

А сега той не бе сигурен във всичко това.

Сега го мъчеше съмнение, предчувствие, някаква неясна догадка, за която не искаше и да говори: толкова нелепа и недоказана бе. Той, пък и всички от екипажа знаеха, че планетата бе осъдена на смърт още от първата проучвателна експедиция. Разузнавателните наблюдения бяха категорични, както и малцината специалисти, които долетяха тук с втория рейс. Сам Павел, пък и Ив, се бе интересувал само от това, което му трябваше: съдържанието на тритий, вискозността, радиацията на морето, процентите деутерий в тази локва, която трябваше да пресушат.

— В тази локва — повтори Павел гласно и отново се взря през илюминатора.

Ето че и бирата вече не може да го приспи. А как му се искаше да подремне и той. Поне малко. И ако може — до Стела.

Само че до Стела не би дремал — уточни Павел и се разсмя горчиво. Разтърси плещи, опита се да премахне чувството на полудрямка, на безразсъдна преумора. На кораба отдавна не правеха никому впечатление монолозите му. Кой ли не си говореше сам? На кораба понякога имаше хора, които връзваха с колана си някакъв

предмет, тътреха го из коридорите и нежно и безумно повтаряха: „Хайде на разходчица, Джони, не вдигай крак на всяко дръвце, Джони!“... Или внезапно, на сутрешна проверка някой се явяваше по халат, небръснат и заявяваше, че е Отело и Дездемона... Лекарят ги оправяше набързо.

От илюминатора Павел се премести в креслото до климатичната инсталация. Отпусна се, опита се да заспи. Вместо сън пред притворените му клепачи изникна панорамата на планетата. Реките отдавна бяха пресъхнали, просто бяха изчезнали. За изворите им дори не можеше да се говори — не ги и бяха открили, затрупани с пясъци и прах от самораздробилите се скални маси и свлачища, от изсъхнали, овъглили се от времето, от дневния пек и нощния студ, от радиацията дървеса. Бяха останали дълбоките пропасти на руслата им, хлътвали все по-ниско и по-ниско, врязвали се в камъка на планетата като бръчки, като рани, като гибелни разрези. Никой не се бе запитал дали сушата на тази пустиня се състои само от водоопори, няма ли тя поне порести скали и в тях — натрупване на вода. Няма ли огнища на бъдещи вулкани, няма ли поне тлееща жаравица на бъдещи огнища — защото където има вулкани, ще има и вода, ще има и живот. Толкова мъртва и безнадеждна изглеждаше тя, Урановата планета, която на Земята бе регистрирана със сухите цифри Н-62.

Живот, заслужаващ внимание, тук нямаше. Така бе уведомен Ив, така знаеха всички. По всичко изглеждаше, че това е истината. Но сега, когато премисляше колко припряно, сякаш набързо погребваха чумав, бе проучена всъщност планетата. Павел бе готов да сподели със Стела нощните си видения. Планетата бе обявена за биологично загиваща и те, хората от кораба, гледаха на нея като на пустиня. Първата експедиция бе открила дълбоко в пукнатините на планинските зони биологични обекти, които не интересуваха никого: нещо като залинели ситни червени мравки, микроскопични паячета, мънички, безвредни скорпиони... Дори вирусите тук се бяха оказали безвредни стареещи добряци, задрямали за едно по-добро и обречено на химеричност бъдеще. Павел и Ив бяха срещали вече десетки такива планети и мълчаливо, без да си го признаят, бяха бързали да се махнат от тях, а когато автоматичното разузнаване успяваше да се задоволи с данни, дори не слизаха върху мъртвото им тяло. И това бе естествено: даже специалистите, които проучваха причините за космическите

катастрофи, се мръщеа, когато им намираха работа. А екипажът на фотонното чудовище мечтаеше за планети с живот, какъвто и да е, за планети с „нещо“, което се движи, издава звуци, има цвят и аромат, бълбука или пее... Затова и Павел не се заинтересува повече от Урановата планета, а екипажът горе го чакаше нетърпеливо да пусне изпарителя и да се махат отгук. А и не беше тяхна работа да се интересуват: данните от корабите-разузнавачи обикновено бяха точни, а преценките за тях, дадени от Земята, се съобразяваха строго с Кодекса на космическата хуманност.

И някъде в последните раздели на кодекса имаше мрачни страници, чиито изводи се бяха струпали и върху Урановата планета: няма защо да ѝ се помага. Не може да се съживи.

Необичайно голямото находище от пехбленда, основната уранова руда, бе открито с аерорадиоизотопен каротаж от втори кораб-разузнавач, който се бе повъртял тук година време, докато го приберат като носител на изключително ценна информация. Находището възбуди духовете дори на скептиците на Земята. То се бе оказало точно под морето, което сега трябваше да пресушат Павел и Стела — най-голямото от моретата.

„Щом в другите морета нямаше живот, какво можеше да съществува тук?“ — питаше се Павел, пък и Ив бе задал същия, сякаш нелогичен въпрос. „Безумна идея“ — поклати глава Павел, но знаеше, че в Космоса няма нищо безумно, има само Необичайно. Морето се разливаше пред погледа му през илюминатора неподвижно, тежко, гъсто, сега вече и загадъчно. В него все пак имаше живот, и то какъв! Мощните тласъци по дъното на сала бяха отчетливи и поривисти, а когато Павел бе паднал от него, от тази многотонна металическа платформа „те“ го бяха разтърсили, като че ли го теглеа и удряха ръце. И кабелите, с които пускаха грамадния изпарител, и те се люшкаха, сякаш ги дърпаха насам-натам, за да ги скъсат — морето се съпротивяваше на близката си окончателна гибел. „С чии ръце?“ — запита се за кой ли път Павел. Защото в нощните си видения, които отдаваше на безсънието и му се струваха кошмари, той бе виждал всяка нощ над водата около сала да се подават нещо като глави, да се взират в него — всъщност в „Пчеличката“, — нещо като очи. И да изчезват преди разсъмване.

Индукционната радиоактивност на сушата варираше от 2000 по Цинегер по високите върхове до 8000 на морското равнище. В проучените полумъртви морета тя бе навсякъде около 11000. А в морето над находището тя се бе оказала необичайно висока — 36000 цина. И в него имаше живот — тъкмо в него! Какъв можеше да бъде той? Морето бе плитко — едва триста, триста и петдесет метра, но с много високо налягане, сякаш дълбочината бе десетки пъти по-голяма. И докато вън, на сушата, без кислородни маски можеха да прекарат само часове, а когато извършваха физически усилия, въобще не можеха без кислородни маски, пробите, които днес Павел взе от дъното, показваха богато съдържание на разтворен кислород. Впрочем огромното налягане обясняваше това, но нищо не обясняваше — и нямаше да обясни — от какво произхождаше самото налягане. И не случайно бе казал на Ив, че водата прилича на физиологичен разтвор. „Прилича“ бе слаба дума. Тя наистина бе течност, в която можеше да се живее. И с радиация, при която хора или каквито и да било биологични обекти, неминали през адски мъчителния курс по биозащита, биха загинали бързо и неспасяемо...

Павел съжаляваше, че не бе споделил със Стела нощните си видения — сега знаеше, че не са халюцинации. Може би в разговор биха изяснили нещо, може би — това е по-вероятно — щяха веднага да се заемат с проучване. Доколкото можеха. Защото Стела не изпитваше спирачките, които останалите от екипажа усещаха болезнено ясно и които се наричаха рутина, привичка, верига от множество огорчения: многократно хвърлен напразно труд, загубени емоции, разбити илюзии винаги, когато са търсели истински хуманоиди. Защото на такива му бяха заприличали „те“ — и най-малкото можеше да се очаква, че ще ги срещнат тук. И все пак — какво се бе приспособило след ужасяващата радиационна катастрофа с неизвестен произход, която бе съсипала планетата? „Нещо“, което навярно се е приспособило тъй, че вече би било изключително трудно да се видят поне общите му черти отпреди няколко милиона години: достатъчен срок, за да се изродят до неузнаваемост, а после и да изчезнат едрите обитатели на планетата. Но като си помисли сега — за това време съществата, които бяха успели да се самосъхранят или да ги пожали неизвестният каприз на биологията, вече биха могли да започнат и обратен кръговрат, към

предишния си вид, да се връщат към себе си, към някогашния си облик. А той...

Павел махна с ръка: „Ще слезем, ще видим“... Едно бе сигурно: че никой от екипажа не би могъл да реши дали продължава израждането или вече е започнал обратният процес? Дали това, което бе видял през няколкото ноци, деградираше още или вече се връщаше към себе си?

В кабината влезе Стела. Беше прибрала косите си, сияеше, свежа и жизнена, женствена и гъвкава, и измъчваше желанията и въображението на Павел. „Нека се учи — бе казал Ив и бе изпратил тъкмо нея с него, — нека направи нещо още с първото си излизане.“ А на Павел му се струваше, че я изпрати, за да го измъчва.

Тя свари кафе, тананикаше си нещо, но Павел разбра: вълнува се. Вълнува се силно, затова е така необичайно енергична — за да прикрие вълнението си. „Малка лъжла — усмихна се Павел, — малка лъжла, която си играе на смелост... на мъжество. Малка, мила лъжкия.“ После си помисли: „Омъжена, майка, недосегаема. Дори да не бе влюбена в командора. А когато се върне след осем месеца на Земята, ще я посрещне някакъв беловлас старец. Ако въобще я посрещне. Някаква развалина“...

— Колко годишен е мъжът ти, Стела? — неочаквано и за себе си запита Павел.

Тя само се засмя:

— Твой връстник е. На четиридесет. В знойното лято. Като тебе и като... като Ив.

Павел поклати глава:

— Знойно лято... Поезия. Но на Земята ще те посрещне реалността: късната зима. Кой е той?

Стела не отговори.

— А дъщеря ти?

Тя помълча, после промълви с променен глас:

— Нея... нея оставих на една годинка. Бебе — помрачняха очите й и Павел разбра, че е прекалил. — Мило, безпомощно бебе... Вече навярно е... О, господи... вече навярно се заглежда в момчетата... за

тези няколко месеца полет... Не, нека не говорим за това. Ти сега ме смяташ за глупава, нали?

Павел не отговори.

— Когато се върна — учудено, сякаш не вярваше на думите си, каза Стела, — когато се върна, тя ще бъде моя връстница... или малко по-възрастна от мен.

— Доста по-възрастна от теб — въздъхна Павел.

— А когато ти се върнеш, теб кой ще чака? — попита тя. — Никой!

— Никой — повтори думите ѝ Павел и отпи от кафето. — Само че аз като че ли съм свикнал вече с това. Та аз вече двадесет години пътувам.

После добави:

— И Ив пътува двадесет години. Защо се ожени той? И за коя? Него пък ще го посрещне някаква бабичка... Ужас! Някаква бабичка, а той ще бъде на четиридесет и две. Затова не казва дори коя е жена му.

Стела излезе от кабината.

Павел я почака да се преоблече в: преддверието. Сега не искаше да вижда играта на силуета ѝ зад завеската. Вън, пред илюминатора, кацна роботът от кораба. Павел отвърна на сигналите му и го изключи. После видя да излиза Стела, да отваря робота и да изважда двата прибора. Едва тогава отиде в кабината, бавно и грижливо облече защитния си костюм и излезе от „Пчеличката“.

Взе двата прибора и внимателно заслиза след Стела по скалистата стръмнина. Внимаваха много: скалите се ронеха и разпиляваха под стъпките им, понякога се сриваха внезапно и тогава със смях си припомняха детството, пързалките до басейните, шейните... Веднъж дори едва не цамбурнаха в морето — бяха попаднали на сипей, скрит под праха. Тогава — това бе всъщност през първия ден — свалиха „Пчеличката“ на последната тераса. Не им се искаше да бъдат толкова близо до морето, но там скалите бяха все още твърди. И роботът бе кацнал, без да подаде сигнал за опасност.

Катерчето бързо ги отведе на просторния, снабден с кабинни и апаратури сал, закотвен точно в средата на морето. Когато бяха започнали тласъците отдолу, Стела бе предложила да го вдигнат на

въздушни възглавници, но Павел бе отказал — уж, че разходът на енергия ще се увеличи ненужно много, ще трябва да искат от кораба допълнителни мощности, а това би забавило престоя им тук. Макар че енергия тук имаше, колкото искаш — радиационните пояси на планетата пращяха от заредени частици, а ядрото на пояса бе близо до кораба. Павел лъжеше не толкова нея, колкото себе си: просто му се искаше да се махнат час по-скоро от това прокълнато място, не му се губеше време за нищо. Енергия ще трябва само за апарата, а той си имаше предостатъчно — това адско изобретение изпарителят, който само за няколко месеца щеше да оголи просторното дъно и да даде път за геолозите и миньорите-роботи.

Свалиха от сала бялата аварийна подводница и се прехвърлиха на нея. Павел провери дозиметричното устройство на Стела, „часовничето“ на десницата ѝ, провери и своето и кимна. Но малко преди да се потопят, Стела се обърна към него. Лицето ѝ бе умолително:

— Павле... ти остани.

— Защо?

— По-добре е да си горе.

— Страх ли те е?

— Да — кимна Стела.

— Щом те е страх — насила се усмихна Павел, — ще извикаш на помощ командора. Мисля, че ще ти бъде по-приятно той да те спасява. Дори да няма от какво.

— Съвсем старчески се шегуваш.

Павел безмълвно се надигна и се измъкна през тесния люк. Притвори плътно капака му и силно тупна с длан по него за довиждане. Водата около подводницата заклокочи и сферичното ѝ тяло бавно изчезна в морето.

Павел свали кислородните си бутилки и се настани удобно в кабината. Слънцето вече не жареше така злобно и поне тук въздухът бе поносим. Бе скрил в джоба си няколко таблетки и с удоволствие ги нареди пред себе си. Разчупи първата над чашата си: сега поне Стела няма да му подхвърля, че е станал алкохолик. Запали цигара и включи радиовръзката. Видеовръзка със сала нямаше.

— Много предпазливо слизаш — нетърпеливо изрече в микрофона.

Отвърна му мълчание.

Стори му се само, че чува припряното ѝ, напрегнато дишане.

Облегна се в креслото, намести дългите си, мускулести крака през облегалките му и се замисли. Каквото и да е онова там долу, след един-два дни ще могат да се върнат на кораба и да потеглят. Стела ще документира каквото види: ще вмъкне името си в картотеките още с първия си полет. Ако наистина има опасност за изпарителя и сала, ще пуснат некронизатора с малка сила, колкото да зашемети рибите или каквото е там. Просто не му се убива. Макар че тъкмо това вършат и двамата. Като че ли има някакво значение дали сега ще ликвидират живота в това море или ще предоставят всичко на изпарителя... Ще остане само да го включат със закъснение от четиридесет и осем часа — толкова ще им бъде достатъчно, за да приберат по-ценните прибори на „Пчеличката“ и да се махнат. Изпарителят ще се включи автоматично и ще работи, докато трябва. Ще работи, докато изпари всичко, докато изсуши и дъното, и вътрешността на планетата под морето до дълбочината на залежите. Тук всичко ще се превърне в ад. Над морето ще се понесат огромни плътни облаци, водата ще заври и през нея стремително ще се понесат нагоре бесни струи пара, ще полетят към небето, където пък спътникът ще ги превърне в нищо. Ще се превърнат в прах на километри наоколо и оскъдните кичури мъхове, и редките петна спаружени лишеи, ще се доразбият скалите с пукот, ще се сринат с грохот най-близките каньони. И само след няколко месеца ще настъпи нещо, което с малко космически хумор ще нарекат „спокойствие“. Дори салът няма да издържи, той не е направен от устойчивата материя на изпарителя. Вместо него първите геолози ще намерят на дъното буци вкоравена след разтопяването метална сплав. А дъното, което им бе показано от снимки на спътниците като скалисто и неравно, прорязано с мрежа падини, с подводни пропасти, ще се превърне в равна пустиня от ситен пясък, стъкловидни топчета и мъртвило...

Най-после Стела се обади. Гласът ѝ бе необичайно възбуден:

— Павле, включи и командора!

Той включи прибора и зачака. След малко се чу гласът на Ив:

— Започнахте ли?

— Стела слезе сама — каза Павел. — Иска и ти да чуеш.

— Той трябва да чуе — долетя гласът на Стела.

— На дъното ли си?

— Малко над него. Ив, аз ще предавам само силуети, вие ги забавяйте, все нещо ще покажат. Друго засега не може да се направи.

— И устният ти доклад е достатъчен.

— Почвай, Стела — нетърпеливо се намеси Павел.

— Виждам ги... вече съвсем ясно. Слушайте, това... това са... Те наистина приличат...

— На какво — повиши глас Ив. — Съвземи се!

— Приличат на хора — каза най-сетне Стела. — На нас!

Павел и командорът се засмяха.

— Сензация! — рече Ив развеселен. — Стела, Стела!... Трябваше да слезе Павел, а ти...

— Но те наистина поразително приличат на хора! — извика тя.

— И какво от това? — засмя се отново командорът. — Какво от това? В Големия космос досега само ние сме картотекирали поне десетина вида, които „приличат“ на нас — сърдито добави той. — И това добре ти е известно. Стела, ти не си екскурзиантка! Съвземи се, описвай и предавай силуетите. Все нещо трябва да дадем на Центъра.

Стела помълча малко. На Павел отново му се стори, че чува задъханото ѝ, възбудено дишане пред микрофона. Сега чака да се успокои. Да не говори като новачка, която се стъписва от всяко подобие на човек. Но гласът и пак бе развълнуван:

— Не зная с какво да започна... Може би с ръста? На ръст са около метър и осемдесет, два метра. Някои са и по-едри. Възрастните екземпляри... Представете си човек. Човек! Мъже... жени... деца... Всички външни белези на човека... А сега разликите. Нямаат никакви косми. Телата им са свършено гладки. Кожата им като че ли е удебелена, груба или може би това е само отблясък от прибора по порите на кожата им.

— Те не би трябвало да имат пори — внимателно се намеси Павел.

— Точно така — намеси се и командорът.

— Тогава не зная... Но люспи не са. Не виждам хриле... Ив, едно малко бозае! Едно мъничко, чудно, сладко бебе...

Командорът само изсумтя нещо.

— Говори последователно — добави след малка пауза.

Павел запали нова цигара. Обзе го нервна възбуда, каквато отдавна не бе изпитвал.

Наложи си търпение: Стела ще разкаже.

— Добре. Ще се опитам... както мога. Започвам от главата. Главите им са овални, с две очи, малко встрани, удължени... Огромни очи, клепачите им също изглеждат удебелени. Сякаш са жабешки очи.

— Жабешки, а не „човешки“ — въздъхна командорът.

— Темето на главите им е силно удължено и нагоре и назад — продължи Стела.

Тя говореше припряно, задъхваше се, после правеше продължителни паузи, навярно насочваше и регулираше термоинтроскопа, движеше се с подводницата. Дори не си даваше сметка, че макар и бледи, силуетите им се виждат върху екрана в кораба, говореше спонтанно, неуспяла да преодолее възбудата от необичайната за нея гледка. А Павел си припомняше подобните „случаи“ и му се искаше да я успокои, да ѝ каже, че и той се бе вълнувал, и всеки от екипажа се бе вълнувал, докато не откриеха, че „хората“ са причудливи риби, странни бозайници, а на далечната Оазис II — растения... И никъде, и след никакви опити и наблюдения не бяха успели да намерят същества, макар и с каквато и да било форма, от какъвто и да било вид, които да имат нещо повече от инстинкти.

— Челюстите им са огромни — продължаваше Стела, — издадени са напред, с много остри, силни зъби. Челюстите им наистина са огромни, а носът им е закърнял, но с много разширени ноздри...

— Не говори като за хора, Стела — прекъсна я и Павел. — Така само ще се объркаш...

— Не мога другояче! Онова впечатление не ме оставя на мира... А вие си знаете вашето... Ето, ноздрите им приличат на цепнатини върху лицето. Така ли да обяснявам? Имам чувството, бих могла да пъхна юмрука си през тях.

— Добре, говори, както... — обади се командорът. — Изобщо не се съобразявай с нас.

— Гръдните им кошове са широки, раменете също, но някак увиснали. Всичко е мускулесто, торсът, ръцете, краката им. Сега ги виждам така добре, че би било глупаво да кажа просто крайниците им.

Страшни мускули! Вратовете им силно се разширяват към раменете... Движенията им са гъвкави и ту резки, мощни, ту бавни. Често застиват неподвижно. Ръцете и краката им са по-удължени от нашите. Сега китките, пръстите! Пръстите на нозете им са очертани отчетливо, по пет са, но са истински плавници. Пръстите им всъщност виждам като пет радиални очертания над плавниците стъпала. Но на ръцете! На ръцете пръстите им са съвсем като нашите, почти няма плавници, само дланите им са огромни... Кожата им, много от тях се въртят пред илюминатора, сега точно мога да кажа: тя прилича на делфиновата. Те ме гледат... Това не са хора, нали Ив? Чуваш ли ме? Павле, това не може да са хора, нали?

— Разбира се, че не са! — успокоително прозвуча гласът на командора. — Не се вълнувай! Не са и не могат да бъдат!

— Не се сърдете... Говоря глупости. Те ме гледат, те блъскат стените, илюминатора и се зашеметяват от ударите, навярно така са блъскали сала и изпарителя. Толкова са много! Мъчат се да захаят издатините на илюминатора, после се оттеглят, сякаш замислени... или разколебани... Не, идват отново! Не всички, разпиляват се, идват само десетина... двадесетина... Сега отново се придвижвам малко... Ето тук. Тук има нещо като руини на сгради! Представете си подморските руини, които откриват на Земята. Зидове, правоъгълни, квадратни, високи по метър... или по-малко... Някои са още по-ниски... Обрасли с миди, с някакви образувания... Не мога да се приближа до тях достатъчно близко с подводницата. Господи, защо не разбирам...

Стела замлъкна.

Обади се командорът:

— Добре, ние тук заснехме каквото можахме. Описваш точно. Но от теб не се иска анализ! На Земята ще дадат определения, ти само наблюдавай добре.

Стела мълчеше. Приборът пред Павел показваше движение. Тя навярно търсеше нещо. Какво още?

— Само зидове ли виждаш? — попита Павел.

— Само зидове. Павле, тук трябва да дойдат акванавти! Само зидове... Съществата... женските и малките им просто лежат край тях като риби. На сантиметри над дъното. Те не им служат за нищо, тези зидове. Тук няма вълни, няма движение, за да ги закрилят. А може би някога е имало и зидовете са служили като вълноломи...

Командорът се разсмя.

Павел побърза да заглуши смеха му:

— Продължавай, Стела!

— Защо ми се смее той?

— „Вълноломи“ — изпъшка командорът.

— Продължавай, Стела!

— Добре, Старче. Докато ми се смеете, аз гледам как те кърмят малките си, как играят с тях... Поглеждат към мен, но не се плашат. Чудно ми е как виждат... защото виждат всичко. Това е необяснимо. Поглеждат към мен, но не се плашат. И някои мъжки са... кротки. Искам да кажа, че не всички нападат... а сега вече престанаха изобщо да нападат. Висят във водата като акванавти... като старите акванавти от филмите, застинали за стъпаловидна декомпресия. Някои дори се оттеглят. Една майка с малкото си доплува до илюминатора. Вторачва се в мен, сякаш наднича. Разтваря уста — усмихва ли се? Или се озъбва? Ужасно!... Ужасно, ужасно!...

— Виж какво, Стела — сдържано се обади командорът. — Ако продължаваш да се вълнуваш, ще прекратя спускането ти.

— Да не се вълнувам? — възкликна тя. — Ти ли ми казваш това, Ив?

— Да. Аз.

— Добре, аз просто няма да споделям какво чувствавам. Ще казвам само какво виждам. И пак ще повторя: те поразително приличат на хора. Ето, майката си отива, пуска бебето си и го улавя... Пуска го и го улавя, може би го учи да плува... Подава му камъчета от дъното. Та те си играят!

— Добре, Стела. Сега огледай и за друго — каза Павел.

— Мога ли да слеза в някоя от падините?

— Ако са достатъчно широки.

— Свободно мога да се движа сред тях.

— Слизай.

Настъпи мълчание.

Павел приготви шлема, дихателния си апарат, търсеше из кабината инжекторчето с противокесонна смес. Намери го и прикрепил вендузката му към гърдите си, под костюма. Трябваше да огледа дъното. Това бе по-сериозно, отколкото бе предположил. Окачи шлема, термоинтроскопа.

— Е, слизам и аз — кратко рече Павел.

— Очаквах това — съгласи се командорът. — Оръжието не забравяй.

— Не се безпокой.

— Стела, стигна ли вече?

— Да, Ив... Тук, в падината гъмжи от живот! Падината е просто задръстена от риби... И всичките са огромни... Какво ли няма тук... Подводницата просто ги разбутва, за да мине нататък. Тук няма от онези, от съществата... Не, има! Виждам две... три... да, пет от тях. Ловуват групово! Бият се с нещо като огромен октопод. Ах, как се бият! Свършено е с октопода... Понасят го нагоре... и ядат... Отхапват по малко и се движат. Рибите просто се разбягват панически пред тях! Подлудяват от страх. Те спират, нахвърлят се върху една грамадна риба с глава на булдог и с тънки, дълги плавници като воал. Свършено е и с рибата...

Павел я прекъсна:

— Стела, ти нали разбра, че слизам? Да не се стреснеш, ако ти си озъбя в илюминатора.

— Да не го сметнеш и него за „човекоподобно“ — подхвърли командорът.

— В падините не слизай! — извика Стела.

— Не ме интересува магазинът им за жива риба. А ти се връщай към дъното. И бъди добра да ме пазиш.

— Не искам да ги убиваш!

Павел се засмя.

Той видя силуетите им, после настрои точно прибора и сега вече ги видя ясно, като през тънката бистра водица на планински ручей. Стела бе права. Впечатлението бе поразително за нея, но не и за Павел. Или за Ив. Те бяха видели много, и подводни „хора“, които нямаха поне разума на видрата. Или имаха само толкова. Но досегашните имаха хриле. Сега Павел искаше да види само едно: защо Стела не забеляза хрилете на тези?

Те се въртяха около него по-скоро любопитно, отколкото заканително. Не се и опитваха да го докоснат: въртяха се, зяпаха го. Когато от черната паст на падината се измъкна подводницата, те се раздвижиха, престанаха да го гледат, сякаш за тези няколко минути бяха свикнали с него, той не ги интересуваше.

— Падините се оказаха много по-дълбоки — чу гласа на Стела.
— Информацията и за тях не е точна.

— Това е все едно за изпарителя — каза Павел.

Като застана пред илюминатора и разбра, че Стела го вижда, избра си един от „тях“, който се навърташе най-близо и сякаш не бе раздразнен дори от гледката на подводницата. Насочи оръжието, натисна спусъка на едно деление и се изненада: съществото не реагира, а би трябвало да бъде зашеметено. Натисна още две деления. Съществото отпусна ръце, главата му клюмна, голямото му тяло увисна във водата. Павел почака малко, после протегна ръка и го придърпа до себе си. Изненада се: то дишаше, огромният му гръден кош ритмично се свиваше и разширяваше, свиваха се и разширяваха и огромните ноздри. Павел разтвори внимателно огромната уста. Дори през здравите си, гъвкави ръкавици усети необичайната острота на зъбите му. Насочи лъч към устата му, огледа я добре. После огледа и ноздрите: дълбоки „като пещери“... В дъното им видя онова, което търсеше: тънки, нагъсто надиплени хрилни израстъци. От ноздрите навътре ясно се очертаваха каналчета. Павел вече бе забелязал, че „те“ пият морската вода. Навярно там, зад тези каналчета, са солните им жлези. Иначе...

— Не съм виждал нищо по-странно — каза Павел. — Дишат навярно и с бели дробове, имат хриле и — може би солни жлези — всичко, което би им било нужно за обикновено солено море и за това, с неговата вода като физиологичен разтвор. Като че ли живеят в два басейна. Или като че ли самият басейн се е променял или се променя, а те са готови да приемат всяко изменение на условията... Дори излизане на сушата...

— Подготвени за безсмъртие на вида — насмешливо измърмори командорът. Гласът му тук долиташе далечен и гъгнив. — Бозайници, които са готови да станат риби, или риби, които са готови да станат бозайници. Та това се среща толкова често, че...

— Но не и при подобни условия — нетърпеливо и кой знае защо раздразнен го прекъсна Павел. — И най-вече: не с този вид! Стела бе права, когато ги сравняваше...

— Достатъчно. Още малко, и се измъквайте.

Павел отплува към „руините“. Те наистина бяха зидове и това бе второто, което го изненада и го накара отново да обърне поглед към

съществата. Зидът бе от дялани камъни, по които личаха следи от сечива — следи от разумен живот, може би от развита някога цивилизация? Само тук-там около зидовете откри нападали камъни, най-вероятно съборени от „строежа“, а не пренесени от сушата. Пък и утайките бяха необичайно малко, сякаш през годините някой старателно бе разчиствал каменистото дъно. Зидът като че ли бе строен под водата много след радиационната катастрофа на планетата. И натрупванията показваха това, но никой освен специалистите с техните прибори не би могъл да каже нещо по-определено. Загледан в странния „строеж“, Павел помисли: а съставът на водата? Той навяваше една безумна мисъл: не е ли изкуствено това „море“? Не е ли то убежище, създадено от „тях“ и за „тях“. За това, че тук всичко много приличаше на земните морски дълбини, не си струваше да се умува: на колко още планети бяха откривали сходни условия — и сходни резултати от вечната еволюция.

Павел затърси внимателно, упорито, заоглежда всичко между зидовете сантиметър по сантиметър, макар да знаеше, че това е само повърхностен оглед, без прибори. Но какво друго можеше да направи сега? Обземаше го все по-потискащо чувство: дори само този оглед бе достатъчен, за да разбере, че зидът бе „разумна“ проява, за която в Центъра може би не ще го и изслушат. Това не бяха останки, а наподобявания на стаи, сякаш детински, наивни наподобявания на нещо друго, на истински коридори и стаи... Защото само тук-там срещаше прорези за врати, повечето „стаи“ просто бяха налепени една до друга като пчелни килийки. „Впрочем — помисли си Павел — за какво им са врати тук? За какво са им изобщо и зидовете? Те — ако са дошли от сушата — са свалили в морето спомените си за живота вън, но само спомените си, и те, изродени, дегенерирани, както самите тях, а по-късно и напълно изчезнали...“

Не, Павел не откри нищо. Заобикаляше го само безкрайното разнообразие от звуци, които издаваха съществата — звуци, каквито можеше да се чуят във всеки воден басейн из Вселената и чийто примитивен строй докосваше само неосъзнатите емоции. В дъното на ниските зидове, сякаш неразчистени от старателната „метла“, лежеха вкаменени и полувкаменени черупки от миди и раковини от всевъзможни мекотели. Само в средата на някои от „стаите“ като украса или ритуална урна зееха полуразтворени гигантски раковини,

подобни на земните тридакни. Ако е имало нещо, някаква следа от живота на сушата, времето е свършило с нея, заличило я е. Или просто трябва да се търси другаде...

— Свършвайте вече — прозвуча гласът на командора.

— Май наистина свършихме — отвърна Павел. — Стела, връщаме се.

— Не, Павле, искам да изляза и аз!

— Излишно, Стела. Не сме подготвени за търсене. Знаеш добре.

— Защо от него искаш разрешение — извика Ив. — Какво още ще търсите там?

Стела помълча, после отговори раздражено:

— Искам от него разрешение, защото ти би ми отказал.

— Добре — каза по-спокойно Ив. — Но Павел да бъде до теб.

След малко тя се спусна от подводницата и отплува към зидовете. Павел се впусна към люка и закрепил вратата му: за миг и тя щеше да се затвори непоправимо. Докато осигуряваше вратата, едно същество се намъкна в камерата. Заоглежда я любопитно. Павел го хвана за крака, за да го изтегли — имаше усещането, че пръстите му са обвили тънък и здрав човешки глезен. Дръпна го, но съществото се обърна рязко и светкавично го захапа за ръката. Острите му зъби раздраха плата под лакътя и не толкова болка, колкото раздражение прониза Павел. Той натисна спусъка на оръжието. Натисна го все пак само на три деления. После побърза да потърси Стела.

Завари я да върши нещо... нещо, което отначало го накара да се усмихне, а след това постепенно го изпълни с необяснимо, странно чувство. Стела си играеше с малките! С бебетата! Майките им я гледаха внимателно, доверчиво, необикновените им лица не показваха изражение. Те просто я гледаха спокойно. С плавниците, с удължения нагоре и назад шлем, с материята на костюма си, със стройното си тяло Стела навярно им изглеждаше „своя“. И бебетата се въртяха край нея доверчиво и не прекъсваха да издават звуци, на които майките отвръщаха: те приличаха на писукане, на тихо звънтене, на протяжно изскърцване, на глухо потракване. Стела, както бе видяла от майките им, обръщаше във водата бебетата, пускаше ги и ги улавяше, оставяше ги да плуват несръчно около себе си, навеждаше се да им подаде камъче, играеше си... „Ето ти «контакт» — с горчивина и неизпитвано досега умиление, пленен от майчинското чувство, което разливаха

движенията на Стела, си каза Павел. — Само че контакт, какъвто много по-смислено можеш да установиш във всяка зоологическа градина на Земята...“ Движенията ѝ бяха нежни, в тях напиреха ласки и желания, тя притисна едно от мъничетата до гърдите си и внезапно, сякаш стресната, го отблъсна и се взря в Павел.

Очите им се срещнаха, тя като че ли се пробуждаше от сладостен сън. Павел с едно движение доплува до нея, прегърна я, не устоя на порива си, прегърна я и я притисна до себе си. Тя обви ръце около раменете му, затихна до него...

Стояха така дълго: секунди, които после щяха да се изпълнят със значението на години.

— Какво става? — сепна ги гласът на Ив.

— Връщаме се вече — дрезгаво отвърна Павел и се опита да я задържи още.

Но тя се дръпна рязко, отскубна се от него с трескаво, паническо движение.

След няколко минути и двамата бяха на сала. Проверката, ако това можеше да се нарече така, бе свършила.

Включиха отново връзката с кораба и заговориха все потрескаво, като отбягваха да се гледат в очите: разговорът като че ли щеше да се превърне в скандал. Сдържано, а после възбудено и Стела, и Павел настояваха да поискат от Центъра отлагане на пресушаването, да се върнат на Земята и да изчакат резултатите от нова експедиция. И Павел, и командорът бяха съгласни, че съществата долу нямат разум по-висок от жалката степен „А“ — а до още три степени — разбира се, само при нужда — те можеха да бъдат унищожавани, дори да няма другаде от техния вид. Разработката на находището бе достатъчна „нужда“. И командорът бе категоричен: да се пусне изпарителят!

— Виж какво, Павле — повиши тон Ив. — Ако на Земята научат за този разговор, ще ни сметнат за наивници, каквито...

— Защо не ме разбереш, Ив! Ето и Стела, нищо, че е новачка, мисли като мен! — вече ядно го прекъсна Павел. — Никак не ме интересува кой за какъв ще ме сметне! Въпросът е съвсем друг и ти

добре разбираш това! В края на краищата ще открием находище другаде, пък и нуждите ни още не са толкова големи. Въпросът е...

— Въпросът е — прекъсна го сега Ив, — че трябва да мислим за бъдещето. Това е и задачата ни.

— Та нали за бъдещето на тези...

— За нашето бъдеще, Павле, за нашето!

— Не! Не опростявай нещата. Представи си, че една нова проучвателна експедиция, предизвикана от нас, потвърди, което сега и тримата мислим — че онези долу са потомци на...

— Мутанти, не „потомци“ — въздъхна отегчен Ив. — В най-добрия случай.

— Добре, мутанти на разумни същества, дори на хора като нас, успели да намерят спасение от радиационната катастрофа в тази локва. И именно в нея, в мястото с най-голяма радиация, защото който се приспособи и оцелее при тези условия, ще създаде и потомство, а с това и бъдеще. Животът не само се е измъквал от водата, той се е и вмъквал там от сушата, ти добре знаеш това и децата го знаят! Нима е нужно да си припомним елементарни истини? Зная какво ще възразиш: че не е създал разум животът, влязъл в морето от сушата. Но тук нещата стоят другояче. Тук може би животът отново ще излезе от морето, за да се самоизгради разумно за втори път на сушата. Та те имат всички възможности за това. Те сякаш са готови всеки миг да излязат вън! Нали е възможен и този процес, ти и това знаеш добре.

— Не става дума за предположения, за възможности. Ние решаваме нещата въз основа на сигурни елементи. А те...

— Те ли? Тях ги няма. Нито в единия, нито в другия вариант. Защото тук нищо не е било проучено, както трябва. Тук всички са се подвели по страшния, потискащ вид на пустота. Затова трябва отново да дойдат — и не такива като нас, а специалисти!

— Не ставай смешен, Павле!

— А ти не прибързвай. Та това море може наистина да се окаже не просто случаен резерват, а обмислено, подготвяно убежище за вида. Само че не само онези същества, а изобщо всичко, което се е напъхало там, животът на планетата може да излезе отново вън и да започне всичко, ако ние го оставим на мира.

— И кога ще излязат? — насмешливо подхвърли Ив. — Кога?

— Да, зная: след милиони години. Но какво ни засяга нас времето? То е тяхно, както всичко друго, не наше! Какво ни засягат нас тези години? Ако пусна изпарителя, няма ли да унищожим тъкмо бъдещето на тази планета — пък нека не бъде такава, каквото бихме могли да си го представим, нека не бъде такава, каквото ни се иска да го видим, подмамани от изумителната прилика на онези същества с нас! Каквото и да бъде, Ив, то е живот!

— Мечтател си ти, Павле — след кратко мълчание отвърна командорът. — Такъв беше, такъв си и остана... Затова си и посивял — защото разпиляваш не само силата, но и чувствата си. Всичко, което казваш, е правдоподобно, но само правдоподобно! Аз съм готов също да го приема така: като подобие на някаква възможност за тази планета. Но подобие за мен е само нещо, което може да послужи за разговор, когато ти наскучае полетът. Не и за решение.

— Не, Ив! — извика Павел. — Почакай! Помисли още, помисли до утре. Поне до утре имаме работа с настаняването на изпарителя. Можеш да промениш решението си. Аз не мога да избия тези... добре, тези животни! Свържи се със Земята, нека те решат, не ние!

Командорът дълго мълча.

Мълчанието вече ставаше болезнено, когато проговори:

— Аз те разбирам, разбирам и Стела... Сега съм сам в кабината си и мога да ти кажа, че и аз се вълнувах като вас... макар да нямаше защо. Но поне ти знаеш добре инструкцията: ако бяхме срещнали разум в степента на недосегаемостта, можехме да ги оставим на мира и да се приберем, за да решат в Центъра какво да правим по-нататък. Но такъв разум няма! Цели четири степени ги делят от недосегаемостта! Четири, не една! А може и другояче да ти го кажа: по-ниска степен от тяхната въобще няма. А що се отнася до някакво неясно бъдеще, до емоциите ви там долу — на ваше място аз бих си ги премълчал. И не само аз, а всеки. Така че пускайте апарата и се прибирайте. Нищо друго не ни остава.

— Остава ни — каза внезапно Стела.

— Какво?

— Да излъжем. Да съобщим степен, която ще ги спаси. Защото те ще достигнат — е добре: могат да достигнат тази степен след време. Знаете, че могат да я достигнат! Ние просто сме дошли тук много рано, много, много рано...

Павел въздъхна облекчен. Той бе уверен, че Ив, приятелят, командорът, ще приеме това. Защото „те“ наистина можеха да стигнат след време степената. Степента на спасение. От тях, пришълците.

— Да излъжем Центъра? Ние? — долетя изуменият глас на командора. — Стела, нима ти казваш това!

— Да — стисна ръката на Павел Стела. — Тъкмо аз. И тъкмо на теб. Ние достатъчно много лъжем напразно, подтикнати от глупави закони, от необмислени инструкции, от предразсъдъци, от страх, от наредби на склеротици, от ужас пред чужди мнения, пред общоприетото, лъжем напразно, самоунизително лъжем! Не е ли така?

— Стела!

— Ти трябваше да слезеш и да ги видиш!

— Наистина трябваше — каза Павел.

— Не е ли така, Ив? Теб питам. Не лъжем ли, не сме ли дребни лъжци... за някои неща? Лъжци, защото не се съобразяваме дори с това, че всичко се изменя — и ще се изменя! Докато стигнем Земята, сегашните инструкции може да са вече бивши инструкции, сегашната представа може да се окаже вече стара представа. Няма ли утре тези правила да са се оказали променени или променени, както толкова други неща? Няма ли например утре да разрешат член на екипажа да пътува със собствената си жена? Много ли е умно това, че сега не разрешават на една съпруга да излезе в Големия космос с мъжа си само защото тя би могла с присъствието си сред този повечето мъжки екипаж да предизвика ревност и раздори? Защо пред просташката възможност пренебрегват жизнената необходимост? Няма ли утре тъкмо жените ви да пътуват вместо вашите жалки „камериерки“, от които и самите вие се гнусите? Няма ли и бирата си да вмъквате в кораба открито, а не с хитри лъжи? И ти, Ив, прости ми, че ти то казвам, предпочиташ да се тупаш в гърдите и да тръбиш, че като командор си готов да изпълниш всяко нареждане на Центъра. А защо всяко? Защо не всяко разумно? Играете си със степени на разума, а сте готови да направите най-неразумното — да лишите от бъдеще една планета. От сляпо подчинение. От сляпо подчинение, на което придавате тържественост, защото ви е по-приятно да изглеждате възторжени, отколкото гузни.

— Стела, аз ще забравя това — прекъсна я командорът. — Ще забравя тези ти думи, защото...

— Зная защo, Ив. Не го казвай. Но ако искаш, може и да не забравиш... Аз просто те моля не като... не като подчинена, като човек те моля: остави ни поне ние да излъжем. Просто не ни пречи. Нека ги спасим.

Ив дълго мълча. В прибора се чу шум, навярно палеше цигара или разчупваше таблетка с бира. Павел бе изтръпнал: не, след такива думи, равносилни на бунт, на открито предизвикателство, дори Стела нямаше да се измъкне от наказанието на командора. Макар че бе права. Или тъкмо затова. Права поне за него.

Най после Ив проговори. Гласът му сега бе овладян, внимателен, бавен, сякаш внушаваше нещо:

— Ако зависеше от мен, не бих унищожил и мравка. Но когато трябва, когато Центърът ми нареди, аз трябва да извърша всичко, което той смята за необходимо, все едно дали ми е по сърце или не. Не, не ми е по сърце. Но това си е само моя работа. Между другото, съвсем между другото, Стела, и това е едно от качествата на командора. Или едно от задълженията. Питай Павел защo така упорито не приема да вземе командорска длъжност — от двадесет години го увещават! Защото се оказа слаб. Уплаши се от подчинението. От голямото подчинение. Той не може да разбере, а сега и ти не можеш, че това е честно подчинение.

— Честно към кого? — попита Стела с отпаднал глас.

— Преди всичко пред волята на Центъра — отговори командорът. — Центъра, който представлявам тук и против чието мнение не мога да взимам решения. Иначе всичко би станало абстракция. Хаос. И едва след това идва моята лична воля. Или чувства. Макар че за чувства в командорския устав не става и дума. Ето това е.

Настъпи тягостна тишина. По-тягостна от всички други. Салът отново се разтресе и олюля. „Онези“ отдолу отново започваха. Ударите сега следваха един след друг: приборът показваше, че и изпарителят не е в покой. Гласъците този път бяха различни от предишните, ритмични, сякаш организирани. А всъщност — все тъй безпомощни. Безсмислени. Безнадеждни. Освен ако има смисъл и в безнадеждната съпротива. Макар че съпротивата на инстинкта е по-силна от тази на разума.

— Мисля, че те разбрах — каза Стела. — Всъщност чак сега те разбрах и чак сега разбрах и себе си, защото и аз съм се задължила да изпълнявам твоите нареждания. Но никога не бях мислила, че ще трябва да извършвам това сляпо... Наистина ли не можем да излъжем Земята, че сме забелязали прояви на по-висш разум?

— Не. Не можем.

— Но ние можехме поне теб да излъжем, докато бяхме долу!

— Само че закъсняхте — уморено се засмя командорът. — Сега е късно. Сега прилича на заговор. Да се бяхте сетили навреме...

— Не се смей, Ив!

— Нарещдай, командоре! — мрачно изрече Павел.

И той нареди:

— Пуснете изпарителя и се прибирай... И не ме карайте трети път да нареждам едно и също нещо!

Павел и Стела привършиха работата си за два дни. Тайно от командора те се гмурнаха още веднъж, с надежда морето да им разкрие още малко от тайните си. Не им остана време да надникнат по-далеч от центъра на морето, където трябваше да се разположи изпарителят. Разкъсваше ги предположението, че там може би все пак щяха да намерят „нещо“ — но напразно. Прекараха тези два дни в треска, едва си разменяха по някоя дума, пък и не им оставаше много време: добре поне, че роботите, които изпратиха от кораба, работеха бързо и безупречно. Павел очакваше сега Стела да се доближи до него — но стана тъкмо обратното. Тя бе по-недостъпна, отколкото преди.

На третия ден с „Пчеличката“ се прибраха на кораба. Кратко и съдържано Павел рапортува на командора, че е привършил с настаняването на изпарителя и го е настроил да заработи след четиридесет и осем часа. Ив също така кратко отговори:

— Радвам се, че си изпълнил задачата.

И даде заповед за тръгване. След осем корабни месеца щяха да бъдат на Земята.

По-късно, когато бяха сами в командната кабина, Павел го запитва тихо:

— Не те ли мъчи мисълта, че даде заповед да унищожим нещо неизвестно?

— Неизвестното е нищо — каза Ив.

Павел безмълвно излезе.

Сега не изпитваше угризения към него, командора и приятеля. Той и Стела го бяха все пак излъгали. Те бяха изключили изпарителя! Той нямаше да заработи никога, при никакви условия, освен ако нова експедиция не прелети с фотонолета до Урановата планета и не го включи за действие. Но те се надяваха да предизвикат още една проучвателна експедиция. Те бяха решили да лъжат — ако потрѣбва пред комисията още по-безобразно, отколкото Павел бе излъгал командора с краткия си „рапорт“. За осем месеца все щяха да измислят доводите си. Лъжите си. А може би щяха да минат и без тях — ако поемат риска да кажат истината.

— Сега сме истински мошеници — бе измърморил насмешливо Павел, преди да пусне в старт „Пчеличката“. — Вече лъжем не само тия, дето ни дават хляба. Вече се лъжем и помежду си.

— Дано поне лъжем убедително — бе отвърнала с неговия тон Стела.

Пътуването протичаше нормално. Огромното тяло на фотонолета, движено с безумната скорост, предизвикана от аниhilацията, се приближаваше сигурно към Земята. На Стела и Павел бе дадена почивка, лекарският преглед мина успокоително, биозащитата им се бе оказала безупречна. Рядко се виждаха — Павел прекарваше времето си в своята кабина, четеше или пускаше по касетовизора филмчето от Земята. И особено една кинокартина: холографния кадър, който сякаш обикаляше от всички страни една безлюдна, упоително зелена поляна, с много цветя, с гъсти треви, с единствено едро, кичесто дърво. Един стар, силен бряст...

Със Стела се срещаха понякога в трапезарията, споглеждаха се мълчаливо и сядаха на различни краища край дългата обща маса. Ив бе в добро настроение, той бе повярвал. Той очакваше похвала от Центъра и само Павел знаеше, че и той като него вече бе зажадувал да остане на Земята, но не сред ливада с дърво, а в някое от креслата на командването. „А мен — без особена горчивина си мислеше Павел — ще ме изхвърлят като дрипа, когато разберат лъжата, дори да ги убедя. Дори да кажат: правият си ти, а не командорът. Макар че неправотата

на един командор никога не се произнася публично. Защото принципът си е принцип...“ Подобна участ очакваше и Стела. Първото ѝ излизане в Големия космос щеше да бъде последно. „Само че тя — погледна я Павел — има поне дъщеря. И някакво тайнствено старче. Има поне при кого да остане на Земята. И може би дори ще се зарадва на наказанието. А аз?“

— Ти поне — пошушна ѝ тихо, когато излизаха от трапезарията — си имаш истинско, умилено от появата ти старче. И още по-истинска дъщеря. Дъщеря приятелка. Зарежи старчето, то не ти трябва. Ела при мен.

Тя само се усмихна.

На осмия ден от връщането, късно през корабната нощ, Стела неочаквано влезе в кабината му. Влезе без да сигнализира, тихо и неусетно. Просто се появи — както бе мечтал Павел. Не влезе, появи се, оказа се до него, пред него, усмихната, като че ли смутена. Той лежеше, както винаги, с цигара и книга в ръка в леглото си и безнадеждно чакаше съня. Свали бързо очилата си за четене — и видя надвесена над него Стела.

— Не крий очилата си, Старче — каза тя и приседна до леглото му. — Поне от мен не ги крий. Покажи си ръката.

— Зарасна всичко — поглади белезите от раните си Павел. Следите от зъбите на съществото розовееха вече само като драскотини на котка. — Скоро съвсем ще зараснат. И ще изчезнат... Предполагам, че дойде да обмислим лъжите си? Само че нас с теб не ни чака нищо весело.

— Какво от това? — усмихна се Стела. — Всъщност дойдох да намаля своите си лъжи с една.

И погали китката му.

— Толкова ли са много?

— Може би си се досетил, Павле — промълви тя и поруменя. — Може би вече си се досетил, че аз съм... жена на Ив. Оженихме се тайно заради онази глупава наредба. Но Ив иска да има всичко: слава, пари, власт и жена, не камериерка до себе си. И дъщеря, която да го посрещне. И да му каже „татко“. Той не може да се лиши от нищо. Не е наивник като теб.

Павел я гледаше изумен. Да се е досетил? След вярата му в Ив? Дори през ум не му е минавало. Та Ив поне на него можеше да се довери. Досега си бяха доверявали всичко, всичко! Биха изпълнили целия кодекс на наказанията, ако споменеха някому всички лудории, които двамата, само двамата, бяха вършили из Космоса. И на Земята. Какъв бе станал той?

— Аз не мога да живея с него — тихо каза Стела. — Вече не мога. Той ме излъга. Може би без да иска, не зная. Но съвсем друг го виждах... А сега... Е, да не говорим за това. Това си е само моя и негова грижа. Аз днес просто се изясних с него. Когато се върнем, ще се разведем. Той пожела само едно...

— Досещам се какво — махна с ръка Павел.

— Жалко, че се досещаш. Това означава, че вече и ти не го обичаш. Той пожела само едно: и развода си да запазим в тайна, както запазихме в тайна и брака си. Ще знаят само, че сме се развели, всеки поотделно, а кой — от кого, това вече като че ли наистина не е от значение за другите. Както не знаеха и кой с кого се е свързал. „Трогателно“, нали?

— Наистина...

— Ето какви неща стават... Това бе негова идея... И сега зная, че е искал да си остане чистичък. Да не се омърси с разкритието, че е нарушил наредбите. Че е лъгал. Че е пътувал с жена си. Че е изложил — каква глупост! — на „риск“ кораба и екипажа... Той иска да остане чистичък! А не разбира, че само иска да изглежда такъв — защото и това му е достатъчно.

Помълча, после очите ѝ блеснаха с нескрита, прозирна като сълза женска лукавост:

— И добре, че никой не се влюби в мен през този полет... Какво ли би станало, ако например ти се бе влюбил в мен и ако аз също...

Павел се засмя:

— Би се потвърдила мъдростта на наредбата. Все пак някак бих се оправил с Ив.

— Сега вече не трябва. И раздори няма да има — плъзна се до него Стела. — Нали аз се оправих с него... — усмихна се тя. — Само с теб как да се оправя?

Павел я привлече до себе си. Книгата му тупна на пода, до очилата, които тя бе свалила от лицето му.

— С мен ще се справиш още по-лесно — каза той.

Издание:

Тайнственият триъгълник. Сборник разкази

Издателство „Георги Бакалов“, 1979

Редакционна колегия: Любен Дилов, Светозар Златаров, Елка Константинова, Агоп Мелконян, Димитър Пеев, Огнян Сапарев, Светослав Славчев

Отговорен редактор: Милан Асадуров

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.